

1/2021

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JANUAR – PROSINEC

V letu 2020 so napisali:

Želimo si, da bi naša revija uspešno opravljala svojo nalogo in preživela še naslednje stoletje in več ...»

Dr. Arpad Köveš,
predsednik Uredniškega odbora:
Revija Lovec – včeraj, danes, jutri ...
Uvodnik, Lovec, 1, 2020

»Pred nami je čas, ko bomo morali biti še kako potrpežljivi in strpni na vseh področjih. Vsekakor pa sem v teh dneh zadovoljen, da sem lovec in moram ob vseh ostalih obveznostih v »samoizolacijo« na prežo! Narava je še vedno neizmerno lepa, a tudi neizprosna!«

Mag. Lado Bradač,
predsednik Lovske zveze Slovenije:
Lovstvo v času epidemije COVID-19
Uvodnik, Lovec, 5, 2020

»Čeprav ima stranski udeleženec vtis, da se glede Lisjaka nič posebnega ne dogaja in sistem skrbi sam zase, je resnica daleč od tega. V Komisiji za lovski informacijski sistem stalno skrbimo za njegovo posodabljanje in uvajamo nove rešitve.«

Vedran Prodan,
predsednik Komisije za lovski informacijski sistem:
Lisjak včeraj, danes, jutri ...
Uvodnik, Lovec, 10, 2020

»Zelo pomembno je, da znamo vsi lovci biti enotni takrat, ko so pred nami ključni izzivi. Sam osebno menim, da moram ostati tudi v prihodnje predsednik vseh slovenskih lovecev, ne glede na njihovo pripadnost ali politično obarvanost. Je pa pogoj, da s svojim delom vsi pripevajo k razvoju ali pa le k večji prepoznavnosti slovenskega lovca in njegovega poslanstva ter spoštujejo Etični kodeks slovenskih lovecev. Skratka delajo pošteno in z dejanji dokazujejo, da delajo v dobrobit lovstva. To naj velja za kateregakoli lovca med nami. Dela je dovolj za vse.«

Mag. Lado Bradač,
predsednik Lovske zveze Slovenije:
Na začetku drugega (ali zadnjega) mandata predsednika LZS in o trenutnem dogajanju v lovstvu
Uvodnik, Lovec, 2, 2020

»Lovsko inovativnost smo v času epidemije COVID-19 srečali na marsikaterem področju. Eno izmed takšnih je bilo področje izobraževanja lovskih pripravnikov, na področju strelstva pa prav tako. No, nekaterim pa se je zdelo najlažje počakati na povsem sproščene varnostne ukrepe v okviru epidemije COVID-19. Meni so ljubše inovativne zadeve, torej pristop težava-izziv.«

Matija Janc,
predsednik Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje:
Lovsko strelstvo in ukrepi med epidemijo COVID-19
Uvodnik, Lovec, 6, 2020

»Za uspešno in učinkovito doseganje ciljev so poglaviti strokovnost, upoštevanje znanstvenih dognanj, prizadevanje, zagnanost ter na prvem mestu proaktivni in vedno razvojno naravnani pristop vseh 15 komisij in delovnih teles Upravnega odbora (UO) LZS.«

Mag. Aleš Klemenc,
podpredsednik LZS:
Delovanje komisij in delovnih teles Upravnega odbora LZS
Uvodnik, Lovec, 11, 2020

»V naših vrstah bo treba spremeniti miselnost, da je lovskočuvajska služba sama sebi namen, in dojeti, da je to pomembno področje dela lovske družine.«

Doc. dr. Srečko Felix Kropce,
predsednik Komisije za lovskočuvajsko službo in podpredsednik LZS, odgovoren za delo strokovne službe:
Lovskočuvajska služba, pomembno področje dela lovske družine
Uvodnik, Lovec, 3, 2020

»Pes je odvisen od človeka, vendar je tudi človek vedno bolj odvisen od psa. Pse vedno bolj uporabljamo v poklicne in športne namene. Psi, ki sodelujejo pri lovu, ne smejo biti moteči za druge pse in udeležence lova. Potrudimo se, da nam bo pes v veselje in ne v breme.«

Marjan Gselman,
član Upravnega in Uredniškega odbora LZS:
O lovski kinologiji nekoliko drugače
Uvodnik, Lovec, 7–8, 2020

»Kakšno pa je stanje duha v lovskih vrstah v odnosu do 'naše' kulture? Ali bomo 'zalivali' našo gartrožo, ki se imenuje lovska kultura? Ali se zavedamo njenega pomena za obstoj takšnega lovstva, kot ga poznamo danes, in lovstva na Slovenskem tudi v prihodnje? Ali bodo naši prihodnji rodovi še poslušali lovške rogove in ubrano petje naše lovske, slovenske pesmi? Želim in verjamem, da bomo to našo rožo, ki se imenuje lovska kultura, pridno zalivali.«

Mag. Jani Šalamon,
predsednik Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostmi:
Lovska kultura – komu zvoni
Uvodnik, Lovec, 12, 2020

»Naša narava in okolje kličeta k resnim omejitvam okoljskih obremenitev, zraka, voda, zemlje. Podnebne spremembe odločilno vplivajo tudi na razmere v naših loviščih. Lovke in lovci, če bomo z našim prostovoljnim delom (po)skrbeli za ohranjanje in varstvo divjadi kot naravnega bogastva, bomo prispevali svoj delček k ohranitvi biološke in krajinske pestrosti ter stabilnosti življenjskih združb.«

Bojan Avbar,
član Uredniškega odbora glasila Lovec, Zlatorogove in Strokovne knjižnice ter spletne strani LZS:
Klic k podnebni enakosti
Uvodnik, Lovec, 4, 2020

»Sam razumem trajnostno upravljanje populacij (najsibo divjadi ali velikih zveri) in tudi trajnostno rabo (v tem primeru predvsem divjadi) kot najbolj osnovno, moralno-etično in plemenito normo, ki jo mora človek kot biološka vrsta (kot takšna ima vso pravico posegati tudi v druge vrste, seveda na način, da jih pri tem ne ogroža!) upoštevati pri kakršnekoli poseganju v naravne vire.«

Prof. dr. Boštjan Pokorny,
predsednik Strokovno-znanstvenega sveta LZS:
Na trajnostno upravljanje populacij divjadi smo lahko še kako ponosni!
Uvodnik, Lovec, 9, 2020

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CIV., št. 1
januar – prosinec

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasiło izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
Jasna Kovačič Siuka

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik: dr. Arpad Köves
Bojan Avbar, Marjan Gselman, Jurij Lampe, dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:
Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovlec izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasiło LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovlec pošljite na e-naslov lovlec@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovlec ter Zlatorogove in Strokovne knjižnice, pošljejo po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovlec oziroma Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovlec
Župancičeva 9
1000 Ljubljana
e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasiło Lovlec na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasiło Lovlec

Foto: Milan Cerar

IZ VSEBINE:

L. Bradač:	»Ostanite zdravi!«	4
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		6
LOVSTVO		8
Več avtorjev:	Spremljanje risov, opremljenih s telemetričnimi ovrtnicami, v letu 2020	8
D. Žele Vengušt,		
G. Vengušt:	Pasja kuga ponovno na pohodu	12
D. Žele Vengušt,		
G. Vengušt:	Ptičja gripa – stara/nova grožnja perutnini in pticam v Evropi/Sloveniji	15
F. Rotar:	Veliko časa in energije za družino in lovstvo	18
DREVESNE VRSTE		21
M. Kišek:	Navadna jelka	21
LOVSKI NABOJI		24
G. Hodnik:	7 x 57 Mauser (7 x 57 R)	24
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		26
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		27
I. Čufer:	Črni trubadur	27
LOVSKO PESNIŠTVO		31
M. Nared:	Kralj gozdov	31
LOVSKA ORGANIZACIJA		32
S. F. Kropce:	Srečko Žerjav, direktor Strokovne službe LZS, odhaja ... v pokoj	32
S. F. Kropce:	Obnovitveni tečaj za lovske čuvaje »online«	33
S. Štiber:	Rogisti LZ Maribor smo praznovali	35
D. Lepšina:	Naših trideset let	36
M. Toš:	Za koga in zakaj smo gradili lovske koče in domove?	37
B. Žerdin:	Strelesko tekmovanje v LD Dobrovnik	38
K. Kovačič:	Prvi Memorial Jordana Legiša	38
JUBILANTI		39
MLADI IN LOVSTVO		40
B. Leskovic:	Miha Marenče: Podobe živali naših gozdov	40
LOVEC ZA MLADE VELIKA PODLASICA ALI HERMELIN (<i>Mustela erminea</i>)		41
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		42
LOVSKI OPRTNIK		43
F. Rotar:	Prepariran koroški gozdni trubadur »vrnjen« v gozd	43
F. Rotar:	Lanski ruški lov	44
NIJZ:	Udeležba v presejalnem Programu Svit lahko reši življenje	44
Optics-Trade, d. o. o.:	Predstavljamo: Pulsar Axion XQ38 in XQ38 LRF	45
M. Toš:	Jakob Aljaž	46
Žan, Eva:	Divjačinska pita	46
V SPOMIN		47
LOVSKA KINOLOGIJA		50
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	50

SLIKA NA NASLOVNICI:

Kozača (*Strix uralensis*)

Foto: Miran Krapež

Na računalnik natisnjene prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovlec@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorski možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

teleta:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Šakal

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Šiva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

»Ostanite zdravi!«

Mag. Lado Bradač,
predsednik Lovske zveze
Slovenije

Leto 2020 nam bo ostalo zapisano v spominu kot leto, ki je kot ključno vrednoto v ospredje postavilo zdravje. V času razglašene epidemije se spreminjajo prioritete pa tudi vrednote. To, kar je bilo včasih samoumevno, je danes izziv ali pa ni več izvedljivo. Mislim na rokovanje, pozdravljanje na skupnih lovih, pa še kaj bi lahko našteali. Veliko se je spremenilo. A lovci smo iznajdljivi in prilagodljivi.

Čeprav imam sam veliko dela (nekateri žal vse manj), vedno najdem čas za odhod v gozd, v lovišče, a zdaj to cenim drugače. Pri delu pa pogrešam osebni stik. Videokonferenca omogoča hitrejše delo, ni dolgih poti, a ni enako, še posebno, če sogovornikov ne poznaš oziroma jih vidiš prvič. Sestanek z novim kmetijskim ministrom je tako potekal v petek, 27. novembra 2020, prvič prek videokonference. Poznamo ga že od prej, z nami je bil kot državni sekretar, ko smo se pogovarjali, kako urediti problematiko lovskim družinam odvzete zemlje. Tudi sicer sem z njim veliko sodeloval, ko je bil kot državni sekretar pristojen tudi za področje lovstva. Zato je bil uvod kratak in sledil je hiter prehod na trenutno odprte teme. Dolgoročni načrti lovskoupravljaljskih območij, smernice za upravljanje z divjadjo, problematika neizpolnitve načrta odvzema zaradi epidemije in posledično izrečene globe za prekršek, plačilo škode, zavarovane vrste. Znižanje koncesnine za preostalo polovico, ki pripada lokalnim skupnostim, o čemer pa se bomo morali najprej dogovoriti s predstavniki občin. Sprejet je bil interventni zakon (protikoronski paket (PKP) 6), ki je lovskim družinam omogočil znižanje plačila koncesnine v višini 50 odstotkov za leto 2020. Že pred tem smo v interventnem zakonu omogočili, da lovske družine lahko prodajo več divjačine končnim odjemnikom (meja se je zvišala do 50 odstotkov). Upam, da to veste, ker ob vsaki spremembi takoj posredujemo pomembne informacije, kako je z našimi aktivnostmi v lovišču, javni službi na področju lovstva ali pa društveni dejavnosti. Sedaj to poteka prek profila Facebook in spletne strani Lavske zveze Slovenije (LZS), v prihodnje pa bomo skušali to nadgraditi tako, da bo vsak lovec, ki bo to želel, neposredno prejel e-pošto ali SMS.

Za tiste, ki še niste prebrali novosti PKP 6: na področju lovstva sta dva ukrepa, in sicer znižanje koncesijske dajatve in nadomestilo za izgubljeni prihodek lovišč s posebnim namenom (LPN). Zaradi izrednih razmer in ukrepov, ki so bili uvedeni za preprečevanje širjenja covid-19, se upravljalci lovišč srečujejo s težavami pri izvajanju trajnostnega upravljanja z divjadjo, vključno z izvedbo odstrela in prodajo divjačine ter pridobivanjem prihodkov iz naslova lovnega turizma. Ker je polovica prihodka od koncesnine namenjena državi in polovica občinam, na območju katerih leži posamezno lovišče, se koncesnina zniža le za tisti delež, ki sicer pripada državi. Zaradi izpada dohodka od divjadi in iz dohodka od poslovanja lovišč,

kjer je največji del tržne dejavnosti poslovanja lovišč lovni turizem, ki je v času omejitve gibanja onemogočen, Zavod za gozdove Slovenije kot upravljavec desetih lovišč s posebnim namenom ne bo mogel zagotoviti finančnih sredstev za njihovo delovanje. Z določbo v PKP 6 je zagotovljeno nadomestilo za izgubljeni prihodek lovišč s posebnim namenom. S PKP 6 bo omogočeno tudi sklicevanje skupščin društev in zvez tako v dopisni obliki kot prek videokonferenc. Na tak način bomo tudi zaključili letošnji Občni zbor LZS. Uspeli smo izpeljati vse delne občne zbornice, ki so potrdili predloge sklepov, tako da bomo zaključni občni zbor organizirali dopisno takoj, ko bo sprejeta določba v interventnem zakonu. Ta možnost bo na voljo vsem društvom! V sklop zadnjega interventnega paketa PKP 7 skušamo uvrstiti predlog, s katerim bi se odstopanja od v letu 2020 načrtovanega odstrela parkljaste divjadi za celotno državo povečala na 30 odstotkov.

Veliko je bilo polemik, ali naj skupni lovi bodo ali ne. Javna služba je vse od lova do pobiranja povožene divjadi, lovskočuvaljske službe ali ocenjevanja škode. Lovci moramo opravljati vse, kar sodi v javno službo, a prilagojeno smernicam Nacionalnega inštituta za javno zdravje (razdalja vsaj 1,5 m, maske, razkužilo v avtu in pri hladilnici). Po tveganem stiku si razkužimo roke itn. V naravi maske ni treba nositi, če je razdalja vsaj dva metra. Kje in kdaj nastanejo drugačni stiki, sami najbolje vemo: zaprt prostor je še posebno nevaren za prenos virusa. Tako kot pri zboru na skupnem lovu ni mogoče zagotoviti ustrezne razdalje, se to lahko zgodi tudi na posameznem lovu. Sami za svojo varnost naredite največ, če pomislite, kaj lahko naredite in potem to tudi naredite, da preprečite možnost prenosa virusa. Nekateri lovci zgolj sprašujejo, kaj je dovoljeno ali kaj je prepovedano. Strokovna služba LZS in sam se trudim s pojasnili, zato mi na tem mestu dovolite osebno razmišljanje. Verjetno kazni lažje prebolimo, kot če se okužimo ali celo okužimo svoje bližnje. Zato razmišljajmo drugače – bistvo je v odgovoru na vprašanje, kaj lahko naredimo, da se ne bomo sami okužili in da ne bomo krivci za širjenje okužbe med solovci, domačimi, sorodniki, še posebno pri rizičnih osebah!

Žal je bilo leto 2020 tudi obdobje pojava ptičje gripe v Sloveniji. Poleg ptic so rezervoar virusa ptičje gripe lahko tudi divji prašiči. Ko smo že pri divjih prašičih – prav je, da je po skoraj dveh letih priprav končno v nujni parlamentarni proceduri Interventni zakon za afriško prašičjo kugo. To nas žal še čaka. Od nas bo terjal aktivnejše delo, a bo tudi ustrezno ovrednoteno. Že zdaj pa je potreben aktivnejši lov divjih prašičev, kar bo v prihodnje nagrajeno. Država bo za intervencijske skupine zagotovila posebno opremo. Ob uporabi nočne optike in moderatorjev poka se že pojavljajo nekateri pomisleki. Tudi izobraževanje in usposabljanje bo veliko. Na LZS pripravljamo akcijski načrt uresničitve nalog iz tega zakona. Tudi sicer smo bili učinkoviti, izpeljali smo številna usposabljanja in izobraževanja. Lovski pripravniki generacije covid so v letu 2020 uspešno zaključili lovski izpit. Če pogledamo zadnji del leta, pa smo uspeli le z izvedbo delnih občnih zborov, nekaj izobraževanj in tečajev v živo. Tudi Dneve lovskega strelstva smo še uspeli izpeljati septembra na Pragerskem in ob odlični organizaciji tudi ni bilo zaznanega primera širjenja virusa. Potem pa se je zopet končalo izvajanje programov v živo, delo smo prilagodili.

Delo Upravnega odbora LZS in komisij v veliki meri poteka prek videokonferenc, še posebno za večje skupine. Smo pa v tem času uredili izvedbo lovskega izpita v elektronski učilnici Moodle (vključno s tečajem varnega ravnanja z orožjem, pri katerem ostaja praktični del, ki ga kandidati opravijo v lovišču ali na strelišču), na daljavo pa smo izvedli tudi obnovitveni tečaj za lovske čuvaje, vključno z zaključnim testom. V pripravi je nadgraditev Lisjaka z vidika učinkovitega obveščanja zainteresiranih lovcev s pomočjo e-pošte ali SMS-jev. Večja bo dostopnost do informacij o izobraževanjih in našem delu, kar nam bo v prihodnje olajšalo delo. Naj omenim samo Pravilnik o načinu usposabljanja lovcev za prvi pregled uplenjene divjadi (Uradni list RS, št. 94/07). Če bo pandemija še trajala, se lahko zgodi, da bodo lovske družine imele premalo usposobljenih oseb, ker bo nekaterim prenehal status usposobljene osebe, saj bi morali v skladu s 6. členom omenjenega pravilnika obnoviti usposabljanje. Tudi glede tega se bomo pripravili in opravili svojo nalogo. Vzpostaviti bomo morali usposabljanje in izpit prek videokonference na daljavo. Nismo pozabili niti na Nacionalni lovski center – izdelava dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja v sodelovanju z občino in izvajalci aktivno poteka.

Vmes so se zgodile spremembe v Strokovni službi LZS: dosedanjega direktorja Srečka Žerjava bo zamenjal mag. Božo Zakrajšek. Upravni odbor LZS je potrdil predlog za njegovo imenovanje na to delovno mesto in novi direktor je tako začel delo 1. decembra 2020. Prenos aktivnosti in primopredaja sta bila urejena v decembru. Dosedanjemu direktorju je namenjen poseben prispevek v rubriki Lovska organizacija, zato na tem mestu le zahvala za dolgoletno delo in nekaj besed o novem direktorju, ki se bo s svojim delom moral še dokazati.

Mag. Zakrajšek je dolgoletni član Lovske družine Mokrc, njegovi lovski začetki segajo v 80. leta. Opravljal je različne funkcije: od starešine do mentorja, bil je član gojitvene komisije, trenutno je član disciplinske komisije v svoji lovski družini. Sicer pa je dolgoletni aktiven predavatelj na lovskočuvajskih in lovskih izpitih. Prihaja iz veterinarskih vrst, kjer je prehodil

dolgoletno karierno pot, ki se je veskozi prepletala in povezovala z lovstvom; vse od diplomske naloge pri prof. dr. Andreju Bidovcu pa do danes, ko je zaposlen kot direktor Strokovne službe LZS. Zaposlen je bil na Veterinarski fakulteti Ljubljana, bil je vodja mejne veterinarske enote, zadnja leta pa je na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana opravljal delo uradnega veterinarja za inšpekcijski nadzor pri uvozu pošiljk živalskega izvora in živih živali iz tretjih držav na ozemlje Evropske unije. Prepričan sem, da bo pridobljeno znanje v okviru različnih odgovornih funkcij, ki jih je opravljal, znal uporabiti v novi vlogi. Izkušnje iz lovskih vrst pa mu bodo služile pri delu z našimi člani in članicami. Pred nami je veliko izzivov in dela ne bo zmanjkalo.

Za konec: na začetku leta si tudi sam nisem predstavljal veselega decembra ali skupnih jag brez pogostitve. A dokler ne bo cepiva, je omejitev stikov najučinkovitejša in pravzaprav edina rešitev pred virusom. Ker pa že vso jesen ne morem na »dopust« in grem lahko le v lovišče, je tudi to svojevrstna izkušnja. Lahko pa zapišem, da še dobro, da sem šel med lovce. Tako nisem obsojen na boj proti epidemiji s kavča ob gledanju TV-ekrana. Kot sem zapisal, sem veliko v lovišču, vendar, če citiram svojega mentorja: »Kar se mora, ni težko!«

Pa dober pogled in predvsem ostanite zdravi!

»Sami za svojo varnost naredite največ, če pomislite, kaj lahko naredite in potem to tudi naredite, da preprečite možnost prenosa virusa. Nekateri lovci zgolj sprašujejo, kaj je dovoljeno ali kaj je prepovedano. Strokovna služba LZS in sam se trudim s pojasnili, zato mi na tem mestu dovolite osebno razmišljanje. Verjetno kazen lažje prebolimo, kot če se okužimo ali celo okužimo svoje bližnje. Zato razmišljajmo drugače – bistvo je v odgovoru na vprašanje, kaj lahko naredimo, da se ne bomo sami okužili in da ne bomo krivci za širjenje okužbe med solovci, domačimi, sorodniki, še posebno pri rizičnih osebah!«

Foto: Milan Cerar

Foto: Jure Toš

PODRAVJE: LETOS SE POJAVLJA PASJA KUGA

ŠTAJERSKI TEDNIK, 6. 11. 2020 (Senka Dreu) – Pred dnevi je lastnike psov šokirala novica, da so v okolici Maribora pri poginulih lisicah odkrili primere pasje kuge, ki je lahko smrtonosna za naše štirinožne prijatelje. Lovcem iz Ruš je bilo povečano število mrtvih lisic, na katere so v septembru in oktobru naleteli v svojem lovišču, sumljivo, zato so dva kadavra poslali v analizo na Nacionalni veterinarski inštitut v Ljubljano. Presenetil jih je rezultat, da gre za prisotnost virusa pasje kuge. Zato so o odkritju nemudoma obvestili kolege v drugih lovskih družinah in javnost, predvsem lastnike psov. Virus pasje kuge namreč ogroža pse, smrtnost je zelo velika. Zdravila za to nevarno bolezen ni, obstaja pa učinkovito, vendar neobvezno cepljenje. Lovci zato občane prosijo, da jim javijo vsako morebitno najdbo poginule lisice ali če naletijo na tako, ki se vede nenavadno in se ne boji človeka. Hkrati pozivajo lastnike psov, da jih med sprehodom v naravi ne spuščajo s povodcev. Pasja kuga je virusna bolezen, ki povzroča hudo obolenje pri psih, lisicah,

kunah in volkovih, lahko pa prizadene tudi bele dihurje in v redkih primerih mačke. Virus se prenaša z aerosolom, s slino, sluzjo dihalnega trakta in očesnimi izločki, pojasnjujejo. Za prenos je nujen bližnji stik zdrave in okužene živali. Z okuženih območij virus lahko prenese tudi človek. Znaki bolezni so povezani z dihalnim, prebavnim in živčnim sistemom.

PROJEKT LIFE DINALP BEAR JE NAJBOLJŠI

RADIO MARIBOR, 6. 11. 2020 (Nataša Godec) – Na največji okoljski konferenci na evropski ravni LIFE so člani žirije David Sassoli, predsednik Evropskega parlamenta, Ambroise Fayolle, podpredsednik Evropske investicijske banke, in Luciana Miu, podiplomska raziskovalka na Imperial College v Londonu, potrdili, da je projekt LIFE DINALP BEAR najboljši, saj je prispeval k boljšemu sožitju ljudi in medvedov v Alpah in Dinarskem pogorju. Projekt LIFE DINALP BEAR je bil med 15 finalistov izbran za najboljšega v kategoriji Narava. Rok Černe, koordinator projekta LIFE DINALP BEAR z Zavoda za gozdove Slovenije, je povedal,

da je nagrade vesel: »Ta samo potrjuje, da petletni trud ni bil zaman in da so ga opazili tudi drugi. Na terenu smo se ukvarjali z ljudmi in iskali rešitve za njihove težave, na primer če medved prihaja k hišam, če napada njihovo drobnico ali čebelnjak. Na terenu smo implementirali medovarne smetnjake, medovarne kompostnike ter rejcem in čebelarjem razdelili določena zaščitna sredstva: električne mreže in pse čuvaje,« je še razložil Černe. Projekt LIFE DINALP BEAR je trajal pet let, končan pa je bil leta 2019. Černe je potrdil, da je bil projekt res obsežen: »Pomembna ugotovitev je tudi v zvezi s številčnostjo medveda. Tako se ocenjuje, da je bila v letu 2015 v Sloveniji največja letna številčnost populacije okrog 700 živali, z nadaljnjim modeliranjem populacije smo pa lahko ocenili, kako se je populacija gibala naprej in za danes se ocenjuje, da je populacija okrog 1000 medvedov.« Černe je prepričan, da je komisijo prepričalo ravno to, da so delovali na vseh področjih, da so težave reševali lokalno in tudi mednarodno, saj so bile v projekt vključene štiri države. Skupaj so uspeli izpeljati monitoring, naredili so skupno strategijo za delovanje intervencijskih skupin za upravljanje s populacijo medveda. »Komisijo

sta prepričala ravno večplastnost projekta ter njegova dobra izvedba,« je sklenil Černe.

JELENE LOVIL S SAMOSTRELOM

STA in VEČER, 13. 11. 2020 (lev) – Radeljski policisti so pri krivolovu prijeli 37-letnika in ugotovili, da je nezakonito lovil že septembra. Prijave, da se na območju Ribnice na Pohorju vrstijo nezakoniti lovi, so obrodile sadove. V Josipdolu so policisti pri nezakonitem lovu prestregli 37-letnega moškega, doma z območja Policijske postaje Radlje ob Dravi. Ugotovili so, da so prijeli odgovornega tudi za krivolov v septembru, ko je s samostrelom s puščicami pokončil dva jele. Za potrebe nezakonitega lova divjadi si je poleg samostrela nabavil še opremo za opazovanje in fotografiranje divjadi. Zaradi suma krivolova ga bodo kazensko ovadili, za kar 37-letniku grozi denarna kazen oziroma do pol leta zapora. Po zakonu o ohranjanju narave so mu izdali še odločbo o prekršku, in sicer zaradi vožnje v naravnem okolju, saj je z osebnim avtom vozil po gozdu in travniku na območju Ribniške koče in Josipdola. O 37-letnem moškem z območja Ribnice na Pohorju, ki

je osumljen nezakonitega lova, so **14. 11. 2020** poročale tudi **SLOVENSKE NOVICE**.

NEVARNA PAST SREDI VINOGRADOV

PRIMORSKE NOVICE, 16. 11. 2020 (Marica Uršič Zupan) – Pred nedavnim je domačin med sprehodom s psom v bližini Dutovelj našel nevarno kovinsko past za divje živali. Če bi nanjo stopil pes ali druga domača žival, bi se hudo poškodovale. Preplah zaradi pasti je v Dutovljah še toliko večji, ker so v zadnjih desetletjih v okolici vasi večkrat naleteli na zanke za lovljenje divjadi. A lovci pravijo, da jih zadnji dve leti ni več. Prebivalci Dutovelj so na pasti še posebno pozorni, ker že več desetletij skušajo odkriti neznanega divjega lovca, ki je v okolici vasi večkrat nastavljal zanke iz žice, v katere je lovil divjad. »Že vsaj štiri desetletja pobiramo zanke za živali v okolici Dutovelj, zdaj pa je čas, da s tem, kar se dogaja, seznanimo tudi druge,« so pred dvema letoma za Primorske novice povedali člani Lovske družine (LD) Kras iz Dutovelj. Tedaj je sodu izbila dno zanka, v katero se je ujela samica divjega prašiča. A takratna opozorila v medijih so očitno zalegla: »Odkar smo dali to v časopis, zank ne vidimo več. Kaže, da se je tisti, ki je to počel, vendar malo prestrašil,« je dejal starešina LD Kras Dutovlje Jožef Zavadlal. Glede kovinske

nastopne pasti pa je povprašal dutovske lovce, pa o njej niso vedeli ničesar. Tudi kakšne druge v okolici Dutovelj v zadnjem času niso opazili. »V takšno past oziroma nastopne klešče se sicer lahko ulovi kuna ali lisica, morda jazbec, volk zelo težko, visoka divjad pa ne,« je pojasnil Zavadlal.

V OKOLICI JOŠTA OPAZILI MEDVEDA

GORENJSKI GLAS, 20. 11. 2020 (Ana Šubic) – Po Facebooku je zaokrožila informacija pohodnika, da so v okolici Jošta opazili medveda. Kot navaja avtor objave, se je vse do tistega dne šalil glede možnosti, da bi naleteli nanj, nakar jih je presenetil na relaciji Bitje–Planica–Jošt. »Danes na pohodu, medved, mrcina, 30 metrov od nas. Ko smo se umikali, smo našli še njegovo „spalnico“,« je zapisal ob fotografiji domnevnega brloga. Kot je pojasnil Miran Hafner s kranjske enote Zavoda za gozdove Slovenije in tudi gospodar Lovske družine Jošt - Kranj, so za medveda, ki naj bi ga opazili v okolici Jošta, tudi oni izvedeli iz objave na Facebooku in telefonskih klicev. »Nobene informacije nimam, da bi kdo od naših lovcev opazil medveda ali ga sledil,« je dejal Hafner, ki pa ne izključuje možnosti, da bi se medved zatekel na tamkajšnje območje. »Občasno se pojavi na širšem območju Jošta, ampak zelo redko – morda enkrat

ali dvakrat letno ali pa celo enkrat na dve leti. In tudi če se pojavi, je to le za kratek čas, dan ali dva, potem pa se vrne nazaj na Jelovico ali pa gre proti Škofjeloškemu hribovju,« je razložil.

RISJA ROMANCA MED TEJO IN GORUJEM SE NADALJUJE

DELO, 22. 11. 2020 (Maja Prijatelj Videmšek) – Risinja Teja ima zopet mladiče. Letos (2020 op. avt.) ne le enega, temveč kar dva. Strokovnjaki v projektu Life Lynx so s fotopastmi fotografirali Tejo, ki sta jo spremljala mladiča. S pomočjo podatkov, ki jih dobijo iz telemetričnih ovratnic, sklepajo, da je oče ris Goru, ki so ga v Slovenijo pripeljali iz romunskih Karpatov maja 2019. Zabeležili so namreč, da sta se Goru in Teja med paritveno sezono večkrat srečala. Oba risa imata svoja teritorija na območju Male gore nad Ribnico. Na tamkajšnjem območju je postavljenih več fotopasti, ki so aprila posnele brejo Tejo. V tistem času je risinja spremljala še mladička iz prejšnje sezone, risinja Mala. Vendar se je nato Mala kmalu osamosvojila in vzpostavila teritorij severno od Tejinega. Razlog za to je bila verjetno kotitev Tejinih novih mladičev. Da ima Teja novo leglo, je bilo potrjeno šele jeseni, ko so jo posneli z dvema mladičema.

POLICISTI NA GORIČKEM ISKALI KRIVOLOVCE, UJELI SVOJEGA KOLEGA

VESTNIK, 28. 11. 2020 (ABE) – Suzana Rauš, tiskovna predstavnik Policijske uprave (PU) Murska Sobota, je za Vestnik.si potrdila, da so policisti med preiskovanjem domnevnega krivolova na Goričkem obravnavali enega od policistov PU Murska Sobota. Na PU Murska Sobota so v zadnjem času prejeli več anonimnih pisem, ki so omenjala domnevne nepravilnosti v Lovskih družinah (LD) na območju Goričkega, omenjen je bil predvsem krivolov. Tako so policisti 21. novembra lani, kot je povedala tiskovna predstavnik PU Murska Sobota, obravnavali dogodek, ki bi bil lahko povezan z navedbami iz anonimk: »O dogodku sta bila obveščena lovski inšpektor in pristojno državno tožilstvo. Ker je zadeva še v fazi zbiranja obvestil, vam zaradi preiskave ne moremo podati več informacij. Lahko pa potrdimo, da preverjamo vpletenost uslužbenca PU Murska Sobota v tem dogodku.« Po naših podatkih so trije člani ene od večjih LD z Goričkega lovili v območju Lovišča posebnega namena (LPN) Kompas Peskovci. Domnevni krivolov se je po naših podatkih zgodil v revirju LPN v Občini Gornji Petrovci.

Pripravil: dr. Marjan Toš

Foto: Štefan Vesel

SPREMLJANJE RISOV, OPREMLJENIH S TELEMETRIČNIMI OVRATNICAMI, V LETU 2020

Zakorakali smo v četrto leto izvajanja projekta LIFE Lynx. V tem času smo v Slovenijo in na Hrvaško uspešno preselili sedem risov, ki smo jih poimenovali Goru, Doru, Katalin, Alojzije, Boris, Pino ter Maks. Prvih pet izvira iz Romunije, zadnja dva pa s Slovaške. Vsi preseljeni risi so opremljeni s telemetrično ovratnico z namenom spremljanja njihovega vključevanja v dinarsko populacijo. Dodatno s telemetričnimi ovratnicami spremljamo še nekatere naše domače (rezidentne) rise ter potomce doseljenih in domačih risov. Tako smo v letu 2020 s telemetrično ovratnico opremili še dva risa – samico Malo in samca Mihca. V prispevku predstavljamo, kaj se je dogajalo s spremljanimi risi v minulem letu.

Preseljeni risi

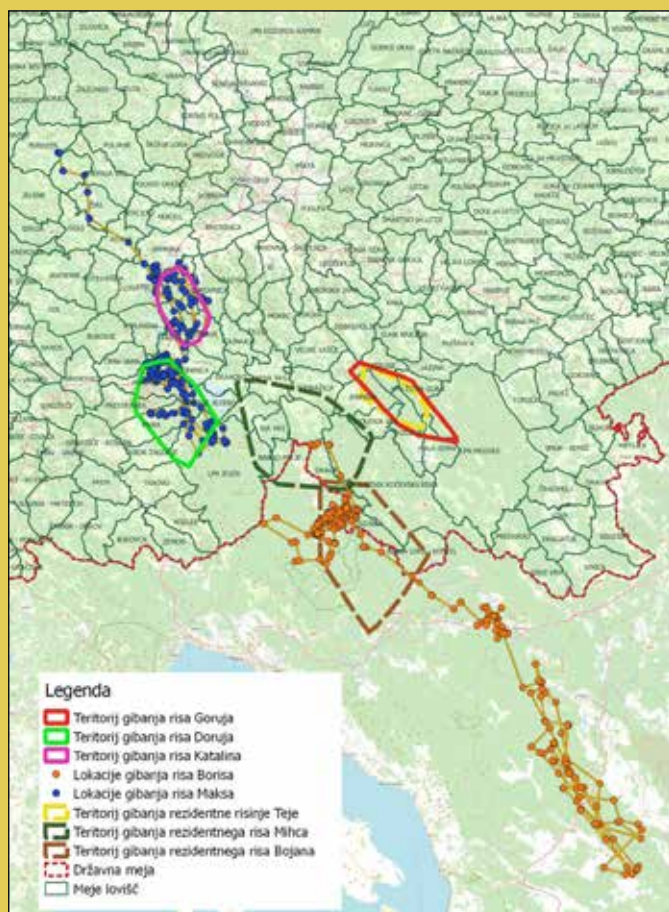
Prvi ris, ki je bil preseljen v okviru projekta LIFE Lynx, je samec **Goru**, ki je po izpustitvi iz prilagoditvene obore v **Lovski družini (LD) Loški Potok** svoj teritorij našel na območju Male gore (**slika 1**). Njegov teritorij se prekriva s teritorijem domače risinje **Teje**. S pomočjo avtomatskih kamer in telemetrije

smo ugotovili, da sta se Goru in Teja zelo verjetno uspešno parila že drugo leto zapored. Večino leta 2020 se je Goru zadrževal na območju svojega teritorija, zapustil ga je le v času paritvene sezone v začetku marca, ko je odšel 50 km daleč na Hrvaško (**slika 2**). Takšni premiki risjih samcev znotraj paritvene sezone so pričakovani, pa vendar je to eden najdaljših zabeleženih premikov risjega samca zunaj

svojega teritorija na območju Dinaridov. V juliju smo uspeli Goruja tudi ponovno odloviti in mu namestiti novo telemetrično ovratnico, saj bi stara prenehala delovati. Tako bomo lahko Goruja z novo ovratnico predvidoma spremljali še dodatni dve leti.

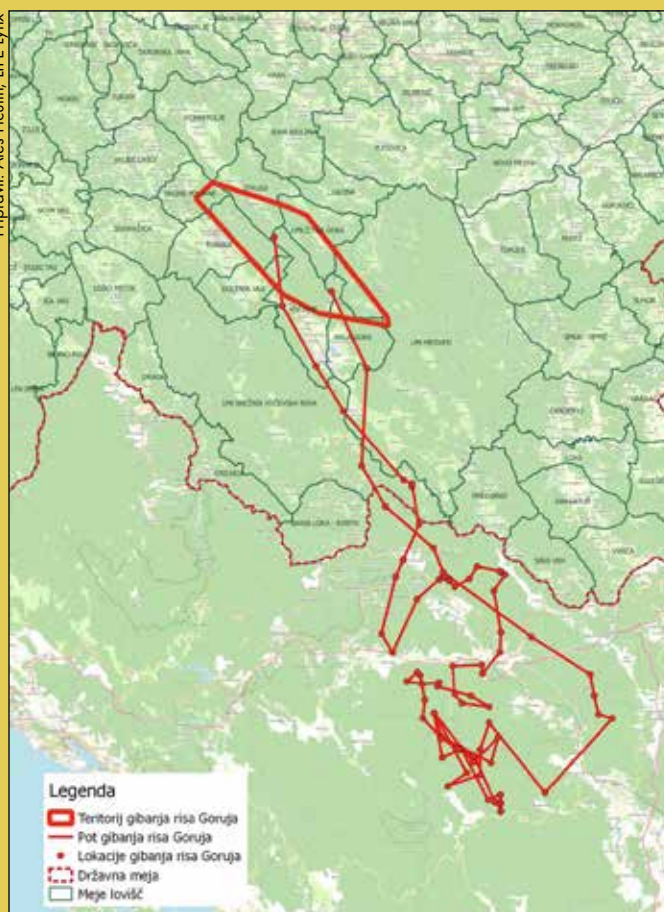
Doru, drugi preseljeni ris, ki je bil v naravo izpuščen maja 2019 v narod-

Tudi v letu 2020 sta se iz Romunije preseljeni ris Goru in domača risinja Teja zelo verjetno uspešno parila. Naše fotopasti, namenjene monitoringu risov, so v LD Velike Poljane v oktobru zabeležile dva letošnja mladiča risinje Teje (gl. zadnjo fotografijo). Genetskih rezultatov starševstva zanju še nimamo, z veliko gotovostjo pa lahko sklepamo, da je njun oče ris Goru, saj drugega samca nismo zaznali na tamkajšnjem območju. V času pisanja prispevka, 6. decembra 2020, smo s telemetrično ovratnico opremili tudi enega izmed mladičev risinje Teje, ki ga bomo spremljali v naslednji sezoni.

Priloge: Aleš Pichlin, LIFE Lynx

Priloge: Aleš Pichlin, LIFE Lynx

Slika 1: Teritoriji s telemetričnimi ovrtnicami opremljenih doseljenskih in domačih risov v letu 2020. Prikazani so spremljani risi, ki se vsaj del časa zadržujejo v Sloveniji. Risa Boris in Maks si teritorija še nista vzpostavila, zato je prikazano njuno gibanje. Iz telemetrične ovrtnice risa Doruja od februarja 2020 nismo več zaznali signala, zato je prikazan njegov teritorij pred tem datumom.

Slika 2: V času paritvene sezone v začetku marca je ris Goru zapustil območje svojega teritorija na Mali gori in se odpravil kar približno 50 km južneje na območje Gorskega kotarja. Čeprav so bili podobni premiki samcev v času paritvenega obdobja že zabeleženi, je to eden najdaljših zabeleženih premikov risjega samca zunaj svojega teritorija na območju Dinaridov.

nem parku Risnjak na Hrvaškem, si je po izpustitvi svoj teritorij vzpostavil na območju Javornikov (**slika 1**), kjer smo redno beležili njegovo prisotnost vse do februarja 2020. Od takrat pa nismo več zabeležili njegovega signala. Če Doruja v tekoči sezoni monitoringa (spremljanja) do pomladi 2021 ne bomo našli, bomo sklepali, da ni več živ in ga bomo v skladu z načrtom doseljevanja verjetno nadomestili z drugim risom.

Katalin, samec iz Romunije, je bil iz prilagoditvene obore v **Lovišču s posebnim namenom (LPN) Jelen** v naravo izpuščen marca 2020. Po začasnem raziskovanju na Hrvaškem se je ustalil na območju Menišije, Logaške planote in Rakitne (**slika 1**). Na omenjenem območju beležimo prisotnost še enega domačega risa in na podlagi posnetkov

Foto: Aleš Pichlin

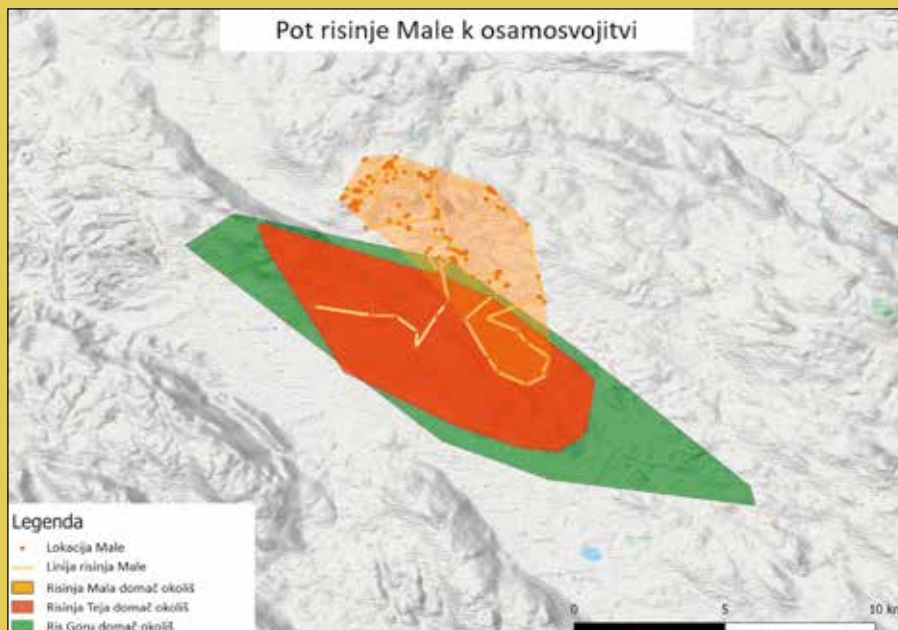
Goru, prvi ris, ki je bil v Slovenijo preseljen v okviru projekta LIFE Lynx.

Kaj se je pripetilo Doruju? Še vedno ga v sklopu rednega monitoringa risov intenzivno iščemo in zbiramo informacije o njem. Zato prosimo vse lovce s kateregakoli območja, naj nas obvestijo o svojih morebitnih opažanjih ali drugih informacijah, povezanih z risi, opremljenih s telemetrično ovrtnico.

iz avtomatskih kamer sklepamo, da gre najverjetneje za samico.

Boris je mlad samec v svojem drugem letu starosti. Preseljen je bil iz Romunije in izpuščen v naravo iz prilagoditvene obore v **LD Loški Potok** konec aprila 2020. Boris je kmalu po izpustitvi odšel

proti jugu na Hrvaško, kjer se zadržuje še zdaj (**slika 1**). Najprej se je nekaj časa zadrževal na območju Gorskega kotarja, v bližini Gerova. Vse je kazalo, da si vzpostavlja teritorij, a se je kmalu odpravil še bolj na jug. Razlog premika drugam je bilo najverjetneje bližnje srečanje s

Pripravi: Jaka Črtalič, LIFE lynx

Slika 3: Risinja Mala, prvi zabeleženi potomec enega izmed risov, doseljenih v projektu LIFE Lynx, se je v maju lani začela gibati zunaj teritorija matere in očeta. Gre za primer dokumentiranega odseljavanja (disperzije), kjer si mladiči prejšnjega leta začno iskati in ustvarjati svoj teritorij. Žal je Malina ovratnica v juliju prenehala z oddajanjem, zato trenutno ne vemo, kje je Mala.

tamkajšnjim domačim teritorialnim samcem **Bojanom**, na kar nakazujejo podatki gibanja obeh risov. V času pisanja tega prispevka je bil Boris v bližini mesta Plaški in še ni vzpostavil teritorija. Ris

Preselitve risov na Gorenjsko v letu 2021

V letu 2021 v okviru projekta *LIFE Lynx* v sodelovanju s Triglavskim narodnim parkom in LD Nomenj Gorjuše načrtujemo preseljevanje risov s Karpotov na območje Alp v Sloveniji. Z vključitvijo petih risov na območje stičišča JV Alp in najsevernejšega roba Dinarskega gorstva želimo ustvariti povezavo med dinarsko in alpsko populacijo risa in tako omogočiti njihov dolgoročen obstoj na tem območju. Zaradi nepredvidljivosti odlovov risov v državah izvora (Slovaška in Romunija) ali potencialnih izgub doseljenih osebkov se lahko preseljevanje podaljša tudi na več let, in sicer vse do leta 2024. Vsakega od petih preseljenih risov bomo sprva namestili v že pripravljene ograde, opremili s telemetrično ovratnico in ga po izpustu spremljali pri vključevanju v novo naravno okolje. Če se ris ne bi vključil v novo okolje, ga bomo nadomestili z novim osebkom. Preseljevanje risov na širšem projektnem območju in območju Gorenjske je zgodovinski dogodek, kjer naravi vračamo, kar smo ji v preteklosti odvzeli. Tako kot daljnega leta 1973 imajo tudi tokrat pomembno vlogo pri preselitvah risov lovci s svojo naravovarstveno naravnostjo in sprejemanjem te vrste kot pomembnega dela ekosistema.

Foto: Aleš Pičulin

Katalin, samec iz Romunije, je bil iz prilagoditvene obore v LPN Jelen v naravo izpuščen marca 2020.

Boris ponovno dokazuje, da se risi lahko gibljejo na zelo obsežnem območju in da zanje državne in druge administrativne meje ne obstajajo.

Samca **Maksa** smo v letu 2020 doselili s Slovaške. Ime je dobil z glasovanjem med slovenskimi lovci, ki so ga poimenovali po znanem kočevskem poklicnem lovcu **Maksu Konečniku**, ki je sodeloval pri prvi ponovni naselitvi risov na Kočevsko leta 1973. Ris Maks se je po izpustitvi iz prilagoditvene obore v LPN Jelen na Snežniku odpravil na Javornike, kjer se je do sredine minulega leta gibal skoraj na identičnem območju kot Doru (*slika 1*). Ker so risi teritorialni in se na istem ob-

močju teritorialni risi istega spola po navadi ne tolerirajo, smo tudi iz tega skleпали, da na tem območju Doru ni več. Vendar je Maks na naše presenečenje po nekaj mesecih zapustil Javornike in se odpravil proti severovzhodu na območje Menišije. Tam je vsaj štirikrat prečkal primorsko avtocesto med Vrhniko in Logatcem. Zadnji podatki (*slika 1*) pa kažejo, da se je Maks začel gibati zahodno od avtoceste proti severozahodu v predalpski del Slovenije. Na omenjenem območju v zadnjih letih nismo beležili redne prisotnosti risov. Če si bo Maks prav v tem delu ustvaril svoj teritorij, bo to začetek osnovanja povezovalne populacije med Alpami in Dinaridi, kar bomo poskušali nadgraditi v naslednjih letih s preseljevanjem še petih risov na območje Gorenjske.

Alojzije in Pino sta risja samca, ki sta bila iz Romunije in Slovaške v naravo izpuščena na Hrvaškem spomladi 2020. Alojzije je bil izpuščen v **Narodnem parku Paklenica** in je svoj teritorij vzpostavil na območju Svetega Roka na južnem delu Velebita. Pino je bil izpuščen v nara-

vo maja na območju **Narodnega parka Severni Velebit**, žal pa je takoj po izpustu njegova telemetrična ovratnica prenehala z oddajanjem, zato nimamo podatkov o njegovem gibanju in trenutni lokaciji.

Domači risi

V januarju 2020 nam je na Mali gori uspelo ujeti risinjo **Malo**, ki je prva potomka Teje in Goruja. To nam je omogočilo, da smo lahko spremljali njeno osamosvajanje, odseljavanje (disperzijo) in iskanje novega teritorija. Mala in Teja sta se do konca aprila ves čas gibali skupaj. V maju pa se je Mala začela gibati ločeno

Foto: Aleš Pičulin

Boris je mlad samec v svojem drugem letu starosti. Preseljen je bil iz Romunije in izpuščen v naravo iz prilagoditvene obore v LD Loški Potok konec aprila 2020.

in se počasi premikati zunaj Tejinega teritorija proti severu (*slika 3*). Verjetno sta bili povoda za to Tejina brejost in kotitev novih mladičev. Risinja Mala se je do julija pomaknila na sever proti širšemu območju Tisovca (območje lovišč **LD Struge na Dolenjskem** in **LD Suha krajina**). Žal je njena ovratnica v juliju prenehala z oddajanjem. Malo poizkušamo v tej zimi ponovno odloviti, a zaenkrat do časa pisanja tega prispevka še nismo bili uspešni. Z namenom spremljanja risinje Male smo skupaj z lovci iz LD Struge na Dolenjskem in LD Suha krajina razširili tudi monitoring z avtomatskimi kamerami na širše območje Tisovca. V letu 2020 je ovratnica odpadla tudi risinji Teji, zato tudi Teji ne sledimo več s pomočjo telemetrije, pač pa zgolj prek avtomatskih kamer.

V marcu 2020 smo na območju Velike gore odlovili še enega domačega risa. Na

Foto: Aleš Pičulin

Samca Maksa smo v letu 2020 doselili s Slovaške. Ime je dobil z glasovanjem med slovenskimi lovci, ki so ga poimenovali po znanem kočevskem poklicnem lovcu Maksu Konečniku, ki je sodeloval pri prvi ponovni naselitvi risov na Kočevsko leta 1973.

Pripravi: Maja Sever, LIFE Lynx

Risinja Teja (skrajno desno), njena letošnja mladiča (v sredini) in njun najverjetnejši oče, ris Goru (skrajno levo), na Mali gori. Vsi risi so bili posneti v roku ene ure, kar je dogodek, ki se redko pripeti.

podlagi vzorca pik na kožuhi in genetskih analiz smo ugotovili, da gre za »starega znanca«, samca **Mihca**, ki smo ga v letih 2010–2011 spremljali s telemetrično ovratnico še kot mladiča. Sprva se je še gibal z materjo Snežko, ki smo jo pred tem prav tako telemetrično spremljali na

območju Snežnika, nato pa se je odselil (dispersiral) na širše območje Javornikov. V svojih zrelih letih je Mihec teritorialen samec na širšem območju Rane gore (*slika 1*). Telemetrično spremljanje Mihca nam omogoča edinstveno priložnost spremljanja istega osebkja v razmaku de-

in na Hrvaško. Glavne aktivnosti bodo potekale na območju Alp, kjer so oboro že postavili lovci **Triglavskega narodnega parka** in **LD Nomenj Gorjuše**. Letošnja glavna skrb sta odlov in preselitev samic iz Romunije in Slovaške. Prav tako načrtujemo odlove dodatnih domačih risov v Dinaridih, nekaterim doseljenim živalim pa bomo zamenjali ovratnice, da bomo njihovo gibanje lahko spremljali še naprej. Nove informacije o preselitvah, odlovih in gibanju preseljenih risov bodo sproti objavljene na spletni strani projekta (www.lifelynx.eu), strani Facebook projekta **LIFE Lynx** in s prispevki v glasilu *Lovec*.

Jernej Javornik, Aleš Pičulin, Miha Krofel, Hubert Potočnik, Urša Fležar, Lan Hočvar, Jaka Črtalič, Bojana Lavrič, Maja Sever in Rok Černe

PASJA KUGA PONOVO NA POHODU

V zadnjem obdobju smo na Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele veterinarske fakultete v Ljubljani v pregled prejeli več vrst zveri (lisice, jazbeci, kune), ki so se obnašale nenavadno. Lovci poročate, da poslane živali niso kazale nikakršnega strahu pred človekom in se jim je bilo mogoče z lahkoto približati. Nekatere od njih so se celo zatekle v naselja ali pa so obnemogle čakale na odrešilni strel. Pri vseh živalih z opisanimi spremembami v vedenju smo potrdili prisotnost virusa pasje kuge. Zato v članku namenjamo nekaj besed tej kužni bolezni zveri, ki je zaradi možnosti prenosa posebno nevarna in pogosto usodna za necepljene lovske pse.

Kaj je pasja kuga?

Pasja kuga je zelo nalezljiva sistemska virusna bolezen številnih domačih in prostoživečih vrst zveri. Povzročitelj je virus pasje kuge iz rodu *Morbillivirus*.

Katere vrste živali lahko zbolijo?

Za boleznijo lahko zbolijo živali iz družine psov (psi, lisice, volkovi), kun (kune, dihurji, jazbeci, vidre, minki, skunki), večina živali iz družine rakunov, cibetovk, ailurid, medvedov, slonov, opic starega sveta in velikih mačk. Pri nas smo jo pri prostoživečih zvereh doslej potrdili pri lisici, kuni in jazbecu.

Kje je razširjena pasja kuga?

Bolezen je razširjena po vsem svetu. O klinični obliki bolezni pri prostoživečih zvereh poročajo iz številnih evropskih držav.

Kako se bolezen prenaša?

Virus pasje kuge se prenaša z aerosolom, to je kapljično, ali s prahom prek zraka ali ob stiku z ustnimi, nosnimi in očesnimi izločki bolne živali. Pasji mladiči se lahko okužijo prek matere (okužba preko posteljice) že pred rojstvom. Poudariti bi želeli, da je okužba psa mogoča tudi, če imajo prostoživeče zveri dostop do posode s pasjo hrano ali vodo. Živali, ki so okužene in brez vidnih znakov bolezni, lahko izločajo virus do 90 dni.

Kdo so rezervoarji virusa?

Domači pes je rezervoar virusa in vzrok za okužbo prostoživečih zveri.

Kako nastane okužba in kdaj se pojavijo bolezenski znaki?

Okužba nastane, ko virus z zrakom vdre v dihalni sistem. Od okužbe do pojava bolezenskih znakov pri pasji kugi preteče čas od enega tedna do enega meseca, v nekaterih primerih je to obdobje lahko še daljše. Ko virus vdre v dihalni sistem, se zelo razmnoži v zgornjih dihalnih poteh, čemur sledi širjenje po telesu – v tonzile (nebnica ali mandelj) in regionalne bez-

Virus pasje kuge se prenaša z aerosolom, to je kapljično, ali s prahom prek zraka ali ob stiku z ustnimi, nosnimi in očesnimi izločki bolne živali.

Pasji mladiči se lahko okužijo prek matere (okužba preko posteljice) že pred rojstvom. Okužba psa je mogoča tudi, če imajo prostoživeče zveri dostop do posode s pasjo hrano ali vodo. Živali, ki so okužene in brez vidnih znakov bolezni, lahko izločajo virus do 90 dni.

Foto: Gorazd Venguš

Značilno gnojno vnetje očesnih veznic pri lisici, okuženi z virusom pasje kuge. Veke so zaradi obilnega izcedka, ki se posuši, pogosto zlepljene.

gavke. Po enem tednu virus že lahko najdemo v vseh limfnih organih v organizmu. Ko se virus razširi v organizmu, se pri živali pojavi povišana telesna temperatura. Virus okuži in uničuje celice imunskega sistema, kar vodi v padec odpornosti. Ko virusu uspe oslabiliti imunski sistem, se z okuženimi celicami obrambe organizma prenese na površino prebavnega, dihalnega in sečno-spolnega trakta, na kožo in v centralni živčni sistem, kjer se ponovno razmnožuje. V drugih delih organizma ga takrat po navadi ni več. Kadar je imunski odgovor živali zelo močan, se klinični znaki bolezni pri živali ne pojavijo in okužbi sledi ozdravitev. Okužene zveri izločajo virus z urinom, iztrebki, kašljanjem, slino, solzami. Največje tveganje za okužbo za zdrave živali (zveri) so tiste živali, ki kažejo znake bolezni, in živali, ki jim je bolezen uspelo preživeti in so okrevale znotraj 1–2 tednov.

Ali je virus enako nevaren za vse zveri?

Virus prizadene živali vseh starosti. Smrtnost in obolevnost sta odvisni od prizadete vrste in starosti živali; po navadi je večja smrtnost pri mladih. Glede na pogostnost in geografsko razporeditev bolezni pri psih lahko sklepamo tudi o poteku bolezni pri prostoživečih zvereh. Na endemičnih območjih (to so tista, kjer

Virus prizadene živali vseh starosti. Smrtnost in obolevnost sta odvisni od prizadete vrste in starosti živali; po navadi je večja smrtnost pri mladih.

je obolevnost majhna, vendar je bolezen stalno prisotna) in kjer je populacija psov velika, po navadi zbolevajo mlade živali v starosti 3–6 mesecev. To je starost, ko pasjih mladičev ne ščitijo več protitelesa, pridobljena iz materinega mleka, zato so zelo izpostavljeni, če niso bili cepljeni. Na območjih z redkejšo populacijo psov poteka bolezen epidemično, to je v hujši obliki in prizadene živali različnih starosti na večjem območju.

Kdaj posumimo, da so prostoživeče zveri zbolele za pasjo kugo?

Številni znaki, ki se pojavijo po okužbi, kažejo, da bolezen v organizmu prizadene več sistemov, v glavnem pa dihalni, prebavni in živčni sistem. Pogosto živali izgubijo tek, lahko bruhaajo in imajo drisko, telesna temperatura se dvigne, pojavijo se sluzasto gnojen izcedek iz oči in nosu, kašljanje in kihanje. Za bolezen so značilne tudi spremembe v vedenju živali, ki so pri prostoživečih zvereh še najbolj opazne, na primer izguba zaznavanja položaja v prostoru, manjša aktivnost (počasnost), izguba strahu pred človekom. Živčni znaki so odvisni od tega, kateri del možganov je zaradi bolezni prizadet in se, poleg netipičnega obnašanja, lahko kažejo tudi z mišičnimi krči, ohromelostjo, paralizjo in nekoordiniranim gibanjem. Obnašanje okužene prostoživeče zveri precej spominja na tisto, ki je značilno za steklino. V naravi je smrtnost praviloma zelo visoka. Živali, ki jim uspe preboleti bolezen, so največkrat v zelo slabi telesni kondiciji. Pri raztelesbi prizadetih živali ugotavljamo spremembe, podobne tistim,

Bolezen je za domačega psa najpogostejše smrtna; psi, ki preživijo, imajo pogosto nepopravljive poškodbe možganov in živčnega sistema oziroma kažejo trajne nevrološke motnje. Okuženi psi lahko virus izločajo še mesece po okužbi.

ki so opisane pri psih. Pogosto potrdimo pljučnico ter vnetje očesnih veznic, nosne sluznice, sapnika in bronhijev. V prebavilih velikokrat potrdimo specifično vnetje (kataralno ali hemoragično), redko pa tudi čezmerno poroženjevanje smrčka, lic, vek, ušes, zadnjika in prstnih blazinic. Pri starejših živalih ugotavljamo spremembe v možganskem tkivu in podaljšani hrbtenjači. Literatura navaja, da je pri dihurju, lisici in rakunu zaradi okužbe mogoč tudi razvoj zlatenice, ki je pri domačih psih ne ugotavljajo.

Kdaj lahko posumimo, da se je pes okužil z virusom pasje kuge?

Pri psu, ki je bil v stiku z bolno prostoživečo zverjo, se tri do šest dni po okužbi pojavi prehodna povišana telesna temperatura, lahko tudi neješčnost. Povišana telesna temperatura se ponovi čez nekaj dni. Tokrat jo spremljajo sluzno gnojni izcedek iz oči, otopelost in neješčnost. Psi imajo lahko težave z dihanjem, kašljajo, kihajo ali bruhaajo. Ko virus napade živčni sistem, se pojavijo še slinjenje, gibanje v krogu, nagibanje glave v eno stran, vnetje možganov, trzanje in krčenje mišičnine, lahko nastane delna ali popolna paraliza telesa. Opisani znaki so tipični za pasjo kugo. Domači psi lahko v času bolezni kažejo kateregakoli od naštetih znakov ali vse. Tudi pri nekaterih psih opažajo trde in zadebeljene blazinice (poroženjevanje).

Ali je bolezen ozdravljiva?

Bolezen je za domačega psa najpogostejše smrtna; psi, ki preživijo, imajo pogosto nepopravljive poškodbe možganov in živčnega sistema oziroma kažejo trajne nevrološke motnje. Okuženi psi lahko virus izločajo še mesece po okužbi.

Kako psa zaščitimo?

Pasjega mladiča zaščitimo s serijo cepljenj, s katerimi omogočimo

Pasjega mladiča zaščitimo s serijo cepljenj, s katerimi omogočimo vzpostavitev imunosti že takrat, ko imunski sistem še ni povsem dozorel. S cepljenji obnovljamo imunost, zato se izogibajmo izpuščanju cepljenj in odrasle pse redno cepimo.

Prenos bolezni na človeka ni mogoč.

Kako potrdimo bolezen/ prisotnost virusa pri prostoživečih zvereh, ki ste jih poslali v preiskavo?

Poleg raztelesbe uporabljamo še druge laboratorijske preiskave, po navadi kombiniramo molekularno in patohistološko preiskavo prizadetih organov in tkiv.

Nadzor nad boleznijo in zdravljenje

Pasja kuga pomeni večje tveganje predvsem za tiste vrste, katerih število se v naravi zmanjšuje (npr. iberijski ris v Evropi), zato je redno cepljenje domačih psov zelo pomembno. Pri prostoživečih živalih bolezen potrdimo pri živalih, ki kažejo nenavadno obnašanje ali najdemo poginjene. Za pasjo kugo ni zdravila. Pri domačih psih je zdravljenje omejeno na podporno terapijo in preprečevanje sekundarnih okužb: zmanjševanje bruhanja, driske in živčnih znakov ter preprečevanje dehidracije organizma z dajanjem tekočin. Okužene pse je treba ločiti od drugih, da zmanjšamo tveganje za prenos okužbe.

**dr. Diana Žele Vengušt in
dr. Gorazd Vengušt**

Viri so na voljo pri avtorjih.

Virus pasje kuge zelo prizadene dihalni sistem. Pljučnica je ena od najpogostejših sprememb, ki jih potrdimo pri prostoživečih zvereh, ki zbolijo za to boleznijo.

vzpostavitev imunosti že takrat, ko imunski sistem še ni povsem dozorel. S cepljenji obnovljamo imunost, zato se izogibajmo izpuščanju cepljenj in odrasle pse redno cepimo. Cepivo proti pasji kugi je na voljo v vsaki veterinarski ambulanti. Veterinar bo vsako cepljenje vašega psa vpisal v Knjižico o cepljenju, zato jo skrbno hranite.

Ob morebitnem stiku vašega psa s prostoživečo zverjo, za katero sumite, da bi bila lahko okužena, se posvetujte z vašim veterinarjem.

Ali se z virusom pasje kuge lahko okuži človek?

Ne. Prenos bolezni na človeka ni mogoč.

Foto: Gorazd Vengušt

Foto: Michael Migas

PTIČJA GRIPA – STARA/NOVA GROŽNJA PERUTNINI IN PTICAM V EVROPI/SLOVENIJI

Od oktobra 2020 se v Evropi zopet pojavlja zelo nevaren patogen (mikroorganizem, ki povzroči bolezen pri gostitelju) podtipa H5N8, znan tudi kot ptičja gripa. Prisotnost tega virusnega povzročitelja so potrdili pri poginjeni perutnini oziroma pticah v ujetništvu na Nizozemskem, Danskem, Hrvaškem, Švedskem, v Nemčiji, Združenem kraljestvu in Franciji. Pri prostoživečih pticah je bil zelo nevaren podtip virusa H5N8 potrjen na Nizozemskem, Irskem, Danskem, v Nemčiji ter konec novembra in v začetku decembra 2020 v Sloveniji (podatek velja do 22. decembra) pri petih labodih grbcih (*Cygnus olor*) (slika 1). Poleg tega je bil v Nemčiji pri prostoživečih pticah potrjen tudi zelo nevaren podtip virusa H5N5, na Nizozemskem pa H5N1. V Sloveniji smo se s podtipom virusa H5N8 pri labodih grbcih srečali že v letih 2006 in 2017. V letu 2017 je bil, prav tako pri labodih grbcih, potrjen tudi podtip virusa H5N5. Na srečo noben od ugotovljenih podtipov ne pomeni nevarnosti za zdravje ljudi.

Značilnosti virusa in njegovi gostitelji

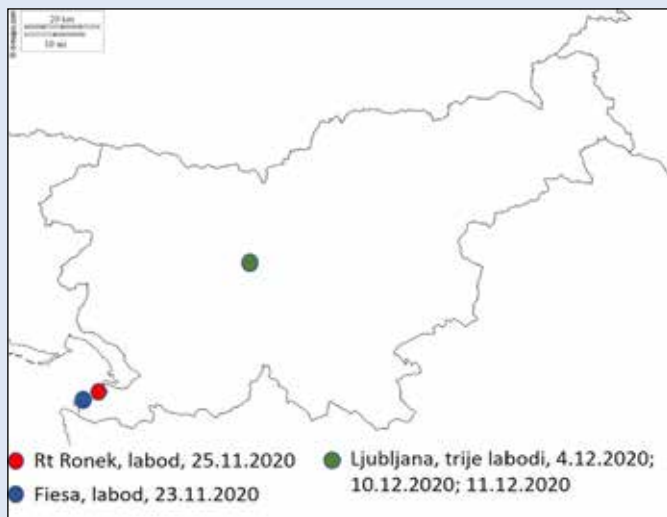
Za bolezen sta v uporabi dve imeni, *influenca* in *gripa*. *Influenca* izvira iz latinskega, *gripa* iz grškega jezika. Z obema opisujemo nalezljivo virusno bolezen, ki jo povzročajo virusi gripe različnih tipov iz družine *Orthomyxoviridae*. Ortomiksovirusi so pogosti povzročitelji naravnih okužb in bolezni pri ljudeh, prašičih, konjih, številnih vrstah ptic in morskih sesalcih ter občasno pri kunah. Na osnovi

antigenskih značilnosti (antigen je snov, ki povzroči imunski/obrambni odgovor organizma) lahko te viruse razdelimo v tipe A, B in C. Med njimi samo virusa tipa A in B povzročata pomembnejša obolenja pri ljudeh. Virus gripe tipa B označujemo kot humani (človeški) virus, najdemo pa ga lahko tudi pri tjujnju in dihurju. Ravno nasprotno virus gripe tipa A, ki povzroča ptičjo gripo (aviarno influenco – AI), velja za zoonozo (kužna bolezen živali, ki se prenaša tudi na človeka) s številnimi rezervoarji med živalmi. Tudi virus gripe

tipa C občasno lahko povzroči obolenje pri ljudeh in prašičih.

Kot rečeno, se bomo v tem prispevku osredotočili na povzročitelja ptičje gripe, torej virus tipa A. Gre pravzaprav za skupino virusov tipa A, ki jih strokovnjaki glede na vrsto beljakovinske ovojnice, ki ovija virus, še naprej delijo v različne podtipove. Tako je pri tipu A znanih 16 podtipov, ki so označeni s črko H (H1–H16) in devet podtipov, označenih s črko N (N1–N9), ki so bili izolirani pri pticah in tvorijo različne kombinacije. Pri pticah so bili izolirani vsi znani podtipi (imenujejo jih virusi AI), medtem ko so pri sesalcih potrjeni samo nekateri podtipi virusa. Pri netopirjih so potrdili še dva nova podtipa H (H17 in H18) ter dva podtipa N (N10 in N11). Za okužbo z omenjenimi virusi AI je dovzetna vsa perutnina (kokoši, pure, race, gosi, pegatke, prepelice, jerebice in fazani), golobi, tekači (noj, emu) ter okrasne in prostoživeče ptice. Prostoživeče

Pri prostoživečih pticah je bil nevaren podtip virusa H5N8 potrjen na Nizozemskem, Irskem, Danskem, v Nemčiji ter konec novembra in v začetku decembra 2020 v Sloveniji (podatek velja do 22. decembra) pri petih labodih grbcih (*Cygnus olor*).

Slika 1: Lokacije, kjer so bili v novembru in decembru 2020 (podatek velja do 22. decembra) najdeni poginjeni labodi grbci. Vseh pet živali je bilo pozitivnih na prisotnost zelo nevarne oblike virusa ptičje gripe (HPAI), podtipa H5N8.

Zanimivo je, da ptičja gripa po navadi ni nevarna za naravnega gostitelja (ptice), ki ta virus prenaša, lahko pa pri prenosu virusa na druge vrste povzroča hujša obolenja in pogin. Poleg ptic so rezervoar virusa gripe lahko tudi divji prašiči, saj so dovzetni za prašičji, ptičji in humani (človeški) virus gripe. Potencialno so torej divji prašiči lahko hkrati okuženi z virusi gripe različnih vrst (na primer virusi race in človeka), kar povečuje možnost mešanja genov obeh vrst (temu pravimo antigenski premik) in nastanek novega podtipa virusa. Nastali virus lahko okuži ljudi in se med njimi tudi prenaša.

ptice veljajo za glavne rezervoarje virusov gripe tipa A. V naravi so pomemben rezervoar predvsem prostoživeče vodne ptice iz redov plojkokljunov in pobrežnikov, kot so race, gosi in galebi. Rezervoarji virusa gripe tipa A so lahko tudi manj raziskane prostoživeče obalne ptice (na primer čaplje). Po podatkih raziskovalcev so doslej virus AI potrdili pri več kot sto različnih vrstah prostoživečih ptic.

Ker ima vsak virus lastno nukleinsko kislino (DNK ali RNK – dedni material), ki jo štiti že prej omenjena beljakovinska ovojnica, so tudi virusi podvrženi spremembam v dednem zapisu, tj. mutacijam. Tiste, ki spremenijo gensko (dedno) sestavo virusa, nastanejo, ko se virus namnožuje. Pri virusih gripe tipa A poznamo dva načina mutacije genov, ki občasno omogočata spremembo v bolj patogeno (nevarno) obliko (t. i. *antigenski odmik* in *antigenski premik*). *Antigenski odmik* pomeni spremembe antigena na površini virusa, ki so posledica točkastih mutacij na delu gena (*slika 2*). Pri tem se podtip ne spremeni,

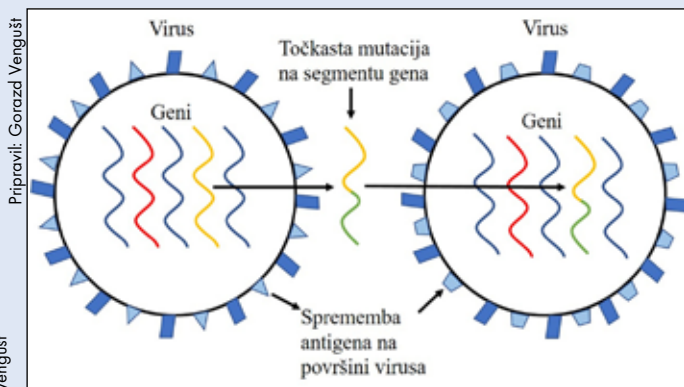
Po navadi pri pticah po okužbi z virusom do pojava bolezenskih znakov preteče od nekaj ur do 30 dni. Značilno je, da prostoživeče ptice največkrat ne kažejo znakov obolenja.

pojavlja pa se pri virusu gripe tipov A, B in C. Večji *antigenski premik* ali prerazporeditev je verjetno posledica prerazporeditve genov med dvema virusoma gripe tipa A, ki se pojavita v isti celici gostitelja, ter nastanka novega podtipa z novimi antigeni na površini (*slika 3*). Glede na patogenost virusa (sposobnost povzročiti bolezen) pri perutnini lahko te viruse razdelimo na manj nevarne viruse, ki povzročajo manj nevarno obliko ptičje gripe (LPAI) oziroma blage bolezenske znake in nizko smrtnost. V tem primeru lahko okužba pri živali mine tudi neopaženo. V drugem primeru, torej pri okužbi z zelo nevarnimi virusi, ki povzročajo zelo nevarno obliko ptičje gripe (HPAI), pa nastane velika obolevnost in tudi stoodstotna smrtnost.

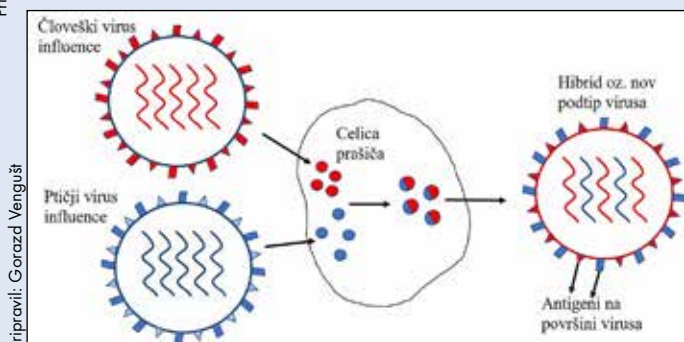
Prenos in bolezenski znaki

Ko pride žival v stik z virusom gripe tipa A, le-ta okuži celice prebavnega in dihalnega trakta ptic. Okužena žival ga izloča z izločki iz nosu, očesnih veznic, kljuna in z iztrebki. Glavna pot prenašanja virusa med pticami tako poteka po poti iztrebek–kljun ali pa prek okuženega okolja.

Zanimivo je, da po navadi ptičja gripa ni nevarna za naravnega gostitelja (ptice), ki ta virus prenaša, lahko pa pri prenosu virusa na druge vrste povzroča hujša

Slika 2: Antigenski odmik je eden od načinov mutacije genov, ki povzroči manjše spremembe na površini virusa, zato le-ta postane bolj patogen (nevaren). Pri tem se podtip virusa ne spremeni.

Slika 3: Drugi način mutacije genov je t. i. antigenski premik, ki prav tako omogoča spremembo virusa v bolj patogeno (nevarno) obliko. Antigenski premik je posledica genske prerazporeditve med dvema virusoma gripe tipa A, ki se pojavita v isti celici gostitelja, ter nastanka novega podtipa virusa s spremenjenim antigenom na površini.

Ker je nove izbruhe gripe tako pri ljudeh kot pri živalih skoraj nemogoče preprečiti, je globalni nadzor pojavnosti virusov gripe pri živalih poglavitno za zgodnje prepoznavanje novih groženj za človeka.

obolenja in pogin. Poleg ptic so rezervoar virusa gripe lahko tudi divji prašiči, saj so dovzetni za prašičji, ptičji in humani (človeški) virus gripe. Potencialno so torej divji prašiči lahko hkrati okuženi z virusi gripe različnih vrst (na primer virusi race in človeka), kar povečuje možnost mešanja genov obeh vrst (temu pravimo antigenski premik) in nastanek novega podtipa virusa. Nastali virus lahko okuži ljudi in se med njimi tudi prenaša. Čeprav pri divjih prašičih potrdimo specifična protitelesa proti virusu gripe, pa trenutno v celoti še ne poznamo delovanja virusa in obsega bolezni pri teh vrstah živali ter njihove vloge pri prenosu virusa na druge živalske vrste ali ljudi. Pri pticah po okužbi z virusom do pojava bolezenskih znakov preteče od nekaj ur do 30 dni. Značilno je, da prostoživeče ptice največkrat ne kažejo znakov obolenja. Po okužbi s HPAI H5N1 je bil pri gosih, racah, labodih, velikih flamingih (plamencih), golobih, vrabcih in papigah

opisan velik pogin z neješčnostjo, slabo koordinacijo med gibanjem in splošno potrtostjo živali. Prizadete so predvsem mlade živali, pri katerih lahko smrtnost doseže tudi 80 %. Okužba s HPAI H5N1 povzroča izrazite bolezenske znake in pogin pri okuženih mačkah, cibetovkah in kunah. Pri okuženih živalih opisujejo povišano temperaturo, dihalne motnje, nosni izcedek in živčne znake (na primer izguba ravnotežja, ohromelost zadnjega dela, kroženje). Pri domačem psu in navadni lisici po poskusni okužbi ni bilo bolezenskih znakov. Povišana telesna

uničiti vse obolele in ogrožene živali, prav tako tudi neškodljivo uničiti vso krmo in drug material, ki je bil v stiku z rejo. Podobni, vendar nekoliko manj strogi ukrepi so predpisani tudi pri okužbi živali z LPAI (manj nevarna oblika ptičje gripe). Znano je, da v nekaterih državah za zaščito živali uspešno uporabljajo cepiva, katerih osnova je oslabljen virus ptičje gripe.

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin priporoča dosledno upoštevanje in izvajanje naslednjih biovarnostnih ukrepov, da bi se pri nas izognili okužbi:

poginjene ptice pevke (na primer sinica, ščinkavec, vrabec, kos, zelenec, golob, taščica ...), pri drugih pticah v okolici pa ni vidnih sprememb v obnašanju, lahko tako ptico pobere tako, da:

- uporabite rokavice za enkratno uporabo,
- vrečo, v katero boste pobrali ptico, izvihate čez rokavice in tako pobere ptico, da ne pridete v neposreden stik s truplom,
- vrečo s ptico zaprete in jo skupaj z rokavico odvržete med mešane odpadke,
- si po končanem postopku roke dobro umijete z milom.

Foto: Marjan Artnak

Foto: Marjan Artnak

Poleg ptic so rezervoar virusa gripe lahko tudi divji prašiči.

Lov na race mlakarice je velik dejavnik tveganja za širjenje bolezni.

Lov na race mlakarice je velik dejavnik tveganja za širjenje bolezni med prostoživečimi pticami in prenosa na perutnino, zato lovcem v tem času priporočamo opustitev lova oziroma dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov.

temperatura, kašelj, toga drža ob nizki stopnji umrljivosti so značilni za okužene domače prašiče. Pri sesalcih je čas od okužbe do pojava bolezenskih znakov po navadi kratek, saj se pojavijo že v 24 urah po okužbi z virusom gripe. Pri divjih prašičih bolezenska slika ni znana.

Ukrepi

Ker je nove izbruhe gripe tako pri ljudeh kot pri živalih skoraj nemogoče preprečiti, je dandanes globalni nadzor pojavnosti virusov gripe pri živalih poglavitnega pomena za zgodnje prepoznavanje novih groženj za človeka. Nadzor naj bi potekal ob izbruhu bolezni pri živalih ali pa kot sistematičen nadzor domačih in prostoživečih živali z ustreznimi diagnostičnimi metodami. V ta namen je v Evropi vzpostavljena delovna mreža strokovnih skupin, v katero je vključena tudi Slovenija, z namenom celostnega nadzora nad ptičjo gripo, predvsem nad podtipi virusa gripe H5 in H7.

Pri prostoživečih živalih ni specifičnega zdravljenja gripe. V rejah je treba ob okužbi s HPAI pokončati in neškodljivo

- preprečevanje dostopa prostoživečim pticam (predvsem vodnim) do perutnine
 - nastanitev perutnine v zaprtih objektih ali pokritih ograjenih prostorih,
 - preprečevanje dostopa prostoživečim pticam do krme in vode za perutnino,
 - omejitve obiskov ljudi v prostorih, kjer je nastanjena perutnina oziroma upoštevanje ukrepov za preprečevanje širjenja bolezni (namestitvev razkuževalnih pregrad, uporaba zaščitne obleke in obutve, umivanje in razkuževanje rok ...),
 - uporaba opreme za enkratno uporabo ali čiščenje in razkuževanje opreme pred uporabo na drugem gospodarstvu s perutnino.
- Če v naravi opazite osamljen primer

Če najdete poginjene prostoživeče vodne ptice (na primer raca, labod, čaplja, pobreznik, galeb ...) ali ujedo (kanja, sokol, kragulj, postovka, sove ...), obvestite **Center za obveščanje** (112) ali **Veterinarsko-higiensko službo**. Prav tako takoj obvestite omenjeni službi, če naletite na več poginjenih ptic na isti lokaciji oziroma poleg poginjene ptice opazite neobičajno obnašanje pri drugih pticah (padanje, zavijanje z glavo, težave pri gibanju, zamazano perje okrog kljuna, kloake (skupno izvodilo sečno-spolnega sistema, ki ga imajo nekatere ribe, dvoživke, ptice in plazilci ter stokovci (npr. kljunaš, kljunati ježek)), bruhanje, krvavitve, otekline na različnih delih telesa, kihanje, smrkanje).

Če najdete poginjene prostoživeče vodne ptice (na primer raca, labod, čaplja, pobreznik, galeb ...) ali ujedo (kanja, sokol, kragulj, postovka, sove ...), obvestite **Center za obveščanje** (112) ali **veterinarsko-higiensko službo**.

Prav tako takoj obvestite omenjeni službi, če naletite na več poginjenih ptic na isti lokaciji oziroma poleg poginjene ptice opazite neobičajno obnašanje pri drugih pticah (padanje, zavijanje glave in vratu, težave pri gibanju, zamazano perje okrog kljuna, kloake (skupno izvodilo sečno-spolnega sistema, ki ga imajo nekatere ribe, dvoživke, ptice in plazilci ter stokovci (npr. kljunaš, kljunati ježek)), bruhanje, krvavitve, otekline na različnih delih telesa, kihanje, smrkanje).

Lov na race mlakarice je velik dejavnik tveganja za širjenje bolezni med prostoživečimi pticami in prenosa na perutnino, zato lovcem priporočamo opustitev lova oziroma dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov.

Za zgodnje ugotavljanje prisotnosti bolezni in njeno razširjenost je javljanje najdenih poginov ključnega pomena, zato je predvsem za lovce pomembno pozorno spremljanje okolice in morebitnih sprememb v vedenju prostoživečih ptic. V primeru najdenih poginov upoštevamo priporočila Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

**dr. Diana Žele Vengušt in
dr. Gorazd Vengušt**

Intervju z Edom Krašno, lovcem, komercialistom ter ljubiteljem živali, še posebej ptic in narave

VELIKO ČASA IN ENERGIJE ZA DRUŽINO IN LOVSTVO

Stoletja se iz roda v rod prenašajo in ohranjajo tudi slovenski pregovori, reki, ki so, roko na srce, v mnogočem še vedno aktualni v našem vsakdanjem lovskem življenju. Zlasti, da sta »kovačeva kobilica in šušterjeva žena vedno bosí«. Zagotovo vedno bolj opominja, kar slišimo tudi na terenu, da smo morda, ne zavedajoč se, preveč samosvoji, mačehovski in netovariški, saj v svojih lovskih vrstah in v bližnjih sodelavcih nismo ne v preteklosti pa tudi zdaj premalokrat opazimo posameznike, ki s svojim zglednim strokovnim delom in preprostim lovskim življenjem že desetletja delajo slovensko lovstvo širše prepoznavno! Zato ni čudno, da so naši mnogi preprosti, a še kako zaslužni lovci odšli v večna lovišča, slovenska lovska javnost pa je o njih vedela bore malo. Ja, tudi o tistih lovcih, ki so bolj tihi in zato manj opazni, a so močan člen našega lovstva.

Kdo je Edo Krašna?

Očitno nismo nič boljši in življenjski niti dolgoletni ustvarjalci Lovca. Morda prevečkrat premalo opazujemo svojo okolico. Tudi v naši vrstah imamo zelo redne in aktivne dopisnike, ki so že več desetletij predani Lovcu. Predvsem bi že mnogo prej morali kaj več napisati o enem najbolj prepoznavnih in spoštovanih slovenskih lovcev doma in v tujini. O 82-letnem **Edu Krašni**, članu Lovske družine Nanos, ki je gotovo izvir spoštovanja do bližnjega in sporočilnosti za boljši jutri našega lovstva: »Na svet

sem pokukal v vasi Budanje, ki leži na pol poti med Ajdovščino in Vipavo. Starša sta imela malo kmetijo. Oče Franc je pre-kupčeval z živino, predvsem s konji. Tudi jaz sem bil dobesedno zaljubljen v konje. Star sem bil komaj tri leta, ko me je oče prvič posedel na konja. Žal so se lepi časi v družbi očeta prekmalu končali. Oče je odšel v partizane in že septembra 1943 padel v spopadu z Nemci blizu Gorice. Doma smo ostali štirje otroci. Po vojni se je mama ponovno poročila in dobil sem še tri polsestre. Prve štiri razrede osnovne šole sem opravil v Budanjah, nato nižjo gimnazijo v Ajdovščini. Da bi se čim prej

osamosvojil, sem se odločil za vajenca v trgovini in se izučil trgovskega poklica. Po prihodu iz vojske sem dokončal večerno ekonomsko šolo in nato še višjo ekonomsko komercialno šolo v Mariboru. Zaposlil sem se v Tekstilni tovarni Ajdovščina in skoraj 30 let vodil prodajo in izvoz,« je Edo začel razglablјati o začetkih svojega življenja in mi na kratko predstavil tudi svojo poklicno pot.

O njegovem res bogatem in pestrem zasebnem in lovskem življenju bi lahko nastale knjige in številne reportaže, kot jih piše tudi on. Zlasti o tem, kako s svojim neutrudnim strokovnim, novinarskim in pedagoškim delom zgledno pomaga sestavljati mnogobarvni mozaik slovenskega lovstva, ki ga v vsej svoji pestri in bogati zgodovini ni zapustil sijaj. V svojem 52-letnem lovskem stažu je odgovorno opravljal številne lovske funkcije v svoji lovski družini, v območni **Zvezi lovskih druţin (ZLD) Gorica** in v mnogih organih **Lovske zveze Slovenije (LZS)**. Največkrat in najdlje je bil član Upravnega odbora LZS, starešina matične lovske družine ter predsednik, podpredsednik in član

»Že v rani mladosti sem vzljubil domače živali, saj sem vzgajal pse, kunce in golobe. Zanimale so me tudi prostoživeče živali, predvsem ptice.«

raznih komisij pri območni lovski zvezi in LZS. Njegovo poslanstvo je povsod rodilo uspeh, a še najbolj na področju lovskega izobraževanja, ornitologije, informiranja in obveščanja, saj je bil idejni oče in dolgoletni urednik, novinar in snemalec oddaj *Dober pogled* ter glavni dopisnik in glavni urednik *Lovca*. Pomembne sledi je pustil tudi na področju vodenja **Odbora etičnega kodeksa**, lovske kulture in odnosov z javnostmi. Tesno je sodeloval pri nastajanju trojezičnega slovarja lovskega

pri opazovanju divjadi s preže, se je za lov odločil samo najmlajši **Matevž**, ki je tudi član LD Nanos. Ker Edo ni klasičen slovenski lovec, ki bi se pehal za trofejami, tudi nima lovske sobe, v kateri bi gostil svoje lovske prijatelje. Namesto nje ima nad dnevno sobo galerijo, ki že postaja premajhna za 2.500 knjig, med katerimi prevladujejo strokovne. A vseeno je duh lovsstva prisoten v petih razstavljenih lovskih trofejah, zlasti pa v številnih slikah z lovskimi motivi priznanih avtorjev, ki krasijo stene toplega doma.

človeških žrtvah na cestah. Šele takrat se narava sama vključi v vzpostavljane ravnovesja z boleznimi in masovnimi pogini. Veliko teh bolezni je zoonoz in torej prenosljivih na človeka. Kdor je enkrat opazoval poginjanje živali v mukah zaradi garij, ki traja tudi nekaj mesecev, bo svoje prepričanje verjetno spremenil. In končno živalim puščamo vse manj življenjskega prostora, v katerem jih vse bolj vznemirjamo, pa še ta je že močno zmanjšan.

Foto: Franc Rolar

Ganjen pokojni Mirko Kumer (levo), ko mu je ob njegovi 80-letnici čestital dolgoletni tesen prijatelj Edo Krašna (z mikrofonom v roki).

izrazoslovja. Krašna je za svoj prispevek v lovstvu prejel številna priznanja območne lovske zveze in LZS. Je prejemnik znaka za lovske zasluge, vseh redov za lovske zasluge, Zlatorogove plakete, plakete glasila Lovec I. stopnje, jubilejnega znaka za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji in plakete za lovsko kulturo III. stopnje LZS.

Proti koncu letošnje jeseni, ko je bila trgatve že končana, ko so jesensko obarvani listi vinogradov, brajd in sadnega drevja skupaj z vetrom že oznanjali, da prihajajo mrzli meseci z burjo, ko bo tudi zaradi COVIDA-19 res najbolj odgovorno, varno in prijetno biti doma, je od doma nastal ta intervju. Mnogi, ki smo že večkrat obiskali **Eda** in njegovo **Ivo**, vemo, kako usklajeno že 47 let živita v res složnem zakonu, v katerem sta ponosna oče in mama trem sinovom in hčerki ter dedek in babica štirim vnukom. Edova žena sodi med mnoge tiste slovenske potrpežljive žene lovcev, ki svoje može zgledno podpirajo pri opravljanju njihovega lovskega poslanstva. Čeprav ima Edo tri sinove, ki so ga pogosto spremljali

Edo, od kod vaša ljubezen do živali? Marsikdo vas pozna prav po tej lastnosti, ki vas je najbrž vodila v lovstvo.

Že v rani mladosti sem vzljubil domače živali, saj sem vzgajal pse, kunce in golobe. Zanimale so me tudi prostoživeče živali, predvsem ptice. To sem podedoval po materi Cilki. Član LD Nanos sem postal leta 1968. Čeprav sem že naslednje leto opravil lovski izpit, sem ugotovil, da o prostoživečih živalih in delovanju narave vem mnogo premalo. Zato sem se leta 1972 prijavil na pravkar ustanovljeno šolo za lovske tehnike, a so imeli prednost pred mano starejši lovci. Čez leto dni po pridobljenem nazivu lovski tehnik sem kmalu prevzel tudi različne lovske funkcije. Že leta 1975 sem pričel s predavanji na tečajih za lovske pripravnike in za lovske čuvaje po Sloveniji. To počnem še danes.

Slovenski lovci smo pred več kot 40 leti prvi v Evropi spoznali, da so gozdne kure ogrožene. Od takrat so tudi zavarovane. A so pogosto obdobja, ko lovci dobivamo kritične ocene in napade iz društva za opazovanje ptic, katerega član ste sicer tudi vi. Pa tudi od drugih zagovornikov zdrave narave in vsega življa, kot da to nismo v prvi vrsti tudi lovci. Zakaj potem pripeta etiketa, da smo »ubijalci« vseh prostoživečih živali?

Slovenski lovci smo gotovo najbolj seznanjeni, kaj se v naravi dogaja, saj smo v njej dnevno prisotni. Sledimo vsem spremembam v okolju in njihovim negativnim vplivom na divjad in ostale živalske vrste. Po naši zaslugi se je ohranila marsikatera vrsta. Še pred samim zakonom smo zavarovali volka, orla in divjega petelina. Žal imamo vedno več nasprotnikov lova, ki menijo, da lov ni potreben, češ da se narava sama uravnava. Nemaokrat sem v naših televizijskih oddajah in tudi slučajnim sogovornikom pojasnjeval, zakaj je lov še vedno potreben in bo tudi v prihodnje. Pojasnjeval sem jim, da imajo po svoje tudi prav, da narava lahko sama vzpostavlja ravnovesje. Ob odsotnosti plenilcev in lova ter namnožitvi divjadi se to zgodi šele po velikih škodah v kmetijstvu, gozdarstvu, po številnih povozih in celo

Foto: Osební arhiv Edvarda Krašne

Edo Krašna spremlja in rešuje poškodovane ujede in ptice. Na fotografiji odrasel samec planinskega orla, ki mu je zlom leve noge pozdravil veterinar dr. Zlatko Golob, ki ga je nato 10. aprila 2014 spustil na Peci.

Vaše ornitološko poslanstvo ni samo opazovanje in reševanje poškodovanih ujed in drugih ptic, ampak je bila tudi izdaja strokovne knjižice o naših pticah.

Omeniti moram poseben dogodek, ki se je zgodil nekega dne ob kosilu. V kuhinjo je skozi odprto okno priletel domači golob, ki mu je sledil krakulj, a mu je k sreči še pred oknom uspelo zavreti in odleteti. V 25 letih so mi ljudje prinašali poškodovane in oslajljene ptice in prezgodaj poletele mladiče. Veliko sem jih dal v azil v ljubljanski živalski vrt, kasneje v Kranj, kjer je zanje skrbela **Nina Orehar**, nato pa tudi v zavetišče na Muti, ki ga vodi veterinar dr. **Zlatko Golob**. Leta 2011 je

»Slovenski lovci smo gotovo najbolj seznanjeni, kaj se v naravi dogaja, saj smo v njej dnevno prisotni. Sledimo vsem spremembam v okolju in njihovim negativnim vplivom na divjad in ostale živalske vrste. Po naši zaslugi se je ohranila marsikatera vrsta.«

LZS založila in izdala brošuro *Naše ptice*, ki sva jo pripravila skupaj s slikarjem in oblikovalcem **Igorjem Pičulinom**. Sam sem poskrbel za besedilo, Igor pa za ilustracije in oblikovanje. Knjiga je bila namenjena lovcem kot žepni pripomoček, ki jih bo spremljal v naravi, in osnovnošolcem za spoznavanje naših ptic. Bila je dobro sprejeta med lovci in osnovnošolci. Zakaj ni prišlo do ponatisa, mi ni znano. Dejstvo pa je, da smo že naslednje leto vsi slovenski lovci dobili knjigo *Divjad in lovstvo*, v kateri so ptice še podrobneje predstavljene. Tudi v tej knjigi sva z Igorjem združila znanje in moči.

Foto: Osebni arhiv Edvarda Krašne

Pomagati bližnjemu in ujedam v stiski je od mladosti vodilo Krašne. Portret z najdeno veliko uharico leta 2008 ob cesti blizu Ajdovščine, ki je žal poginila v azilu v Kranju.

V Evropi smo slovenski lovci prepoznani po svoji strokovnosti in tudi po dobrem informiranju. Ne malo zaslug zato imate tudi vi, saj ste bili vendarle oče televizijske oddaje *Dober pogled ter njen dolgoletni urednik, novinar in snemalec*.

Predlog za lovsko televizijsko oddajo nam je dal **Anton Vencelj**, lastnik TV Primorka. Ponudil nam je enournno mesečno oddajo o lovstvu, za katero bi mi pripravili program, oni pa bi jo posneli in predvajali. Predlog smo sprejeli in prvo oddajo predvajali že oktobra 1999. Namenjene so bile predvsem nelovcem, ki naj bi spoznali našo divjad in celotno, zelo pestro lovsko dejavnost. V njih smo predstavili divjad, skrb za njeno ohranitev in ohranitev potrebnega okolja, dela v lovišču, lovsko izobraževanje, naše šege, etični kodeks, lovsko kulturo in bogato

založniško dejavnost. Veliko posnetkov divjadi in dogodkov so za oddajo pripevali številni lovci – snemalci. Naj jih navedem le nekaj: **Silvo Jelinčič** iz Kobarida, **Pino Rudež** iz Trsta, **Hubert Simetinger** iz Mežice, **Avgust Saksida** iz Šempasa, **Rudi Torkar** iz Podnanosa, **Albin Kunst** iz Poljčan in jaz.

Po oceni mnogih starejših lovcev so menda v mnogih lovskih družinah izredno slabi medsebojni odnosi. Pa ne samo zaradi lovske »fovšije«. Na prepihu je lovska etika, z njo pa tudi manjše spoštovanje etičnega kodeksa. Kako vi

ocenjujete zdajšnje stanje v slovenskem lovstvu?

Ob vstopu v lovske vrste sem bil še posebno navdušen nad pristnimi, tovariškimi in prijateljskimi odnosi med lovci ne glede na starost, staž v lovstvu, družbeno vlogo ali politično prepričanje. Mladi lovci smo bili zelo veseli, če smo se lahko pridružili starejšim, izkušenim, ki so zelo radi na nas prenašali lovsko znanje in bogate izkušnje. Žal so se takšni odnosi spremenili in današnja solovca se ob srečanju komaj pozdravita, kaj šele, da bi se rokovala. Razlogov za to je nedvomno več, delno pa je kriva tudi politika, ki je sprla večino Slovencev.

V vašem dolgoletnem lovskem stažu ste kot funkcionar, dopisnik in glavni urednik *Lovca* tesno sodelovali s kar nekaterimi predsedniki LZS. S katerimi ste se najbolj ujeli?

Srečeval in sodeloval sem se z večino predsednikov LZS. Posebej bi omenil tri, s katerimi sem tesneje sodeloval in z njimi vzpostavil prave prijateljske odnose. Prvi je bil **Bruno Skumavec**, po moji oceni naš najuspešnejši in tudi najbolj spoštovan predsednik. Zelo sem bil vesel, ko je bil

nekajkrat gost v naših oddajah. Te je redno spremljal, me po vsaki poklical, jo pokomentiral in največkrat tudi pohvalil. Ko zaradi zdravja ni bil več aktiven, si je vzel čas, da je slovenskim lovcem pripravil svojo oporoko, ki je bila objavljena v *Lovcu*, 2/2011. V njej se je dotaknil vseh problemov v lovstvu in predlagal rešitve. Zelo sem se razveselil, ko mi je tri mesece pred smrtjo poslal knjigo *Moje življenje* s čudovitim posvetilom. Je ena redkih knjig, ki jo večkrat vzamem v roke. Drugi je bil **Franc Golija**, s katerim sem prvič sodeloval leta 1994 ob organizaciji 43. srečanja *Delovne skupnosti lovskih zvez jugovzhodnega alpskega prostora* (DSLZJAP – AGJSO), ki je potekalo na dvorcu Zemono pri Vipavi. Bil je kar 16 let na čelu te skupnosti in je med lovci užival velik ugled. S Francem sem dobro sodeloval tudi, ko je bil predsednik LZS. Dobro sem sodeloval tudi s predsednikom **Jožetom Strletom**, ki je žal zaradi prometne nesreče moral kmalu odstopiti. V tistem obdobju sta Tolminsko zadeli dve hudi nesreči: najprej potres, nato še plaz v Logu pod Mangartom. Na ZLD Gorica sem dal pobudo za zbiranje sredstev za pomoč našim članom. Pobudi se je pridružila tudi LZS s predsednikom Strletom na čelu. Zbrana sredstva smo skupaj s Strletom izročili 21 prizadetim članom. Naj še omenim, da so bili vsi trije predsedniki tudi uspešni gospodarstveniki.

Pred dobrimi 50 leti ste pomagali graditi mostova čezmejnega lovskega sodelovanja z našimi severnimi lovskimi rojaki na avstrijskem Koroškem in z zahodnimi na italijanskem Krasu.

V 50 letih sem spoznal veliko lovcev iz Slovenije in tujine. Veliko čudovitih ljudi, ki so mi postali pravi prijatelji in sem z njimi povezan še danes. Žal jih je kar nekaj že odšlo v večna lovišča, tako da nanje ohranjam lepe spomine. Dobro sem sodeloval z zamejskimi lovci v Italiji in Avstriji. Žal je že odšel od nas **Karlo Furlan**, dolgoletni predsednik Društva slovenskih lovcev Doberdob in ustanovitelj lovskega pevskega zbora SLPZ Doberdob. Ko me je obiskal doma, sva večkrat obiskala Nanos in Trnovski gozd, kjer je bil v partizanih njegov oče. Velikokrat sva bila tudi pri prav tako že pokojnem **Mirku Kumru**, ustanovnem članu in dolgoletnem predsedniku Kluba prijateljev lova Celovec, kjer je prišlo tudi do ideje o pripravi *Trojezičnega lovskega slovarja*. Srečanja s Karlom in Mirkom so mi veliko pomenila. Zlasti zadnji obisk pri Mirku v Blatu pri Pliberku. V moji zbirki knjig je tudi knjiga *Vojak po sili*, ki jo je napisal Mirkov oče **Mirko Kumer**.

Zahvalil sem se sogovorniku za zanimive, opozorilne in poučne odgovore ter mu zaželel veliko zdravja.

Franc Rotar

»Ob vstopu v lovske vrste sem bil še posebno navdušen nad pristnimi, tovariškimi in prijateljskimi odnosi med lovci ne glede na starost, staž v lovstvu, družbeno vlogo ali politično prepričanje. /.../ Žal so se takšni odnosi spremenili.«

NAVADNA JELKA

Iz sence gozdov

Navadna jelka (*Abies alba* Mill.) sodi med najbolj sencovzdržne vrste med vsemi slovenskimi domorodnimi drevesnimi vrstami. Malo dreves zmore tako potrpežljivo čakati na svoj žarek svetlobe. V senci odraslega sestoja lahko ždi in čaka na svoj veliki trenutek dolga stoletja. Ko veliko drevo nad njo vendarle omaga ali ga podre izurjena sekačeva roka, ima še vedno dovolj moči in energije, da se s svojo krošnjo požene v višave. Jelka sodi med najbolj cenjene drevesne vrste Slovenije. Kljub temu pa se ji v prihodnosti morda ne pišejo najboljše časi. V lesni zalogi slovenskih gozdov je jelke vse manj in manj. Kateri so razlogi za to? Ali je mogoče, da to vrsto ohranimo v slovenskih gozdovih v takšnem obsegu, kot jo imamo sedaj?

Jelkine iglice izraščajo vodoravno, zato so vejice videti ploščate. Na vejo so iglice pritrjene s širokim nastavkom.

Navadna jelka sodi med drevesne vrste, ki v slovenskih gozdovih dosegajo največje višine in premere.

Na spodnji strani iglic sta značilni izraziti vzdolžni beli črti. Jelkine iglice so dolge od 1 do 3 cm.

Bela jelka, beli črti

Drugo ime za navadno jelko je tudi bela jelka. Bela zato, ker je njena skorja belosive barve. Deblo je polnolesno, kar je lastnost, ki jo gozdarji še posebno občudujemo pri gospodarsko pomembnih drevesnih vrstah. Na belino nas pri jelki opomnita tudi beli črti na spodnji strani nekoliko sploščenih iglic. Beli črti sta za jelko prav tipični in značilni, četudi po drugih znakih ne uspете prepoznati te drevesne vrste. Iglice iz vej izraščajo v dveh redih, so temno zelene bleščeče barve in niso bodeče. To so lastnosti, zaradi katerih jelka velja za pomemben vir prehrane velike rastlinojede parkljaste divjadi, še posebno pozimi, ko primanjkuje zelene hrane. Populacije jelke

Vse foto: Mateja Kisek

in gozdarji, ki z njimi gospodarijo, nad tem niso navdušeni, saj je pomlajevanje jelke precej oteženo, toda o tej tematiki boste izvedeli več v naslednjih odstavkih.

Jelkine storže je videl le malokateri naključni obiskovalec gozda. Če smreka svoje storže radodarno razsipa po gozdnih tleh, je jelka pri tem dosti bolj skopuška. Po navadi njeni storži namreč ne padejo na tla celi, ampak po delih razpadajo na drevesih. Na vejah izraščajo pokončno kot nekakšne sveče. Ko dozorijo, posamezne luske iz storža skupaj s trikotnimi semeni s krilci po gozdu raznesejo ptice, glodavci

ali pa se prepustijo močnemu vetru. Storži sicer zorijo pet mesecev, semenska leta pa si pri jelki sledijo v intervalih od 3 do 8 let.

Strupeno ozračje in nevarni gobci

Približno tretjina lesne zaloge slovenskih gozdov pripada bukvi, malenkost manj kot tretjina smreki, na tretjem mestu pa se z 9 % že znajde jelka. Razmerja med drevesnimi vrstami pa so dandanes povsem drugačna, kot so bila pred 100 ali 200 leti. To je posledica spremenjenega odnosa do gozdov in načina gospodarjenja z gozdnimi ekosistemi, kar samo po sebi ni nič narobe. Dejstvo pa je, da bo navadne jelke v slovenskih gozdovih v prihodnjih desetletjih vse manj. Razlog za »umiranje« jelke v preteklosti je tičal v zelo onesnaženem ozračju zaradi velikih emisij žveplovih oksidov. V popisu slovenskih gozdov iz leta 1985 so ugotovili, da je bilo kar 45 % slovenskih jelk prizadetih in manj vitalnih. V dobrih ekoloških razmerah jelkine iglice odpadajo z drevesa po 8–12 letih. Če je drevo preobremenjeno zaradi onesnaženja, se to zgodi že prej, a jelka le stežka nadomesti prehitro izgubljene iglice. Posledica je osutost krošnje, ki jo pri jelki lahko vidimo zelo pogosto: krošnje so redke, presvetljene, številne iglice so rjavo obarvane. Ker jelka najprej nakaže težave v okolju, je znana tudi kot pokazatelj onesnaženega okolja.

Poleg onesnaženega okolja so jelki

nevarni tudi številni rastlinojedi gobci, ki mladim jelkam z največjim užitkom grizljajo vršičke in jih obdelujejo v majhne gozdne bonsaje. Jelka ni z ničemer pripravljena na obrambo pred številčno rastlinojedo parklasto divjadjo. Mnoge drevesne vrste so v evoluciji razvile trne, bodeče liste ali kemične spojine v listih, zaradi katerih so neužitne. Jelka pa je ostala mehka, z majhnim deležem težko prebavljive celuloze, zimzelena in zaradi svoje počasne rasti v zastrti gozdovih ravno prave velikosti, da je parkljarjem dostopen in izjemno okusen

Jelkina skorja je v mladosti tanka, gladka, srebrnkaste ali belkaste sive barve. V starosti postane nekoliko bolj razpokana.

Jelkin vznik. V zeliščnem sloju gozdov je jelka še relativno pogosta drevesna vrsta, v fazi mladovja pa na nekaterih predelih zaradi čezmernega objedanja velikih rastlinojedih parkljarjev skoraj izginja.

obrok. Mnoge gozdarje zato zelo skrbi za prihodnost jelke. Dejstvo je, da se jelka ne pomlajuje več v številnih gozdovih predvsem Notranske in Kočevske, kjer je bila v preteklosti zelo pogosta. Ker je jelka domorodna drevesna vrsta in pomembna

Ali veste ...

... da ima jelka mokro srce?

Mokro srce je pogosta tehnična napaka jelkinega lesa; je osrednji del debla z visoko vlažnostjo, ki ga napadejo bakterije. Pogostejše se pojavlja pri poškodovanih drevesih, pojavnost mokrega srca pa se veča s starostjo. Ta napaka lahko pomembno vpliva na vrednost in dobičkonosnost jelkinih gozdov.

V domači lekarni ne sme manjkati sirup, narejen iz vršičkov smreke ali jelke.

... da lahko naredite zdravilni sirup iz jelkinih vršičkov?

Mladi jelkine vršički omamno dišijo in po vonju nekoliko spominjajo na limono. Vsebujejo izjemno velike količine vitamina C. Sirup iz jelkinih vršičkov lahko pripravimo na enak način kot smrekovega. V kozarec nalagamo plasti vršičkov in sladkorja in vse skupaj dobro pretlačimo. Kozarec pustimo stati v temnem prostoru, dokler se sladkor ne raztopi. Precedimo in shranimo v stekleničko. Uporabljamo ga, kadar nas pestijo težave s kašljem.

... da je čaj iz zelenih jelkinih storžev izjemno zdravilen?

Čaj naj bi blagodejno vplival na glasilke in pomagal pri boleznih pljuč. Storži morajo biti sveži, še mladi in zaprti. Toda ugotovili smo že, da je jelka zelo skopuška z odmetavanjem storžev in če želite priti do teh jelkinih izvirov zdravja, morate visoko v drevo, saj storži rastejo le v vrhu drevesa.

Jelkine storži razpadajo na drevesu in pod jelkami navadno vidimo le preprogo iz lusk storžev. Na tleh vidimo cele storže le po naključju. Na fotografiji sta zrela storža jelke (levo) in smreke (desno) na gozdnih tleh. Jelkin storž je lahko do 20 cm dolg in do 5 cm debel.

graditeljica številnih gozdnih združb, bodo v prihodnje vplivi na sestavo gozda veliki, česar se vsi po malem bojijo. Jelka je celo bolj pripravljena na segrevanje ozračja in toplejše podnebje kot smreka. Zaradi močnega koreninskega sistema tudi precej bolje kljubuje neurjem in pogostejšim vremenskim nevšečnostim kot marsikatera druga drevesna vrsta.

Pri zgodbi o jelki in požrešnih rastlinojedcih je treba res tehtno in s premislekom upoštevati dinamiko gozdnega ekosistema. Gozd niso samo drevesa na eni strani in niso samo prostoživeče živali

bi lahko imelo vlogo jambora na ladji. V enem tednu so posekali in za transport pripravili kar 64 m dolgo jelko. S konji so jo prepeljali v Trst in dogodek je bil za prebivalce Rakitne tolikšen, da se ga s prireditvami spominjajo še dandanes.

Sicer pa ima jelka v ljudski modrosti prav posebno mesto. Kot eno izmed največjih in najmogočnejših dreves v srednjeevropskem prostoru je pustila močan pečat v ljudeh. Jelkine vejice pred hlevnimi vrati naj bi preprečile vstop v hlev čarovnicam, ker do jutra ne bi uspele pravilno prešteti vseh iglic na vejici. Hiša

Slovenske jelke v presežnikih

Slovenski gozdovi premorejo marsikatero jelko, ki bi ji lahko brez sramu nadeli pridevnik naj. Drevo, ki je poimenovano kot **kraljica Kočevskega roga**, je več kot 50 m visoka jelka, stara več kot 500 let z ocenjenimi 38 m³ lesa. Drevo je zares impozantno in tudi ko smo v njegovi neposredni bližini, le s težavo dojamemo vso veličino najvišje slovenske jelke. Raste v Rajhenavskem pragozdu, ki ga je iz gospodarjenja izločil gozdarski strokovnjak dr. **Leopold Hufnagl** že leta 1892 in nam tako zapustil neprecenljivo ohranjeno območje gozdov, kjer veljajo edini pravi zakoni narave.

Svet pa je zaradi sprevrženih dejanj izgubil jelko, ki je bila posebna v drugem pomenu besede. V bližini Rakitne je rasla **Brinarjeva jelka**, ki je imela prav posebne rastne lastnosti, pa tudi na pogled se je razlikovala od drugih jelk. Zavarovana je bila kot naravna znamenitost in je padla pod udarci sekire neznanega kriminalca neke julijske noči leta 2016. Brinarjeve jelke tako ni več. Ostalo je le razmišljanje o nizkotnosti in podlosti ljudi, za katere je jasno, da niso nikoli osvojili mnogih življenjskih lekcij. Ostalo je tudi upanje, da bo znanost nekoč našla odgovore na mnoga neodgovorjena vprašanja o tej drevesni mutantki. Znanstvenikom je uspelo izolirati in shraniti molekulo življenja – DNK Brinarjeve jelke, ki v sebi nosi skrit zapis, katera mutacija jo je pravzaprav naredila tako zelo posebno.

Iz sence gozdov v svetlo prihodnost

Navadna jelka je graditeljica mnogih slovenskih gozdnih združb, ki tvorijo gospodarsko pomembne gozdove. Prava škoda bi bila, če je v prihodnjih desetletjih ne bi znali ohraniti. Ta vrsta je namreč na prihajajoče podnebne spremembe pripravljena veliko bolj kot mnoge druge drevesne vrste. Jelka zmore biti v temni senci odraslega sestoja potrpežljiva do skoraj neverjetnih meja. Upam, da bomo znali najti pravo ravnovesje med številnimi nasprotujočimi si pričakovanji do gozda in da bodo jelke, ki čakajo na svoj žarek svetlobe, uspele zrasti v svetlo prihodnost slovenskih gozdov.

Mateja Kišek, mag., inž. gozd.

Viri:

- Robert Brus: Dendrologija za gozdarje
- Rudi Beiser: Drevesa in ljudje (zdravilna moč, miti in kulturna zgodovina naših dreves)
- Jurij Diaci in sod.: Imamo veliko gozdov, a vse manj jelke <https://old.delo.si/znanje/znanost/imamo-veliko-gozdov-a-vse-manj-jelke.html>
- Niko Torelli in sod.: Mokro srce pri jelki (*Abies alba* Mill.) <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FLGBG4PK/8f1f96e8-e1ba-4428-8d17-9865a10d71b3/PDF>

Za jelko je značilna počasna rast. Ker je v spodnjem sloju gozda lahko ujeta dolga stoletja, se drevesa na pomanjkanje svetlobe prilagodijo tako, da poženejo dolge stranske veje, s katerimi lovijo redke sončne žarke, ki pridejo do gozdnih tal.

na drugi. Prava umetnost in modrost je pri upravljanju z gozdovi na tehtnico postaviti vse vidike in jih ustrezno ovrednotiti. To znanje naredi strokovnjake iz gozdarske in lovške stroke zares velike in modre.

Jelkin les brez smole, hiša pa varna in brez strele

Uporaba jelkinega lesa je izjemno široka. Jelka je ena izmed redkih vrst iglavcev, ki ima les brez smolnih kanalov. Les je bele barve, mehak in prožen, ima pa dve lastnosti, ki nekoliko omejujeta uporabnost lesa – mokro srce in nagnjenost lesa k pokanju. V preteklosti so jelko v velikem obsegu uporabljali za izdelavo ostrešij cerkva, graščin, mestnih stavb. Les visokih jelk so uporabljali tudi za izdelavo jamborov za ladjeveje. Tako je še dandanes živa zgodba jambora z Rakitne iz daljnega leta 1893. Neka ladja se je namreč poškodovala in priplula v Trst. V gozdnih okoliščinah Rakitne so iskali dovolj visoko drevo, ki

je bila varna pred strelami, če so v hišo zabili klin, ki je bil iz jelkinega lesa, ki je v gozdu padla zaradi strele. Jelka je tudi tista drevesna vrsta, ki krasi naše domove v decembrskem času. No, božičnemu drevesu sicer pravimo, da je jelka, čeprav lahko pod vso težo bleščavih okrasov v resnici najdemo marsikatero drugo vrsto iglavca. Jelke iz naših gozdov namreč nimajo najbolj privlačne oblikovanosti krošnje in veje so na deblo nasajene bolj na redko, zato se v adventnem času v trgovinah navadno znajdejo lepše, pravilneje oblikovane in sodobne tuje drevesne vrste. Lahko najdemo navadno smreko, kavkaško jelko, modrozeleno bodečo smreko ali pa plastično spako, ki je tako prijazna, da po naši dnevni sobi ne troši svojih iglic. Lastnikov plastičnih dreves sebično ne zanima nič drugega kot to, da bo njihova dnevna soba ostala čista. Po katerih morjih se bodo valjali ostanki novoletne norije še čez desetletja, se ne vpraša prav nihče.

7 x 57 MAUSER (7 x 57 R)

Krogelni kaliber 7 x 57 Mauser je eden izmed najbolj uravnoteženih nabojev nasploh, kar je še posebno izjemno, če vemo, da je nastal daljnega leta 1892. Razvil ga je **Peter Paul Mauser** iz podjetja **Mauser**. Razvili so ga za vojaško uporabo in kmalu (leta 1893) so ga prevzele Španija, Mehika in več južnoameriških držav in tudi Kraljevina Srbija (leta 1899). Z brutalnim uspehom so ga uporabili v drugi burski vojni proti Britancem v Južni Afriki (1899–1902). Izjemno učinkovit je bil tudi v špansko-ameriški vojni, predvsem leta 1898 na Kubi. Znan je tudi kot 7 x 57 mm in 7 mm Mauser.

Lovska uporaba

Kot mnogi kalibri, ki imajo vojaški izvor, je tudi 7 x 57 postal priljubljen lovski kaliber. Razlog so bile tudi odlične risanice podjetja **Mauser**, v katerih so ga predstavili in prodajali. V času nastanka je 7 x 57 veljal za zelo zmogljiv naboj, eden prvih, ki so uporabljali brezdimni smodnik.

V lovskem svetu se je izkazal kot eden najboljših univerzalnih lovsko-športnih krogelnih kalibrov vseh časov. Odlikujejo ga kombinacija dokaj položne krivulje leta krogel, zmeren odsun, široka izbira mas in vrst krogel ter zadostna kinetična energija za lovsko pravičen lov večine živalskih vrst po svetu. Uspešno so ga uporabili za odstrel tudi največje divjadi na svetu.

Še vedno je dokaj priljubljen naboj za vsesplošno lovsko uporabo, saj po navadi ne povzroča prevelikih poškodb na manjši divjadi, kot je srnjad, hkrati pa je dovolj močan za lov večje divjadi. Z izbiro prave lovske krogel, z zadetkom na pravo mesto in z lovcem, ki se bo kakšnemu strelu na dlje raje odpovedal, je krogelni kaliber 7 x 57 primeren za vso evropsko divjad. Čeprav v primerjavi s kalibrom 7 x 64 ni videti pretirano močan (upoštevati moramo še zakonsko določeno kinetično energijo za lov), pa je znani lovec **Karamojo Bell**¹ z njim uplenil več kot 800 slonov. Dejstvo, da je Bell za strele v glavo uporabljal polnooplašeno kroglo, dokazuje, da pravo mesto zadetka odtehta brutalno moč. Taki časi lova na slone so mimo, streli v glavo pa so v naši lovski praksi nezaželeni in nelovski.

Bell je res uplenil večino slonov s 7 x 57 Mauser, ni pa bila to njegova najljubša risanica za lov slonov; najraje je imel dveinpolkilogramsko risanico kalibra 6,5 x 54 mm Mannlicher-Schönauer, ki pa jo je pozneje opustil, saj so tulci avstrijskega streliva pogosto pokali.

¹ Walter Dalrymple Maitland Bell, škotski lovec in avanturist.

Značilnosti, vrtež in prehodni konus

Ker je izvor 7 x 57 vojaški in iz časov prehoda iz črnega smodnika na brezdimnega, so bili prvi naboji za 7 x 57 polnjeni s težkimi, 11 g krogami z zaobljenim vrhom in hitrostjo 700 m/s. Take težke krogle so terjale kar hiter vrtež cevi, ki je en obrat na 22 cm (ali 1 : 8,66“).

S tako zasnovi oziroma s hitrim vrtežem je 7 x 57 nehote postal zelo vsestranski, saj zlahka zmora široko paleto mas in različnih oblik krogel, vključujoč tudi hitre, daljše in bolj aerodinamične krogel, ki so se pojavile pozneje. Idealen razpon mas krogel se vrti od 8 g do 11,2 g, za lov pa so najpogostejše 9 g in 10 g težke lovske krogel.

Prav dokaj težke 11 g težke lovske krogel so dale 7 x 57 sloves krogelnega kalibra, ki ga krogel dobro prodirajo. Razlog tiči prav v dokaj »vitkih«, a dolgih težjih kroglah, ki imajo visok prečni presek. Podoben sloves ima iz istega razloga kaliber 6,5 x 55.

7 x 57 v ZDA

Natančnost in učinkovitost 7 x 57 in risanic Mauser v špansko-ameriški vojni je streznila Američane, nekatere opremljene še z enostrelni-

mi risanicami, kalibra .45-70, preostale s takrat novim kalibrom .30-40 Krag. Takoj so razvili novo repetirko *Springfield Model 1903*, kmalu zatem še krogelni kaliber .30-06 *Springfield*, ki je različica .30-40 Krag brez roba, mere spodnjega dela tulca pa si v celoti deli s 7 x 57. Repetirna risanica je bila v tolikšni meri kopija sistema *Mauser*, da so ZDA morale celo plačati licenčnino.

Že leta 1897 je **Remington** začel z izdelavo enostrelnih risanic v tem kalibru. Med prvo in drugo svetovno vojno je bil 7 x 57 tudi v ZDA tako priljubljen, da so ga obravnavali kot enega standardnih kalibrov. Podjetji **Remington** in **Winchester** sta proizvajali risanice v kalibru 7 x 57, zanimanje pa je upadlo ravno po letu 1930, ko sta jih prenehali izdelovati. Zanimanje za 7 x 57 se je povečalo po letu 1940, ko so bile Američanom na voljo številne rabljene vojaške risanice.

Že takrat so ga obravnavali kot kaliber, primernejši za tiste, ki slabše prenašajo odsun kalibra .30-06. Tudi **Jack O'Connor**, ki sem ga v prispevku o kalibru .270 *Winchester* omenil kot njegovega glavnega oglaševalca, je bil velik

Primerjava nabojev 6,5 x 57, 7 x 57, .30-06 in 8 x 57

Vse foto: Gregor Hodnik

Naboji 7 x 57 R in 7 x 57

občudovalec kalibra 7 x 57. Žena, ki ga je redno spremljala na lovih po svetu, je ves čas uspešno lovila prav s 7 x 57. Na stara leta je tudi O'Connor bolj kot .270 Winchester uporabljal 7 x 57. Zanj si je polnil naboje z 10,5 g težko kroglo *Sierra GameKing*. O kalibru je veliko pisal in v enem od prispevkov omenil: »Mislim, da sem videl več divjadi uplenjene z manj strelji tega skromnega majhnega naboja kot s katerim koli drugim.«²

Ameriško strelivo za 7 x 57 je pogosto šibkeje polnjeno kot v Evropi, kar je posledica množice starih enostrelnih (*Remington Rolling Blocks*) in drugih starejših risanic *Mauser M93 in M95*, ki so se v ZDA pojavile v zadnjih 120 letih, in posledično zelo različnih dolžin prehodnega konusa. V ZDA je zato 7 x 57 idealen naboj za tistega, ki si sam polni naboje.

Lastnosti, ki jih ima 7 x 57, so bile v ZDA zelo priljubljene; manj priljubljeno je bilo šibko tovarniško strelivo za ameriški trg. Prav tako je standardna dolžina naboja 78 mm, ki se ne prilega v kratke zaklepe, zasnovane okoli naboja .308 Winchester. V ZDA je 7 x 57 večinoma nadomestil kaliber 7 mm-08 Remington, ki ima osnovo v tulcu .308 Winchester. Če delujeta na enakih tlakih, imata popolnoma enake balistične lastnosti.

7 x 57 R

Krogelni kaliber 7 x 57 R je izpeljanka 7 x 57 z robom. Razvili so ga kmalu po nastanku 7 x 57 in je namenjen uporabi

² »I think,« says the author, »I've seen more game killed with fewer shots from this modest little cartridge than any other.«

v prelamačah, ki uporabljajo strelivo z nekaj nižjimi tlaki. Zato je 7 x 57 R rahlo šibkejši (največji dovoljen tlak po CIP je 340 MPa oziroma 49300 psi), kar pa mu na kratkih in srednjih razdaljah ne odvzame prav nič učinkovitosti (največji dovoljen tlak 7 x 57 po CIP je 390 MPa oziroma 56550 psi).

Krogla, težka 9 g, ima v 7 x 57 R hitrost približno 820–830 m/s, v 7 x 57 pa okoli 860–880 m/s. Krogla 7 x 57 R, težka 11 g, pa ima hitrost okoli 730–750 m/s, medtem ko v 7 x 57 doseže 775 m/s.³ Priljubljena in v 7 x 57 R pogosta 10,5 g težka krogla *ID Classic* podjetja **RWS (Brenneke TIG)** dosega v tem kalibru hitrost 780 m/s (E = 2521 J na 100 m), v 7 x 57 pa doseže 810 m/s. Tako povsem ustreza zahtevanim 2500 J na 100 m tudi za lov jelenjadi, kozoroga, damjaka in divjege prašiča.

Zanimivosti

V Veliki Britaniji je v tem kalibru začel izdelovati risanice tudi znani londonski puškar **John Rigby**, ki ga je preimenoval v .275 Rigby. 7 x 57 Mauser je osnova za dokaj priljubljena ameriška kalibra: .257 Roberts in 6 mm Remington.

Kalibra 7 x 57 in 7 x 57 R sta služila kot osnova za odlična krogelna kalibra 6,5 x 57 in 6,5 x 57 R, katerih nastanek sega v obdobje 1892–1893. V sorodu je še s 5,6 x 57 in 5,6 x 57 R, ki ju je **RWS** predstavil leta 1964, z 8 x 57 mm Mauser (1903–1905) ter z 9 x 57 Mauser in 9,3 x 57 Mauser (1900).

Pestra izbira krogel kalibra 7 mm (dejanski premer = 7,21 mm) izvira prav iz

³ Vir: Norma Reloading Manual, 2004.

priljubljenosti 7 x 57, za katerega so razvili množico krogel. Obstoj kalibrov .280 Remington, 7 mm Remington Magnum, 7 mm-08 Remington in uspešne evropske dvojice 7 x 64/7 x 65 R mnogi pripisujejo ravno uspehu 7 mm krogel v kalibru 7 x 57 Mauser. Izbira lovskih krogel in streliva za 7 x 57 in 7 x 57 R je na splošno dobra.

Za zaključek

Prednosti 7 x 57 sta njegova učinkovitost in zmeren odsun. Je odlična izbira za lovce (in predvsem lovke) lažje telesne zgradbe, ki ne želijo pretiranega odsuna. Zelo je primeren tudi za lažje risanice. 7 x 57 R je idealen naboj za zelo lahko, 3 kg težko bok polrisanico *Heym 22* v kalibru 16/7 x 57 R.

Mnogi tuji avtorji gledajo na 7 x 57 kot na pomanjšan .30-06, ki deluje prav

7 x 57 R v lahki bok polrisanici Heym 22, kalibra 16/7 x 57 R

tako dobro, s 75 % odsuna. Učinkovit je, ker njegovi uporabniki zaradi blagega odsuna z njim zadevajo bolje. Vemo pa, da je mesto zadetka pomembnejše, kot sta kaliber ali vrsta krogel. V tej lastnosti sta si zelo podobna s kalibrom .308 Winchester.

Gregor Hodnik

Viri:

<https://gundigest.com/more/classic-guns/forty-years-little-7mm>

https://en.wikipedia.org/wiki/W._D._M._Bell

<http://www.kalibar.rs/code/navigate.php?Id=108&editionId=67&articleId=268>

Norma priročnik za polnjenje (2004)
VihtaVuori priročnik za polnjenje, št. 3

Frank C. Barnes: Cartridges of the World, 8th Edition (1997)

Na kratko iz tujega tiska ...

Kanada: Nenavaden tragičen dogodek je nastal v severnem delu province Saskatchewan, kjer je samec črnega medveda brez opaznega razloga napadel in smrtno poškodoval žensko, ki je prišla na telefonski razgovor pred svojo kočo. 44-letna ženska je po telefonu govorila s svojim očetom izpred njihove počitniške koče, ko jo je napadel medved. Napad je skozi okno koče opazoval njen devetletni sin, medtem ko je mož nesrečne ženske prepozno uspel ustreliti medveda. Poznejše preiskave niso odkrile nobene nenavadnega stanja medveda (morebitne poškodbe ...), bil je tudi v primerni telesni kondiciji in prehranjen. Prav tako v bližini koče ni bilo nobene hrane ali ostankov, ki bi ga privabili.

(Jagen Weltweit, 6/2020)

ZDA: V okrožju Tillamook v zvezni državi Oregon je ranjeni vapiti smrtno poškodoval lovca. Večer prej je 66-letni lovec z lokom streljal in ranil vapitija. Prvo iskanje takoj po strelu po sledi ni bilo uspešno, zato je omenjeni lovec naslednje jutro iskanje nadaljeval s svojim pomočnikom. Potem ko sta lovca prišla do ranjenega, vendar še živega vapitija, se je le-ta zapodil v lovca, ki je sicer nanj ponovno streljal z lokom, vendar ga ni uspel zaustaviti. Ranjeni vapiti je z rogovi zadel in prebodel vrat nesrečnega lovca, ki je izkrmavel na mestu nesreče. Kot je sporočila oregonska državna policija, so ranjenega vapitija pozneje izsledili in ustrelili.

V zvezni državi Aljaska pa je na območju največjega ameriškega narodnega parka Wrangell – St. Elias, približno 300 km severovzhodno od mesta Anchorage, grizli napadel in smrtno poškodoval drugega lovca, ki je bil s prijateljem na desetdnevem lovu na lose. To je bila prva smrtna žrtev zaradi napada grizlija v omenjenem parku po ustanovitvi leta 1980.

Podoben napad, sicer s srečnejšim koncem, pa se je zgodil v zvezni državi Montana, kjer je grizli napadel dva lovca. Kot so pokazale poznejše preiskave, sta oba lovca (oče in sin) najverjetneje presenetila medvedko, ki

Zgodba iz Avstrije: kožni rog, dolg kar 35 cm

se je s svojim mladičem hranila na trupu belorepega jelena. Po oceni okoli 20-letna medvedka je iz gostega kritja napadla oba lovca in ju tudi precej resno poškodovala, preden sta jo uspela ustreliti. Poškodovana lovca so s helikopterjem prepeljali v bližnjo bolnišnico Kalispell. Podobna napada sta se v Montani zgodila konec julija in v začetku avgusta, pri čemer sta bila dva človeka prav tako zelo poškodovana. V Montani je sicer lov na grizlije prepovedan.

(Jagen Weltweit, 6/2020)

Francija: Nenavadna nesreča, ki se je k sreči dobro končala, je nastala v bližini kraja Châteauneuf-de-Galaure na jugovzhodu države. 66-letna ženska je na svojem vrtu v ribniku

odkrila divjega prašiča, ki se ni mogel rešiti iz vode. Ženska mu je poskušala pomagati, vendar jo je napadel in porinil v vodo. Nesrečna ženska je pri napadu utrpela poškodbe po rokah, nogah in trebuhu ter so jo pozneje prepeljali v bližnjo bolnišnico, kjer so kmalu sporočili, da je zunaj življenjske nevarnosti. Divji prašič se je sam rešil iz bajerja. Župan okraja pa je skupaj z lokalnimi lovci in žandarmerijo odredil pogon v okolici, kjer so uspeli upleniti 108 kg težkega merjasca.

(Wild und Hund: www.wildundhund.de)

Evropa: Zanimiva je priroberjava odstrela srnjadi na enoto površine v Franciji in Nemčiji. V sezoni 2019/20 je v Franciji 1.006.964 lovcev uplenilo

586.462 osebkov srnjadi (približno 0,5/lovca), medtem ko je v Nemčiji 388.281 lovcev uplenilo 1.309.597 osebkov srnjadi (3,4/lovca). Očitno so torej gostote te živalske vrste v Nemčiji nekajkrat večje kot v Franciji, saj naj bi v Nemčiji dosegali gostote približno deset osebkov srnjadi/100 ha, v Franciji pa približno tri osebe/100 ha.

(Jagen Weltweit, 6/2020)

Avstrija: Kot je sporočila policijska inšpekcija iz kraja Bad Ischl, so odkrili in aretirali sedemčlansko skupino krivolovcev, starih od 19 do 52 let. Osumljeni so številnih nezakonitih dejanj krivolova na območju občin Bad Ischl in Alpenvorland. Nezakonito naj bi uplenili več kot sto osebkov divjadi in tudi zavarovanih živalskih vrst, med njimi najmanj 26 osebkov srnjadi, sive čaplje, male bele čaplje, bobre, lisice, kanje, velike žagarje, poljske zajce, fazane, podlasice, pižmovke, vrane, golobe, grlice, šoje, skobce, črne in zelene žolne, domače vrabce, sinice, veverice in postrvi. Ocenjeno povzroče škodo merijo v petmestnih številkah. V preiskavi so odkrili tudi 78 kosov strelnega orožja in več tisoč kosov streliva različnih kalibrov, 31 dušilcev zvoka, nočno in termooptiko, pa tudi opremo za polnjenje streliva.

(Jagen Weltweit, 6/2020)

Avstrija: V kraju Gailtal na Koroškem je Lovce uplenil gamsovo kozo z izjemnim kožnim rogom na zadnji nogi, ki je v dolžino meril 35 cm, njegov povprečni premer pa je znašal 14 cm. Omenjeno kozo s kožnim rogom so sicer prvič videli že leta 2017, ko je bil rog velik približno 10 cm. Zaradi izjemne velikosti izrastka je imela koza vidne težave pri gibanju, zaradi česar je bila tudi odločitev za uplenitev sicer desetletne kože preprosta. Roglji pri gamsih so kožne tvorbe, zato lahko v redkih primerih ob poškodbah začne rasti roženo tkivo na »nenavadnih« mestih.

(Wild und Hund: www.wildundhund.de)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Zamujal sem. Hitro sem se vzpenjal po stezi navzgor, ki je vodila po strmih grebenih. Zadihan sem stopil čez vrhni obronek, od koder se je pod gorskimi grebeni pogled ustavil na čepeči koči pod bregom. Iz dimnika se je veselo sukljal dim in izginjal v sencah odhajajočega dne. Višje zgoraj, nad rušjem, so ležale posamezne snežne zaplate. Lahkoten vetrič je z gore pošiljal osvežujoč večerni hlad.

je Polde segel nad štedilnik k loncu vročega čaja. Počasi in previdno mi ga je nalil v lonček iz debelega porcelana. Po prostoru je mamljivo zadišalo po gorskih zeliščih.

»Da ne bo prevroč, bom dodal nekaj kapljic drobnicevca.« Polde je na svoji hribovski domačiji kahal odlično žganje. Najboljše je bilo iz hrušk drobnic. Počasi sem srkal odličen čaj in v želodcu se je kmalu oglasila prijetna toplota.

Vsi smo posedli okoli mize, ki je bila

pogradu. Svetlobo sem usmeril v tla in se oblekel. Tleča žerjavica v štedilniku je ohranila topel čaj. Nalil sem ga v lonček in spil. Nekoliko sem še posedel, da bi si uredil misli v boleči glavi. Prijatelji na pogradih so se prebujali. Niso se oglašali. Z obešalnika, narejenega iz gamsjih parkljev, sem snel puško. Vzel sem nahrbtnik in zapustil toplo bivališče.

Pred kočo me je objel nočni hlad. Globoko sem ga vdihnil, da bi si prevetril pljuča. Zadnji krajec lune se je že

IVAN ČUFER *Črni trubadur*

Zima se je tudi v gorah umikala pomladi. Ob dahu južnih vetrov je sneg kopnel in zapuščal bregove. Le na plaziščih in zatrepih so se svetlikale bele lise. Na rastiščih so se začeli boji malih črnih bojnikov. Samo neustrašne je čakal čar ljubezni.

Prijetna toplota me je objela, ko sem stopil v majhno izbico. Pod stropom je viseča plinska svetilka pošiljala svetlobo po prostoru. V ozadju je ob steni stal skrbno postlan pograd s štirimi ležišči. Na desni je majhen štedilnik kar ječal od toplote. Pod okencem je stala groba miza, obdana s klopjo in stoli. Na njih so sedeli trije nasmejani možje zagorelih obrazov. Pristrčno smo se pozdravili in si čvrsto segli v roke.

»Sem vama povedal, da zagotovo pride,« je hitel Janez, najstarejši med njimi. Kot mladenič je šel skozi vihr druge svetovne vojne. Čeprav si je nadel že sedmi križ, je bil klen mož. Med lovci je veljal kot izkušen in goreč gamsar. Še vedno ga niso ustavila prepada ostenja in zasneženi ozebni.

»Ja, dandanašnji mladim lovcom ni lahko,« se je hudomušno nasmehnil Janko. »Žene jih konec tedna postavijo za štedilnik. Da je mera polna, jim v roke potisnejo še metlo. Tako je sanj o lovskem vikendu konec.« Vsi smo se veselo zasmeli.

»Prav imaš, Janko! Verjamem tvoji resnici. Danes sem se za las izmuznil,« sem poskušal opravičiti svojo zamudo.

»No, pustita fanta, da si oddahne,«

skozi čas priča neštetim pripovedim in zgodbam gorskih lovcev.

»Opravil sem vse obveznosti lovca začetnika,« sem se vključil v pogovor.

»Veselim se jutranjega lova. Pravite, da je lov na ruševca vredno doživeti. Kot sem vam že povedal, imam slabo uro od koč opaženo rastišče. Če se ne motim, tam pojeta dva pevca. Tudi koč sem že pripravil. Enega kar razganja od petja. Tudi kokoške se oglašajo.«

Imel sem občutek, da mi možje ne verjamejo najbolj.

»Si ju kaj izzival?« me je nagajivo vprašal Janez.

»Sem! Čuššš – čuuššš,« sem zapihal. Ne vem, če sem jih prepričal?

»Pihati moraš plaho in ponižno. Tako plaho, kot ženi poveš, da se odpravljáš na lov,« me je podučil Janko. Glasen smeh je odmeval v tesni izbi lovske koče.

Dolgo v noč sem poslušal zanimive in doživete zgodbe starost gorskega lova. Vse tri lovce so črni pevci že dolga leta spremljali s sten lovskih prostorov na njihovih domačijah.

Slednjič smo legli k počitku. Navil in naravnal sem staro budilko, ki je lovcem skozi čas prekinjala lepe sanje.

Drdranje stare ure me je vrglo pokonci. Z glavo sem silovito treščil v stranico pograda nad seboj. Najprej nisem vedel, kje sem. Množica bleščečih zvezdic mi je plesala pred očmi in okoli glave. S prsti sem segel v lasišče, tipajoč boleče mesto. Nič lepljivega; vse bo dobro, sem pomislil. Otipal sem žepno svetilko, pripravljeno ob

izgubljal za vrhovi gora. Bila je mirna, spokojna noč. Napolnil sem puško in se odpravil.

Snop svetlobe, ki je poplesaval pred menoj skozi rušje, je zmotil v spokojnost odeto goro. Ozka steza je vodila zavijajoče navzgor. Mimo krmižljivih macesnov sem zavil čez grapo pod skalne osamelce. Ni se mi mudilo. Čas je bil tokrat moj zaveznik. Nad seboj sem bolj slutil kot videl mogočnost Črne prsti. Do krnice me je vodila zložnejša pot. Na njenem dnu je letos ostalo nekaj večjih zaplat snega. Prav tam, v bližini, je stal pritlikav vihar. Ves okostenel, prebičan od strel in gorskih viharjev. Pod njim je čepel večji rušev grm. Med njegovim vejevjem sem si pred časom uredil koč.

Med vejami sem nahrbtnik porinil v koč in nanj položil puško. Nazadnje sem se vanj spravil še sam. Veji sta se razprli kot dvokrilna vrata; zataknil sem ju za količka. V tla sta bila zabita že pred časom. Pogled se mi je odprl na snežni oder. Nadel sem si topel površnik in čakal.

Obdajala me je tišina, vesoljna tišina. Na temnem nebu so se bleščale drobne zvezde. Čakal sem, pričakoval sem. Daleč proti vzhodu se je začela pojavljati tanka rdeča zlata črta. Nad njo je črnina noči prehajala v kovinsko modre odtenke. Začelo se je prebujati jutro.

Previdno sem vzel puško in si jo položil čez kolena. Prav tedaj se je blizu oglasila taščica. Zopet je nastala tišina. Napeto sem pričakoval.

Mučno tišino je presekala švist peruti nad menoj. Nato sem spodaj na snegu zaslišal: »Pof!«

Za nekaj trenutkov je obmirovala mala temna senca na snegu. Samo trenutek. Nato je hitro odstopicala do ruševih vej. Senca je izginila. Kmalu se je vrnila. Kot bi nekaj preverjala. Na snežnem odru je črni pevec pripravljaj nastop. Obračal je glavico in opazoval.

Zora je pridobivala na svetlobi.

Nato je poskočil in zapihal: »Čuuššši!« Previdno in opazujoče.

Potem je zapihal samozavestno in grozeče: »Čuuššši – čuuššši!« Ob tem

roval. Samo za trenutek, da je ocenil nasprotnika. Potem se je zapodil vanj.

Pognala sta se kvišku. Spopadla sta se s krepeljci in kljunčkoma. Srdit boj je potekal večinoma nad snežnim odrom. Bil je odprt viteški boj: prsi na prsi. Slišati je bilo udarce kljunčkov, kot bi črna viteza prekrizala sablji. Izzivalec je popuščal. Še zadnjič se je pognal kvišku in premagano izginil v rdeče zlati svetlobi bližajočega jutra. Zmagovalec se je stresel in poravnal razmršeno perje. Nato je razprl perjanico in s perutma, drsajoče po snegu, skočijo prevozil zmagoslavni krog. Naj putke vidijo, kdo je gospodar.

Za trenutek je obmiroval, da bi z grljenjem izpel pesem ljubezni. Takrat je počila puška.

Videl in slišal sem, kako se je črno telesce nemočno premetavalo in tolklo s perutma po snegu. Obšel me je občutek krivde. Nobenega navdušenja. Nič veselja. Samo občutek krivde. Nemo sem zrl navzdol proti snežni zaplati, kjer je negibno ležal črni trubadur.

Čez strma prostranstva Črne prsti so se razlili zlati žarki vzhajajočega sonca. Jutro se je prebujalo v vsej svoji lepoti z obilo ptičjega petja. Vse je žvrgolelo in se veselilo novega dne. S tesnobo sem spremljal radostni utrip življenja.

Narisi: Igor Pičulin

je s perutma jezno udaril po snegu. Od kje malemu vitezu toliko srda in jeze?

Ponovno je poskočil in srdito zapihal: »Čuušššši!« Nobenega odziva? Nič!

Že je razprl perjanico in globoko priklonil glavico. Nenadoma je skozi svetle obrise nastajajočega dne na snežni oder prifrčal nepovabljeni igralec. Gospodar rastišča je za trenutek obmi-

Slednjič sem se prebudil iz zamaknjenosti nad videnim. »Če se oglasi kokoška, bo hrabri vitez to jutro ponovno zmagovalec.«

Previdno sem dvignil puško. V hipu sem se spomnil Janezovih nasvetov: »Bodi previden. Vsak krivček ima svoje oko!«

Z mušico sem sledil pevčevemu obračanju. Sledil sem zrcalcu vrhu peruti.

Očitek vesti, da sem pravkar ugasnil življenje, je bil pekoč.

Kljukico močnejše ruševе vejice sem zataknil ruševcu v kljunček. Držec za vejico sem ga občudoval, vsega obsijane s soncem. Živo rdeči in nabrekli roži sta mu kot perjanici krasili glavico. Pod kljunčkom mu je manjkalo nekaj perja. Ranice tam okoli so pričale, kako srčen borec je bil. Vrat, prsi in del hrb-

ta so se bleščali kovinsko modro. Na obeh straneh zadka so po štirje krivčki poplesavali v rahli sapici. Snežno bel predpasnik je v višini treh prstov presegal črna peresa nad zadkom. Res, občudovanja vredna stvaritev narave.

Prispel sem do vzpetine nad kočo. Vesel pogovor in smeh sta pričala, da so prijatelji uživali v lepoti jutra. Verjetno so obujali jutranja doživetja na rastiščih. Sedeli so pred kočo za mizo, stesano iz smrekovega hloda.

Prvi me je opazil Janez. Visoko sem dvignil ruševca. Zavriskal je, kot je znal le on. Vrisk je večkrat odmeval od ostenja gore. Pred kočo so mi zaželeli lovski blagor. Iskrenost je žarela z njihovih zagorelih obrazov. Janko je prijel vejico in pevca obrnil proti soncu. Možje so si ga ogledovali in ga ocenjevali.

»Lep, res je lep. Imel si srečo, vendar si si ga zaslužil,« je Janko previdno položil ruševca na mizo. Prijatelja sta mu prikimala. Vesel sem bil njihovega priznanja.

»Taka trofeja v naših vrstah velja steklenko vina,« se je k meni obrnil Polde, ko smo posedli za mizo. Stopil sem v kočo, nekoliko odmaknil mizo in dvignil pokrov, ki je bil vdolan v pod. Strumno kot vojaki v vrsti so stale orošene steklenice. Druga poleg druge v kamniti talni shrambi. Poiskal sem steklenico refoška in v omarici na steni vzel štiri kozarce. Zunaj pred kočo sem odmašil steklenko in natočil. Trčili smo, si zaželeli zdravja in spili nekaj požirkov.

Bil je čas, da bi možem povedal svoja jutranja doživetja. Povedal sem vse. Tudi o slabi vesti, ko sem gledal pevca v zadnjem boju za življenje.

»Lovci smo. Izročilo pradaavnine v nas je zahtevalo njegovo smrt. Tega se boš moral navaditi,« je Janez odpil požirek in me vzpodbudno pogledal v oči.

Pogovor se je ponovno razživel. Vmes smo pomalicali in ure so minevale; tako neopazno, kot minevajo samo v lovski koči. Prikrito sem pogledal uro na roki.

»Prijatelji, moral se bom posloviti. Petelinčka bom še danes odpeljal k preparatorju v mesto.«

»Ne hiti, štedilnik in metla ti ne uide,« mi je nagajivo pomežiknil Janko. Zadrževali so me. Pogovor sem takoj napeljal na naslednje srečanje v koči. Domenili smo se za november ob Martinu. Takrat ko gamsi v črnih suknjah zavrtijo svoj svatovski ples.

Ob pozdravu smo si segli v roke.

Odhitel sem do obronka, kjer je steza strmo zavila navzdol. Tam sem se ustavil, se obrnil in pomahal srčnim možem.

Nižje spodaj so me bukovi osamelci sprejeli v svojo okrilje.

Štiri desetletja pozneje

Velik srebrn mesec je lenobno plaval tik nad vrhovi gora. Svojo medlo srebrnino je razlival čez ostenja matajurskega vrha, Šoštarja in strma pobočja Črne prsti.

Po strmi stezi skozi opuščeno senožet sem se vzpenjal proti gozdu krivenčastih bukev. Ko sem dosegel prve osamelce, sem se ustavil. Pogled je kar sam odtaval proti domači vasi, ki je ostala daleč pod menoj. Svetilke javne razsvetljave so pričale, da je še vedno življenje v tem hribovskem naselju. Naslonjen na dolgo leskovo palico sem zrl navzdol v medlost mesečeve svetlobe.

Res je. Pred leti sem si omisllil palico in jo zaščitil z gumijasto kapico. Tako ne vznemirjam gozdnih in gorskih prebivalcev. Korak ni več prožen in hiter kot nekoč. Na hrbet se mi obeša sedmi križ.

Razmišljanje mi je prekinilo skovikanje sove, zgoraj v lesu. Ni dolga. Verjetno je na tleh opazila gozdno miško, ki je stikala za hrano med listjem. Na glavo sem si nadel čelno svetilko, ki mi bo pomagala skozi gozdne sence. Zopet sem se spoprijel s pokončnostjo steze.

Poslušat grem. Poslušat črnega pevca. Samo poslušat. Brez puške in težkega nahrbtnika. Samo fotoaparati in termovsko s čajem nosim v majhnem nahrbtniku. Le dolga leskova palica je novost. So pa gorski čevlji občutno lažji kot nekoč. Najbrž zasluga napredka? Ko v dolini zacvetijo češnje, se odpravim. Tako leto za letom, desetletje za desetletjem.

Tudi črni pevec je sledil potrebam. Občutno je dvignil svoja rastišča. Podnebne razmere so botrovale, da je ruševje in gorsko smrekovje preraslo njegova nekdanja rastišča. Snežnih zaplat ob njegovih rastiščih zmanjkuje, snežne odre je zamenjal z vrtički suhe poležene lasnice¹. Le ljubosumno čuvanje rastišč, preganjanje vsiljivcev in vabeče dvorjenje je kot nekoč.

Prišel sem do roba gozdne meje. Naprej je stezo preraslo gosto ruševje.

¹ lasnica – zaradi snega poležena suha trava

Zavil sem levo na raz, poraščen s poleženo suho lasnico. Ugasnil sem čelno svetilko. Naprej mi bo svetilo fantovsko sonce, kot so nekoč fantje imenovali luno. Prijala mi je rahla sapica, ki je vela po bregu navzdol. Napredoval sem počasi. Na spolzki lasnici je drselo. Korakom je bilo treba namenjati večjo pozornost.

Končno sem prispel. Mesec je že tonil za vrhovi gora in njegova svetloba je hitro ugašala. Popil sem nekaj požirkov toplega čaja iz termovke. Preoblekel sem termo majico in si nadel bundo. Koč me je čakal.

Ob zatonu meseca je postalo nekoliko temneje. Nikjer ni bilo opaziti ostankov snega. Povsod tišina. Le rahel vetrič je komaj slišno iskal pot skozi ruševje. Palec na nogi se je oglasil z mrščavico. Spominček na ozeblino iz Perurjskih Andov.

Končno je na vzhodu komaj opazno zardelo nebo. Daleč spodaj je iz grap in globeli začela izginjati tema. Napeto pričakovanje. Eden od lovskih čarov. Skoraj hkrati sta se oglasili taščici. Nižje spodaj sta dobili odgovor.

Potem se je oglasil. V somraku nad menoj je pozval tekmece na boj.

Jezno in grozeče: »Čuuušš – čuuušš!«

Nobenega odziva nikjer. Zopet je kratko zapihal. Nisem ga videl. Koč mi ga je zakrival. Predrznč v koču se je pripravil, da ga izzove: »Čušš – čušš!« Prestrašeno in boječe.

Zaslišal sem švist peruti in pristal je tik pred odprtino koča. Zastal mi je dih. Nisem upal mežikati z očmi. Z dvignjeno glavico je pozorno opazoval. Odstopical je od koča. Potem je poskočil in zopet jezno zapihal, češ: »Kje si, revež? Prikaži se, če te je kaj v hlačah!«

Smešno je stopical sem ter tja in se slednjič ustavil. Obrnil se je po bregu navzdol in razprl pahljačo. Prikazali so se čudoviti krivčki, levo in desno od belega predpasnika. Nabrekli rdeči roži sta se mu svetili na glavici. Stegnil je vrat in začel gruliti z vabečim: »Grr, grr, gru, grr, grr!«

Ponavljal in ponavljal je svojo ljubečo in vabečo pesem, črni trubadur.

Nisem se premaknil. Ni mi prišlo na misel, da bi fotografiral.

Naj v miru izlije svojo ljubezen.

Na bližnji vzpetini se je oglasila izvojenka: »Ke, ke, ke – ke, ke, ke!«

Že v naslednjem hipu naju je krožno preletela in pristala nedaleč stran. V trenutku je pospravil perjanico, se dvignil in ubogljivo poletel za njo. Sproščeno

Narisi: Igor Pičulin

sem se naslonil na nahrbtnik. Nalil sem si čaja v lonček termovke in ga počasi srkal.

Umaknjeni svetu sta se v nedrjih gore majhni telesci predali ljubezni.

Jutranja zarja se je umikala dnevu. Sonce je sramežljivo pokukalo skozi nežne bele meglice. Zapustil sem koč in se počasi spuščal navzdol ob spremeljavi ptičjega petja. Med vračanjem sem načrtoval obisk lovske kočice. Pri pritlikavi smrečici me je steza vodila mimo mogočnih skalnih balvanov. Skozi položeno lasnico so že pronicale svetlo zelene travice. Pomlad je obiskala goro. Ustavil sem se blizu mesta, kjer mi je pred mnogimi leti Diana poklonila čudovit dar. Pritlikavega viharjaka ni več. Dolgo je kljuboval gorskim viharjem, dokler ni omagal in klonil. Krnica med skalovjem se počasi zarašča z rušjem. Plazove, ki kraljujejo tod, je že zdavnaj pobrala odjuga.

Uživam v hoji. Vsake toliko se ustavim. K palici prislomim dvogled in opazujem. V skalovju nad seboj vznemirim gamsa. Oster žvižg je slišen naokoli.

Dvogled usmerim v gospodarja sten in prepadov. Ni še odložil zimske suknje. Kuštrav mladenič ponosno stoji na robovih in me opazuje. Potem nevidno izgine.

Prispem do grebena, pod katerim je nekoč čepela lesena kočica. Stare dobre kočice ni več. Ostala je samo prazna ravnica, obdana s smrekami. Čas ji ni prizanašal, zato smo jo upepelili. Izginila je v plamenih, ostali pa so lepi in nepozabni spomini nanjo. Nedaleč stran smo lovci zgradili novo, večjo. Spustim se na ravnico. Na mestu, kjer je nekoč pred kočico samevala masivna miza, leži velika skala. Usedem se nanjo. V mislih preletim spomine. Množica jih je. Lepih in nepozabnih. Med njimi tudi tisti, ko sem se vrnil z lova z ruševcem. Spomin na trojico prijateljev, vrlih gorskih lovcev, ki so me veselo pričakali pred kočico. Vsem trem smo se žal že poklonili na vaškem pokopališču. Spomine zaprem nazaj v majhno kamrico, globoko v sebi.

Odravim se do kočice. Iz nahrbtnika vzamem ključ, odprem vrata in vsto-

pim. Na mizi poleg kamina leži debela vpisna knjiga. Vanjo lovci vpisujemo svoje obiske. Odprem jo, sledim zadnjemu vpisu in se vpišem. Potem se preselim k podnaslovu *Vtisi in doživetja*. Vzamem si nekaj časa, sežem po pisalu in pišem:

Črni trubadur

*Pesem poje, pevec črni,
pesem srčno sred' gora,
ga posluša zvesta duša,
od ljubezni ganjena.*

*Note pevec si izbira,
kot baletnik se vrti,
izvoljenka ga milo gleda,
ko s kočijo dvori ji.*

Spoštljivo zaprem knjigo in nanjo odložim pisalo.

In letni časi bodo zopet zavrteli svoj krog. Ko bodo naslednjo pomlad v dolini zacvetele češnje in bo pod robovi na rastiščih grluli ruševci, se vrnem.

MANCA NARED

Kralj gozdov

Piha mi vetrič preko goljav,
ko stopam po stezi kameni.
Ob stezi zavetje, gozdiček rjav,
oblečen v srajco jeseni.

Trudne so noge od dolge poti,
a srce mi je razigrano.

Ko vejica počí in se kralj oglasi,
zapadem v sladko omamo.

Z mogočnim rohnenjem in postavo moža
mi rogač poveljuje.
Kaže mi moč in bogastvo gozda,
ki mu kraljuje.

Foto: Lojzi Avsenik

Srečko Žerjav, direktor Strokovne službe LZS, odhaja ... v pokoj

Podoben naslov, s spremembo imena in priimka, se pojavi vsake toliko časa. Povzeti skušamo vsa leta posameznikovega delovanja v okviru lovske organizacije. S prispevkom se želimo zahvaliti za posameznikovo minulo delo in prispevek v lovstvu. Tako smo zdaj prišli do imena direktorja Strokovne službe Lovske zveze Slovenije (LZS) Srečka Žerjava.

Spominjam se leta 2008, ko sem začel svoj prvi mandat kot predsednik LZS. Bila je majska seja Upravnega odbora LZS v prostorih lovskega doma Lovske družine Pobrežje - Miklavž. Žerjav je bil vabljen k točki o njegovi predstavitvi, ki je bila nekje na sredi dnevnega reda. Člani upravnega odbora so ga kaj kmalu opazili, ko je prečkal parkirišče lovskega doma. Še preden je vstopil, so bili že komentariji: »Glej ga, ni v jagskem gvan-tu!« Člani upravnega odbora so se namreč sej – v skladu z dogovorom – udeleževali v lovskem kroju. Kot se spodobi in to pravilo velja še dandanes. Ko je prišla na vrsto »njegova« točka dnevnega reda, smo ga iz predverja lovskega doma povabili med nas. Med člane upravnega odbora, ki so ga premerili, brez pušk, seveda. Žerjav je bil sorazmerno neznan med člani takratnega upravnega odbora, bil je na nek način nov

Foto: Osební arhiv Srečka F. Kropeta

Srečko Žerjav, dolgoletni direktor Strokovne službe LZS, prihaja iz rodbine lovcev in sodi med vrste pokončnih mož, lovcev, ki so veliko prispevali za delovanje lovske organizacije in so pustili jasno sled svojega dela ter zapustili del obdobja LZS.

obraz. Po predhodnem postopku sem ga v skladu z našimi pravili predlagal upravnemu odboru kot kandidata v potrditev. Priznati moram, da ga pred tem tudi jaz nisem poznal. Upoštevali smo merila v razpisu, tako kot je to praksa še dandanes.

Žerjav se je predstavil, člani upravnega odbora so mu začeli postavljati vprašanja eno za drugim. Niso ga »šparali«. Poslušal sem vprašanja in njegove odgovore. Stroko je obvladal. Največ vprašanj mu je namenil takratni član upravnega odbora Jože Grah, ki je bil v tistem času tudi predsednik komisije za gospodarsko in finančno področje. Z Žerjavom, ki je sicer diplomiral

iz ekonomije, sta predelala sistem financiranja in finance po dolgem in počez. Ko sem predlagal Žerjavovo potrditev, je bil predlog sprejet. Tako je postal direktor Strokovne službe LZS v mojem prvem mandatu in pozneje po

Kar tri polne mandate in nekaj časa v četrtem torej. Njegov prispevek je bil velik, zlasti ob mojem prvem mandatu, saj smo takrat začeli izvajati kar precej aktivnosti in nalog, za katere smo menili, da so nujno potrebne za

Foto: Srečko Felix Kropeta

S svojim odličnim znanjem tujih jezikov in obvladanjem lovskega področja je nedvomno poskrbel za prepoznavnost LZS v evropskem lovskem prostoru v okviru organizacij FACE in CIC. Pomembno vlogo kot direktor pa je imel tudi doma, na slovenskih tleh, pri sodelovanju z vsemi vladnimi in nevladnimi organizacijami, zlasti s pristojnimi ministrstvi. Sodeloval je pri pridobivanju ugleda slovenske lovske organizacije v očeh vladnih služb in nevladnih organizacij.

enakem postopku tudi ob mojem drugem mandatu, pa potem ob prvem mandatu predsednika mag. Lada Bradača, pa pri drugem, ko je dobil naziv vršilca dolžnosti direktorja do imenovanja sedanjega direktorja Strokovne službe LZS mag. Boža Zakrajška.

uspešno lovsko organizacijo. Katere naloge so to bile ali – če zapišem nekoliko drugače – kaj smo takrat naredili na novo? Na hitro lahko naštejemo kar nekaj zadev. Ustanovili smo **Strokovno-znanstveni svet**, ki na začetku ni bil dobro sprejet, saj je bilo za nekatere že ime čudno. Vanj

smo imenovali devet članov z znanstvenimi nazivi, raziskovalci, skratka ljudi, ki v tej državi nekaj pomenijo na področjih, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo z lovstvom. Začeli smo z Lovskimi dnevi, povečali smo aktivnosti na mednarodnem področju, zlasti v okviru mednarodnih lovskih organizacij FACE (Združenje zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski uniji – Federation of Associations for Hunting and Conservation of the European Union) in CIC (Mednarodni svet za lovstvo in ohranjanje divjadi – International Council for Game and Wildlife Conservation).

Dejavnosti, v katere je Žerjav bil in je še vključen, lahko strnem v naslednje: postal je podpredsednik FACE, kar opravlja že v okviru svojega tretjega mandata, postal je aktiven član v STS – CIC (organ za ocenjevanje trofejev), aktiven je v forumu za osrednjo in vzhodno Evropo. V okviru CIC smo recimo dosegli, da se niso spremenila merila za ocenjevanje srnjakovih trofejev, kar bi za naše lovce prineslo škodo.

Pomembno vlogo kot direktor je imel tudi doma, na slovenskih tleh, pri sodelovanju z vsemi vladnimi in nevladnimi organizacijami, zlasti s pristojnimi ministrstvi. Sodeloval je pri pridobivanju ugleda slovenske lovske organizacije v očeh vladnih služb in nevladnih organizacij. Kot direktor in strokovnjak je bil vpet v različne delovne skupine, kjer je LZS sodelovala kot nevladna organizacija. Od vsega začetka je bil član **Komisije za**

Foto: Srečko Felix Kroppe

Naš dolgoletni direktor si bo sedaj lahko sam krojil svoj čas. Lahko se bo odločil in imel več časa za lov in za delo s svojo psičko. Dober pogled, Srečko Žerjav, in hvala za tvoj prispevek lovske organizaciji.

mednarodne odnose LZS, saj ga je poleg strokovnega znanja s področja lovstva odlikovalo še znanje več tujih jezikov, s čimer smo veliko pridobili pri mednarodnem sodelovanju. LZS je tako zelo cenjena v okviru FACE in CIC pa tudi tujih lovskih zvez. Večini članov, ki so bili ali so še v različnih organih LZS ter območnih lovskih zvez in lovskih družin je Žerjav še vedno znan kot direktor, ki je slehernemu dvignil telefon in mu povedal pravo informacijo s področja lovstva in dela organov ter delovnih teles. S tem člankom se želimo v imenu delavcev strokovnih služb in članov upravnega odbora ter komisij, lovcev in nasploh naših članov zahvaliti za njegovo delo v vseh teh letih.

Upajmo, da odhod v pokoj pomeni samo vsebinsko, z vidika delovnopravne zakonodaje, ne pa tudi dejansko. Še vedno ostaja aktiven član komisije za mednarodne odnose in **Državne komisije za ocenjevanje trofejev** ter seveda v vseh funkcijah, v katerih ima mandat, zato mu dela ne bo zmanjkalo. V mednarodnem merilu ga potrebujemo zaradi vseh doslej ustvarjenih poznanstev. Ostaja naš ključni dejavnik pri uveljavljanju vpliva slovenskih lovcev v evropskem merilu. Z vidika trajnostnega upravljanja na področju zavarovanih vrst, ureditve lovstva in orožne zakonodaje v evropskem prostoru je veliko izzivov in brez ustreznega vpliva v Bruslju že tako majhna Slovenija postane

nepomembna. Zato upamo, da se bo še naprej aktivno ukvarjal z delom v organih FACE.

V spominu mi je ostal opis novinarke o našem direktorju po prvem srečanju z njim: »*Ta gospod pa je pravi lovec – do tojanstven, razgledan in učen, saj veste – kot tisti včasih.*« Zagotovo ni kaj dodati – Srečko prihaja iz rodbine lovcev in sodi med vrste pokončnih mož, lovcev, ki so veliko prispevali za delovanje lovske organizacije in so pustili jasno sled svojega dela ter zapčatili del obdobja LZS. Vsaka prehojena pot ima svoj začetek in konec in vsak konec ima svoj začetek. Spremembe na tej poti pa so stalnica in naj bodo spremembe na bolje.

Naš dolgoletni direktor si bo sedaj lahko sam krojil svoj čas. Lahko se bo odločil in imel več časa za lov in za delo s svojo psičko. Velika večina, ki to bere, vas je verjetno dočakala čas, ko so izpolnjeni pogoji za upokojitev. Poznate mešane občutke, kaj sedaj in kako naprej. Kaj nas čaka v prihodnosti, je odvisno od nas samih, pa tudi usode ali sreče in kako nam služi naše zdravje. Zato želimo ob zaključku leta in profesionalne kariere poti na LZS tudi našemu direktorju Srečku veliko zdravja in sreče.

Hvala za tvoj prispevek lovske organizaciji, Srečko.

In seveda: Dober pogled.

dr. Srečko Felix Kroppe,
predsednik LZS (2008–2016),
mag. Lado Bradač,
predsednik LZS (2016–)

Obnovitveni tečaj za lovske čuvaje »online«

Naj na začetku spomnim na določbe tretjega odstavka 71. člena *Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-1)*, ki navaja: »*Lovski čuvaji se morajo na stroške upravljalca permanentno izobraževati*« in na drugi odstavek 8. a člena *Pravilnika o organizaciji lovsko-čuvajske službe*, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter obliki izkaznice in službenega znaka, ki navaja obvezno prilogo v obliki potrdila o udeležbi na izobraževanju lovskih čuvajev v zadnjih petih letih. Slednja vsebina se nanaša na obvezno dokumentacijo kot prilogo k predlogu za imenovanje lovskega čuvaja.

Komisija za lovskočuvajsko

službo LZS in državna Komisija za lovskočuvajske izpite sta v svojem programu za leto 2020 imeli tudi obnovitveno usposabljanje za lovske čuvaje. Obnovitvena usposabljanja smo izvajali vsako leto, po navadi v Celju, kjer je potekalo obnovitveno usposabljanje v sodelovanju s člani obeh komisij in tudi zunanjimi nosilci tem. Lete sta obe komisiji izbrali skupaj, glede na potrebe in novosti na posameznem področju. Ob takem »velikem usposabljanju« smo v preteklosti izvajali tudi obnovitvena usposabljanja na območju posamezne usposobljene članice, zlasti oddaljenih, s čimer smo udeležencem zmanjšali stroške potovanja in časovno odsotnost. Ravnali smo se po načelu, da gremo predavatelji k slušateljem. Tudi v letu 2020 je bilo nekaj takšnih obnovitvenih usposabljanj. Glavno, najbolj množično

obnovitveno usposabljanje v letu 2020 je bilo predvideno v Celju. Poskrbeli smo za vse dejavnosti, ki so potrebne za izvedbo, ampak obnovitvenega usposabljanja žal ni bilo; srečevali smo se z omejitvenimi ukrepi zaradi preprečevanja nalezljive bolezni covid-19, ki je imela v letu 2020 kar precejšnjo vlogo pri našem delu, tudi širše, ne samo v lovstvu.

Na podlagi izkušenj, ki smo jih pridobili pri izvajanju lovskih izpitov, smo se odločili, da obnovitveno usposabljanje omogočimo »online« (tj. na daljavo, s pomočjo spleta). Sicer lahka odločitev, ki pa je povezana s številnimi pripravi in organizacijo. Komisiji sta že imeli izbrane teme, s katerimi so še na začetku leta v nekaterih usposobljenih članicah že potekala usposabljanja. Celotno obstoječe gradivo je bilo treba spraviti v primerno obliko in speljati po-

stopek na spleto. Rek, da zunanji videz ni vedno odraz notranjega bistva, se je pri tem ponovno potrdil. Komisiji za lovskočuvajske izpite je priskočil na pomoč član zelene bratovščine **Miha Ristič**, ki je imel izkušnje s programom in platformo, ki jo je uredil za **Zvezo lovskih družin Ljubljana** za lovske izpite. Uporabili smo enako platformo oziroma program *Moodle*, kamor smo naložili oziroma objavili celotno gradivo, namenjeno za obnovitveno usposabljanje lovskih čuvajev. Verjamem, da bi bilo mogoče zadevo urediti tudi drugače, ampak menili smo, da je to najboljši način v tistem trenutku. V nadaljevanju smo razpisali izobraževanje in ga številčno omejili, kar bomo počeli tudi v prihodnje. Mesečno bo v sistemu *Lisjak* razpisano obnovitveno usposabljanje z omejenim številom; ko bo izvedeno, bodo

ciklično sledili naslednji razpisi. Verjetno se ob tem poraja vprašanje, zakaj mesečno, zakaj omejeno število, zakaj »online«, zakaj se tako mudi? Verjamem, veliko vprašanj. Lahko rečem, da jih je skoraj toliko, kot nas je članov. Ob

bru 2020 je imela vroč telefon, vendar je vse uredila in uspela nuditi pomoč, ki pa je ni bilo malo. O njenih sposobnostih v komisiji nikakor nismo dvomili in smo vedeli, da naša članica zadeve obvlada vrhunsko, za kar

pa član opravlja lovskočuvajsko službo s sklenjeno pogodbo v drugi lovski družini in podobno. Kotizacija za obnovitveno usposabljanje je še vedno 20 evrov, za kar posameznik prejme *Dnevnik lovskega čuvaja*. Sedaj bo ob tem prejel še nalepko lovskega čuvaja za steklo na osebem avtomobilu ali kamorkoli jo bo pač želel nalepiti. Težave pri prijavi so imeli tudi tisti člani z izpitom lovskega čuvaja, ki bi kotizacijo poravnali sami. Naj spomnim: pravica do izobraževanja je pač ustavna pravica. Naj se vrnem na obnovitveno usposabljanje. Čas, ki ga potrebujemo za obnovitveno usposabljanje, je približno enak, kot bi to potekalo neposredno, to je polne tri ure. Vmes lahko prekinemo, nadaljujemo čez uro ali dve, lahko celo naslednji dan ali po delih. Ne moremo pa usposabljanja opraviti tako, da gremo v program po polnoči, vmes gremo spat in zjutraj

ki ima opravljen izpit za lovskega čuvaja, lahko udeleži obnovitvenega usposabljanja enkrat v petih letih. To »enkrat v petih letih« je pogoj za opravljanje lovskočuvajske službe po pogodbi z upravljavcem lovišča, udeležba na obnovitvenih usposabljanjih pa je zaželeno vsako leto. Vsebinska je vsako leto drugačna, aktualna. Če razmišljam širše, bi bila obnovitvena usposabljanja dobrodošla tudi za vodstva lovskih družin in druge člane. Upam, da bomo našli rešitev.

V nadaljevanju bom povzel ugotovitve prvega »online« obnovitvenega usposabljanja, pridobljenega na podlagi ankete iz programa obnovitvenega usposabljanja. Z anketnimi vprašanji želimo ugotoviti obstoječe stanje lovskočuvajske službe. Tem več bomo vedeli o tem, tem boljše rešitve bomo lahko iskali. Navajam samo nekaj osnovnih ugotovi-

Foto: Srečko Felix Kroppe

Lovske družine, omogočite svojim lovskim čuvajem redno izobraževanje in vsaj dobre, če že ne odlične možnosti za delo! Zavedajte se, da potrebujemo razgledane in strokovne lovске čuvaje.

prijavi člana za obnovitveno usposabljanje je treba podatek o članu vnesti tudi v program Moodle. Ob imenu in priimku je pomemben še naslov elektronske pošte. Izkazalo se je, da naš *Lisjak* ni popoln glede podatkov članov, kar je pristojnost lovske družine. In tako nastajajo zapleti. **Lovska zveza Slovenije (LZS)** »ustvarja« uporabnike, ki po prijavi prejmejo samodejno obvestilo: *SOVA – Lovska šola*, ki pošlje vsakemu slušatelju/tečajniku geslo do programa Moodle, da lahko dostopa do gradiva, ki ga mora predelati. Če ni pravega elektronskega naslova, sporočilo o geslu za dostop pač ne pride do pravega člana. Potem član s svojim dostopnim geslom pride do vseh naloženih vsebin, ki jih posluša, gleda ali pa prebere. Vsaka dejavnost je povezana s predelano snovjo. V bistvu je nekaj podobnega, kot če bi sedeli v Celju v dvorani in poslušali predavatelja. Ko član predela vso snov in ob tem izpolni še obvezno anketo, prejme certifikat za svojo evidenco, ki ga lahko shrani ali natisne. Ko pride do tega certifikata, pomeni, da je opravil celotno predpisano vsebino obnovitvenega usposabljanja.

Naša članica komisije **Barbara Ložar** ima pravice skrbnice sistema in spremlja podatke o dokončanju obnovitvenega usposabljanja. Hkrati je tudi tista, ki nudi vso pomoč udeležencem. Po prvem mesecu oziroma v novem-

se ji na tem mestu v imenu članov obeh komisij tudi iskreno zahvaljujem. Ko tečajnik konča, se podatek o udeležbi na obnovitvenem usposabljanju na daljavo vpiše v aplikacijo *Lisjak* in je njegova obveznost vidna na matičnem listu v njegovi lovski družini. Verjamem, da do te točke najverjetneje ni vse jasno. Ampak, pomembno je, da se kandidat za obnovitveno usposabljanje prek lovske družine prijavi na izobraževanje, LZS uredi vse drugo, udeleženec mora samo predelati vsebino. Res je, da mora imeti računalnik oziroma vsaj elektronski naslov, da bo lahko vstopil v sistem. Na tem mestu ne bom navajal svojih razmišljanj, da živimo v informacijski dobi ter nujnosti ali nenujnosti elektronske pismenosti pri izvajanju lovskočuvajske službe.

Pri vpisovanju v aplikacijo *Lisjak* je omejitvev, in sicer podobna, kot je za prijavo na teoretični del lovskega izpita. Če član nima opravljenega izpita za lovskega čuvaja, ga ne moremo prijaviti, ker bo sistem blokiral takšen vnos. V tem času smo zaznali kar nekaj težav, ki se pojavljajo, pa se ne bi smele. Kot vam je znano, podatke o članu v osnovi vodijo v lovski družini (odvisno od organizatorja izobraževanja). In tu smo naleteli na težave, kot so: lovška družina ni hotela prijaviti svojega člana na obnovitveno usposabljanje, ker nima sklenjene pogodbe za opravljanje lovskočuvajske službe ali

Foto: Srečko Felix Kroppe

Lovski čuvaji, ne pozabite na svoje obveznosti v lovišču. Ko ste v njem, predstavljate sebe, lovsko družino, slovensko lovstvo ...

nas ob zajtrku čaka certifikat. Žal je treba biti prisoten, ker se vmes pojavi kakšno vprašanje, na katero morate odgovoriti ali pa pritisniti na miško in podobno. V programu je tudi obvezna anketa. Le-te smo že uporabljali na obnovitvenih usposabljanjih; če se ne motim, v Novem mestu. Anketa je kratka, vendar vas prosim, da jo izpolnite in odgovorite na vsa vprašanja, ker so vsa obvezna. Brez ankete verjetno ne bo certifikata.

Na tem mestu se ne bom spuščal v sklepanje pogodb za opravljanje lovskočuvajske službe, bo pa o tem treba spregovoriti, najbrž na srečanju v živo. Ob spremljanju te situacije velikokrat rečem, da v lovskih družinah marsikje ni občutka za »upravljanje s človeškimi viri«. Med drugim je tudi zmotno razmišljanje, da se lovec,

celotne bom predstavil ob zaključku več udeležencev. Ob prvem razpisu se je na obnovitveno usposabljanje prijavilo 150 kandidatov, od katerih jih je 119 usposabljanje uspešno končalo. Z uspešno mislim, da so predelali vsebine v programu. Razlika je nastala, ker je bilo ob vpisu 15 zavrnjenih (niso imeli izpolnjenega pogoja – izpita lovskega čuvaja in sistem še ni imel blokade); več neveljavnih elektronskih naslovov, preostalo število prijavljenih še ni opravilo obveznosti. Za prvič bi rekel: *uspešno*. Vprašalnik oziroma anketa je bila pripravljena s pomočjo aplikacije *IKa* in je zajemala vprašanja, ki so se nanašala na opravljanje lovskočuvajske službe, pisanje dnevnika, kakšno je njihovo mnenje o vodenju dnevnika v skupni

bazi podatkov, kako posredujejo poročila upravljavcu lovišča, kje vse obravnavajo poročila, kdo je v lovski družini odgovoren za nadzor nad delom lovskega čuvaja, ali prejemajo plačilo ali povrnitev stroškov za svoje delo in podobno.

Od vseh, ki so opravljali obnovenitveno usposabljanje, jih je imelo 76 % sklenjeno pogodbo z upravljavcem lovišča, preostanek so bili tisti, ki imajo opravljen izpit za lovskega čuvaja ali pa so opravljali službo s pogodbo ali pa to nameravajo (9 %). Večina lovskih čuvajev (37 %) piše svoje ugotovitve ročno v dnevnik lovskega čuvaja, le slabih 6 % jih piše v elektronski obliki, drugi pišejo dnevnik le takrat, ko zazna kakšno posebnost. Večina piše ugotovitve v poročilo po prihodu iz lovišča, slabih 12 % ga piše sproti v lovišču. Ob tem jih nismo spraševali, kaj pišejo v dnevnik in ali upoštevajo določbe pravilnika, ki točno določa vsebino napisane poročila. Na vprašanje, ali bi

bila boljša oblika pisanja poročila v skupno bazo, jih je 50 % odgovorilo pritrdilno, 17 % ni takega mnenja, z enakim odstotkom pa so odgovorili, da menijo, da je pisanje dnevnika popolnoma odveč. Polovica jih je odgovorila, da ne pripravljajo letnega poročila, 33 % pa jih je navedlo, da njihove ugotovitve na občnem zboru predstavi gospodar v sklopu svojega poročila o delu. Gospodar je v 80 % tudi tisti, ki je odgovoren za delo lovskih čuvajev. Vse oddane strele javljajo gospodarju lovске družine (67 %). Razvida vstopa v lovišče ne vodijo (55 %), ampak lovci sami vodijo dnevnik vstopa v lovišče (27 %). Pojavlja se kar nekaj odgovorov, ko vodenje razvida vstopa v lovišče poteka s pomočjo telefonske aplikacije ali druge elektronske knjige. Za opravljanje lovskočuvajske službe niso posebej finančno nagrajeni, v 50 % so opravičeni vseh drugih del v lovišču, 25 % jih meni, da ni nobenih razlik z drugimi člani, z manjšim odstotkom pa navajajo,

da imajo sklenjeno posebno zavarovanje za čas opravljanja službe. Največ lovskih čuvajev ima poklicno (44 %) in srednjo izobrazbo (22 %). Največ lovskih čuvajev je upokoјencev (67 %), zaposlenih (22 %), 11 % je iskalcev zaposlitve. Največkrat so končali dodatna izobraževanja, in sicer tečaj za mentorja (17 %), tečaj za usposobljeno osebo (15 %), lovovodjo (13 %), sledijo ocenjevalci škode, informatiki, ocenjevalci lovskih trofej.

Podatki bodo zanimivi, ko bomo imeli rešenih okoli 300 anket; bodo pač pokazatelj obstoječega stanja udeležencev obnovenitvenih usposabljanj. Zanimiva bo primerjava s celotno populacijo. V letu 2020 smo izvajali tudi predavanja za pridobitev naziva lovski čuvaj na območju dveh usposobljenih članic – Celje in Gornje Posočje. Izpeljali smo vsa predavanja, nekatera tudi prek spleta. Ostali so nam še izpiti. Na zadnji seji obeh komisij, 30. novembra 2020 (videokonferenca),

je bilo sprejeto stališče, da pri vseh udeležencih preverimo njihovo sposobnost za izvedbo izpitov na daljavo. Vse bo še odvisno od situacije s covid-19. Po 15. januarju 2021 pa bomo opravili te izpite ali v živo ali na daljavo s pomočjo spleta.

Pristojna komisija pripravlja tudi primerna gradiva za lovskočuvajski izpit po podobnem sistemu, kot smo ga pripravili za obnovenitveno usposabljanje. Potrebno je več časa, a sem prepričan, da nam bo tudi to uspelo. Nekateri se bojijo, da bomo pri vseh »online« zadevah dolgoročno pozabili na eno izmed naših izhodišč, to je druženje lovcev. Ne bomo. Bodimo strpni in tankočutni pri vseh novodobnih digitalnih načinih, ki so odraz časa in razmer. Še se bomo družili v živo. Do takrat pa dober pogled, pazite nase in ostanite zdravi.

Dr. Srečko Felix Kropce,
predsednik Komisije za
lovskočuvajsko službo LZS in
Komisije za lovskočuvajske izpite

Rogisti LZ Maribor smo praznovali

V začetku minulega leta smo rogisti **Lovske zveze (LZ) Maribor** začeli s pripravami na koncert ob deseti obletnici delovanja. Načrtovali smo ga v maju 2020. Umetniški vodja **Marijan Golob** je napisal nekaj skladb za

koronavirusa. Pričakovali smo umiritev epidemije do maja, ko je bila predvidena prireditev. Ker pa se stanje v začetku maja še vedno ni umirilo, smo prireditev odpovedali in jo prestavili v jesenski čas.

Ob upoštevanju strogih epidemioloških ukrepov **Nacionalnega inštituta za javno zdravje** smo rogisti LZ Maribor praznovali

Foto: Slavko Štiberč

Stojijo (od leve): Marijan Golob, Roland Apohal, Franc Jerič, Hinko Šega, Jožef Želj in Anton Zupanec. Čepijo (od leve): Slavko Štiberč, Nikola Jeletancev, Franc Schönwetter in Martin Volmajer.

Foto: Slavko Štiberč

Sredi čudovitega okolja pohorskih gozdov je zadonela pesem in so se oglasili lovski rogovi v izvedbi rogistov LZ Maribor ter njihovih gostov.

rogove, s katerimi bi se predstavili občinstvu. Pridno smo vadili in se pripravljali na koncert. Razdelili smo si naloge, določili organizacijski odbor ter začeli s pripravami slovesnosti. Potekali so dogovori z nastopajočimi skupinami, pripravljen je bil tudi okvirni scenarij prireditve. V marcu pa so se začele omejitve zaradi novega

svojo deseto obletnico in prireditev izvedli v septembru. Praznovanje smo želeli pripraviti za širšo javnost na gradu v Račah, vendar so nam to preprečile poveljne omejitve zbiranja. Zato smo se odločili, da prireditev izvedemo na prostem. Velikodušno se nam je ponudila **Lovska družina (LD) Hoče**, katere lovski dom

stoji v idiličnem okolju Hočkega Pohorja. Vreme je bilo čudovito, zgodnje jesensko, nebo brez oblačla, pogled na Maribor, Dravsko dolino, Haloze in širše pa čist in jasen. Nastopajoči in občinstvo so bili dobro razpoloženi.

Slovesnost se je začela ob napovedanem času z lovsko himno in izvedbi rogistov LZ Maribor v izvedbi vokalne skupine **Cantare**. Program je odlično povezovala **Mojca Rihter**, članica LD Vurmat, ki je na kratko predstavila delovanje skupine. V uvodu je prebrala zapis predsednika rogistov **Slavka Štiberca**, ki je zapisal: »Pesem lovskih rogov je nekaj posebnega. Je melodija, ki se razlikuje od drugih in ni za vsako uho. Vsak je ne razume, mu

je tuja in zato mu tudi ne ostane zapisana v spominu. Za nas, ki jo izvajamo, je zven rogov in ta melodija nekaj izjemnega, nekaj, kar izhaja iz naše duše, zato jo imamo tako radi.«

Od ustanovitve do danes se je število članov spreminjalo. Na prvih vajah smo sodelovali štirje člani, zdaj pa skupina šteje deset stalnih aktivnih članov in umetniškega vodjo, ki nas vodi od ustanovitve. Lahko se pohvalimo z izdano zgoščenko, na kateri so v večini posnete skladbe, katerih avtor je naš umetniški vodja.

V nadaljevanju predstavitev je voditeljica programa nanizala tudi nekaj statističnih podatkov iz desetletnega delovanja. V tem času smo imeli več kot 600 ur

vaj, sodelovali na 134 pogrebi lovskih tovarišev ter izvedli 36 Hubertovih maš in maš zadušnic v spomin na pokojne lovce. Za potrebe LZ Maribor in lovskih družin smo imeli 205 nastopov, sodelovali na 64 prireditvah ob različnih priložnostih. Od ustanovitve v letu 2010 smo sodelovali tudi na vseh srečanjih lovskih pevskih zborov in rogistov širom po Sloveniji in tudi v tujini.

Na prireditvi je bil slavnostni govornik predsednik LZ Maribor **Marjan Gselman**, ki je med drugim poudaril pomen lovske kulture v lovstvu in širše. Pohvalil

je rogiste za njihov trud in jim zaželel še veliko ustvarjalnih let. Med gosti je spregovoril tudi **Milan Tepej**, podpredsednik Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostmi pri Lovski zvezi Slovenije. V svojem govoru je opozoril na slab gmotni položaj večine lovskih kulturnih skupin, saj za svoj obstoj skrbijo izključno z lastnimi prispevki članov. Tako je v zadnjem letu prenehalo z delovanjem pet lovskih pevskih zborov, kar je zelo zaskrbljujoče. Povedal je, da je LZ Maribor ena od izjem, saj lovci in lovke v svoji članarini prispevajo za lovsko

kulturo en evro, kar je vredno pohvale in posnemanja. Zahvalil se je tudi rogistom LZ Maribor za njihovo odzivnost za potrebe na različnih prireditvah pod pokroviteljstvom LZ Slovenije. V nadaljevanju programa so se predstavili še **Pohorski rogisti**, ponovno vokalna skupina Cantare ter **Martin Volmajer** s harmoniko in tenorist **Franc Jerič**. Sredi pohorskih gozdov je odmevalo tudi jelenje rukanje, ki ga je odlično predstavil **Simon Ferline**.

Rogisti LZ Maribor smo podelili zahvale donatorjem. Posebej smo se zahvalili **LD Pobrežje - Miklavž** za

desetletno podporo, saj nam ves čas delovanja nudijo svoj lovski dom za vaje brezplačno. Na koncu je sledilo še presenečenje za našega umetniškega vodjo, **Marijana Goloba**, ki je v tednu pred koncertom praznoval 70. rojstni dan. Ob tej priložnosti smo mu podarili spominsko sliko z motivom smjaka z motivom smjaka in lovskega roga in mu zaželeli vse najboljše. Skupaj s prisotnimi smo mu zapeli pesem *Kol'kor kapljic tol'ko let*. Po zaključku je sledilo prijetno druženje ob lovskem golažu, ki smo ga prisotni zalili s pravo štajersko kapljico.

Slavko Štibern

Naših trideset let

Trideset let. Ja, kaj pa je to v lovstvu, ko lovske družine v glavnem praznujejo sedemdesetletnice in še kaj več. Toda predstaviti slovenskim lovcom in tudi širše skupino, organizirano, kot je slovensko lovstvo uradno ne pozna, je posebno veselje. Neformalna organizirana skupina lovskih praporščakov je verjetno edina taka v Sloveniji, zato je po mojem mnenju prav, da jo predstavimo v našem glasilu. Kaj to pomeni, se zaveda le nekaj tistih, ki v tej skupini delujejo od njenega samega začetka. Ko so se organizirali po mnogih skupnih druženjih, prav gotovo niso vedeli, kaj bo iz tega zrastle in s kakšnim ponosom bodo stopili skupaj tudi po tridesetih letih.

Lovske družine v spodnjem Posavju so razvijale svoje prapore v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Ker je bil to v tistih časih velik finančni zalogaj, je trajalo kar nekaj let, da so se lahko vse ob različnih priložnostih predstavile s svojim praporom in tako predstavljale svojo organizacijo. Razvitja so potekala po različnih scenarijih, saj nekaj zapsanega ni obstajalo, malo pa je bilo tudi izkušenj na terenu. Prav tako ni bilo pravil, kako se predstaviti s prapori ob različnih priložnostih, pa naj bodo to vesele slovesnosti ali pa slovesa od stanovskih tovarišev. Tudi pri sami organizaciji lovskega pogreba smo se marsikdaj »lovili«, kako ga najbolj spoštljivo organizirati. In tu so prav praporščaki s svojimi izkušnjami in udeležbo v različnih lovskih družinah začeli svetovati, kako zadeve izpeljati. Svoje večšine so predstavili tudi pred tremi leti, ko smo organizirali izobraževanje iz lovskih šeg za posavske lovce, ki so lahko prav takrat videli

Ignac Štrucl, vodja neformalne organizirane skupine lovskih praporščakov, pozdravlja prisotne.

demonstracijo dela praporščakov na lovskem pogrebu, kot poteka v naših krajih.

Zato so davnega leta 1989 po pogrebu v Pišecah stopili skupaj in jih je deset ustanovilo **Skupino praporščakov spodnjega Posavja in Lovskega društva Kraljevac na Sutli** iz takratne sosednje republike Hrvaške. Niso sprejemali pravil o delovanju, prav tako niso imeli poslovnika, niso imeli organov, saj niso bili društvo. Bili so skupina, ki je stopila skupaj in vse uredila v dogovoru. Dogovor pa je bil svetinja in kot tak tudi moralna obveznost. Dogovorili so se, da bodo na vsaki slovesnosti nastopili organizirano skupaj, organizacijo in obveščanje pa bo prevzel praporščak lovske družine gostiteljice. Grede na vsak pogreb ne glede, za katerega člana je pogreb. Če se praporščak ne more udeležiti pogreba, mora zagotoviti udeležbo prapora prek svojega pomočnika ali drugega predstavnika lovske družine. Ker se je bilo treba včasih udeležiti

slovesnosti v kraju zunaj delovanja skupine, so imenovali svojega vodjo. To dolžnost je prevzel **Tone Harapin** iz Lovske družine (LD) Globoko, zraven pa so bili še **Franc Zorko** iz LD Artiče, **Ivan Brnardič** iz LD Videm ob Savi, **Andrej Grmovšek** in **Anton Kalin** iz LD Bizeljsko, **Ivan Hotko** iz LD Kapele, **Ignac Štrucl** in **Karlek Štritof** iz LD Fazan Kraljevec na Sutli, **Viktor Vrstovšek** in **Peter Vrstovšek** iz LD Brežice, **Pepi Šetinc** in **Jože Petelinec** iz LD Dobova, **Ivan Gašparin** in **Jože Tomše** iz LD Cerklje ob Krki, **Ivan Černelič** in **Miloš Kostevec** iz LD Pišce. Žal so v teh letih na zadnji poti spremljali tudi tovariše iz svojih vrst, kar 15 jih je v tem času odšlo v večna lovišča. Toda lovske družine so zagotovile nove praporščake in skupina deluje še dandanes. Po njihovem zgledu so se pozneje pridružili še drugi in zdaj skupina šteje 16 praporščakov. Pridružili so se praporščaki **LD Čatež ob Savi**, **LD Mokrice**,

Zveze lovskih družin Posavja, Lovsko-kinološkega društva Posavja, hrvaškega Lovskega društva Kuna Klanjec in kot zadnja na slovesnosti ob tridesetletnici še **LD Brestanica**. Sedanji vodja skupine je **Ignac Štrucl**, ki je ob slovesnosti med drugim zapisal: »Ob izizzvu organizacije tridesetletnice lovskih praporščakov spodnjega Posavja in Obsovelja sem se spraševal in se sprašujem, čemu? Pa še slovenščina in hrvaščina, Slovenstvo in Hrvatstvo ... In to v mejaštvu na reki Sotli. Kaj naj bi skrivali? To, da smo lovci praporščaki, ki predstavljamo lovske družine, ljubimo naravo in tradicijo? To, da smo lovci z obeh strani reke Sotle, ki ne poznamo meja in smo enotni? To, da posedujemo znanje in izkušnje, ki so pripomogle ohraniti marsikatero dogodke, naj bo to v veselju ali žalosti, ne glede na to, na kateri strani reke smo? Da ohranjamo in gojimo tradicije, ki ne izhajajo samo od naših dedov in pradedov, ampak

segajo daleč do prazgodovinskih časov? Pa še našo ljubezen, kot sta v opisih piscev od Franceta Prešerna do Miroslava Krleža?« Proslavo so organizirali, da bi javnosti pokazali, da so ponosni in koristni člani družbe, čeprav jih le-ta zelo slabo pozna. »Prapor v roki praporščaka je del lovske kulture. Ne pozna ne ovir in ne meja. Pozna le čudovito podobo predstavnika lovske družine ali društva. S tem praporščaki dokazujemo, da je lov tudi del življenja, splošne kulture. Lovska kultura pomeni tudi odnos do narave, do lovcev, do ohranjanja šeg in običajev. V vse bolj odtujenem, tekmovalnem in krutem življenju se trudimo obogatiti naše delovanje s prisotnostjo prapora na vseh lovskih in kulturnih prireditvah. Te so tako vesele kot žalostne,

Foto: Dušan Lepšina

Sprejem prapora LD Brestanica v skupino

saj čustva iz narave in življenja prelivamo do ljudi ob zadnjem slovesu ali praznovanju,« je še prepričan Štruel. Taka čustva radi delijo s prijatelji, žalujočimi in tudi s tem namenom se družijo, še posebno ob dnevu žena, 8.

marca, in ob praznovanju svetega Martina. V zadnjih tridesetih letih so se kot skupina udeležili kar 540 pogrebom, od tega 472 v Sloveniji in 68 na Hrvaškem, pa tudi različnih praznovanj. Ko nastopajo kot skupina, so oblečeni v lovski kroj,

letno srajco z znakom praporščaka na desnem žepu, dežni plašč s pripunko z imenom in priimkom ter imenom lovske družine.

Prireditve, kot je bila v minulnem letu omenjena, so pravi obliž za vse stresne situacije v vsakdanjem življenju, hkrati pa tudi velik kulturni dogodek za vse praporščake in slovensko lovstvo. Verjamem, da take in tako organizirane skupine lovskih praporščakov ni v Sloveniji; če pa je, mi bo moja zmota v veliko veselje. Prav gotovo bi s svojimi izkušnjami lahko pomagali drugim lovskim praporščakom pri njihovem delu. Končno bi lahko pripravili priročnik za delo praporščakov v Sloveniji in se ne bi hodili izobraževati k nelovskim institucijam.

Dušan Lepšina

Za koga in zakaj smo gradili lovske koč in domove?

V začetku jeseni sem bil v zanimivi lovski družbi in beseda je dala besedo. V sproščenem klepetu smo vsak iz svojega zornega kota načeli tudi tematiko oddajanja lovskih koč in domov v najem za poroke, birme, družabna srečanja, abrahame in druga osebna praznovanja, za kulturne prireditve in druge dogodke. Ko smo razglabljali, kaj je prav in kaj ne, so prišla v ospredje nekatera najbolj žgoča vprašanja, ki so povezana z omenjeno problematiko. Na koncu smo si bili kljub polemični razpravi dokaj enotni, da oddaja lovskih koč za veseljačenja in pijančevanja tretjih oseb postaja vse bolj moteča in za lovstvo negativno dogajanje.

Lovske koč in domove so gradili namensko, za delovanje lovskih organizacij in funkcioniranje lovstva. A glej ga, zlomka, marsikateri od njih še vedno nima uporabnega dovoljenja, pa se v njem dogajajo omenjeni javni dogodki. Kaj pa, če se kaj zgodi? Kdo bo odgovarjal? Če so lovske domove projektirali in gradili v skladu s predpisi za izvajanje gostinske dejavnosti in če za to dejavnost izpolnjujejo vse pogoje in zakonske normative, potem naj se za to dejavnost uporabljajo. Nič ni narobe. Se pa poraja vprašanje, koliko ima takšna funkcija lovskega doma še skupnega s primarno dejavnostjo lovcev in s statusom delovanja lovske družine v javnem interesu. Bore malo ali celo nič! Strinjali pa smo se, da moramo delati kot dobri gospodarji tudi pri

Foto: Marjan Toš (Fotografija je simbolična.)

Oddaja lovskih koč za veseljačenja in pijančevanja tretjih oseb postaja vse bolj moteča in za lovstvo negativno dogajanje. Dobro premislimo, preden jih oddamo, komu in zakaj jih bomo oddali in ali je to res pametno.

upravljanju z domovi in kočami, a ne pridobitniško, saj so lovske družine društvene, nepridobitniške in naravovarstvene organizacije civilne družbe.

Nismo se izognili niti »podarjenim odstrelom« kot nadomestilu za popravila avtomobilov, traktorjev, nudenje zdravstvenih in podobnih storitev. Tega je med lovci vse več in v blagajnah lovskih družin je opaziti izpad dohodka (lov in posledično lovsko trofejo lahko prodamo lovskemu gostom, ne pa da jih poklanjajo v zameno za usluge prijateljem). Sam sem glede tega zelo previden, ker je treba biti tudi človeški – če nekdo iz globoke hvaležnosti zdravniku za zdravljenje podari odstrel svojega srnjaka, ga zaradi tega ne bomo sankcionirali! Menim, da so si o tem mnenja med lovci izredno deljena in bi lahko že najmanjše

Torej gre za pravico in dolžnost, ne pa za poceni obkroge, s katerimi bi najlažje prišli do vrhunskih trofejev. Ali igra pri tem svojo vlogo še dvojno članstvo, si nismo bili enotni.

Zato pa smo bili na istem imenovalcu glede lovskih domov, ki naj služijo za upravno-poslovno in administrativno dejavnost vodstev lovskih družin, za lovska druženja, posvete, strokovna izobraževanja in seveda tudi za zadnje pogone. Brez zadržka jih lahko oddamo za kmetijsko-gozdarske posvete in predavanja, za humanitarne dejavnosti ter izvedbo raznih okroglih miz in podobnih dogodkov znotraj lokalnih skupnosti. Vse drugo pa nima s prvotnim namenom naših lovskih domov nič skupnega. Kvečjemu prispeva

Foto: Lojzi Avenik (Fotografija je simbolična.)

Lovske koč in domove so sadovi našega dela v preteklosti in rezultat dela mnogih pridnih rok številnih lovskih generacij.

posploševanje razvnelo strasti. Sicer pa smo skupaj izpostavili staro načelo, da si je treba vsako trofejo prislužiti s trdim delom.

k nastajajočim »lovskim fevdom« v lovskih družinah in izigravanju predpisov, zaradi česar je tudi lovskega podmladka vse manj.

Pa ne samo zato; znano je, kje so poglaviti vzroki, da smo za mlade precej nezanimivi.

Za konec pa še nekaj iz zadnjega obdobja – vladni govorec **Jelko Kacin** je oktobra dejal, da je veseljačenje v lovskih kočah velika težava in nevarno za zdravje ljudi. To je bilo rečeno v kontekstu ukrepov za zaježitev

okužb z novim koronavirusom, ki povzroča bolezen COVID-19, in to v tipičnem Kacinovem stilu »korenčka in palice«. Po Kacinu in njegovi trditvi se je vsula toča očitkov z vseh strani. Eni so menili, da je v tem kar precej resnice, spet drugi pa so se jezili, da je to posplošeno govorčenje brez argumentov. Razumi, kdor

more! Čisto po slovensko! Sam sem bližje tistim, ki menijo, da je v Kacinovi trditvi kar nekaj resnice, nisem pa za obtoževanje brez dokazov.

Pa končajmo z »izvirnim grehom« – torej z našimi lovskimi domovi in kočami, ki so brez dvoma sadovi našega dela v preteklosti, rezultat dela mnogih pridnih rok

številnih lovskih generacij, pri čemer ne smemo pozabiti, da je velikanski davek zanje plačala tudi divjad. Kaj torej z njimi storiti? Ohraniti, racionalno vzdrževati in uporabljati tako, da se bo vedelo, kdo pije in kdo plača. In da nas zaradi njih (jutri) ne bo preveč bolela glava!

Dr. Marjan Toš

Streliško tekmovanje v LD Dobrovnik

Lovska družina (LD) Dobrovnik, ki deluje že več kot 75 let in združuje 47 članov zelene bratovščine, je na avtomatskem strelišču pri tamkajšnjem lovskem domu v soboto, 22. avgusta 2020, in v nedeljo, 23. avgusta 2020, pripravila četrto meddruštveno streliško tekmovanje v streljanju na glinaste golobe v dveh kategorijah: posamično in ekipno.

Tekmovanja v streljanju na glinaste golobe so se udeležili lovci iz dvanajstih lovskih družin iz Pomurja in Podravja. Skupaj

Foto: Bojan Žerdin

Na strelišču za glinaste golobe je potekalo posamično in ekipno streliško tekmovanje.

se je streljanja udeležilo več kot sto lovcev. Nad tekmovanjem je bdela sodniška ekipa v sestavi **Mirko Hirci**, streliški referent pri LD Dobrovnik, ter sodnika **Janez Bertalančič** in **Pavel Kovač**. Vsi trije so skrbno in natančno ocenjevali vsak strel posameznega tekmovalca. LD Dobrovnik je za tekmovanje pridobila dovoljenje **Uprave enote Lendava** in **Policijske postaje Lendava**. Organizacijski odbor in sami tekmovalci so med tekmovanjem

upoštevali navodila **Nacionalnega inštituta za javno zdravje**, da bi bilo tekmovanje v času novega koronavirusa v družbi čim bolj varno.

Ob koncu dvodnevnega tekmovanja so ekipam podelili pokale za prva tri mesta, prejeli pa so jih tudi prvi trije tekmovalci v kategoriji posamično. Tekmovalci do desetega mesta so prejeli praktične nagrade. Pri podelitvi pokalov so sodelovali starešina LD Dobrovnik **Anton Gabor**, žu-

Foto: Bojan Žerdin

Starešina LD Dobrovnik Anton Gabor je bil zelo zadovoljen, da je tekmovanje uspelo.

Rezultati

Ekipno:

1. LD Kog,
2. LD Negova,
3. Streliško društvo Kaliber.

Posamično:

1. Robert Nagy,
2. Andrej Rupert,
3. Stanislav Rojko.

pan Občine Dobrovnik **Marjan Kardinar** in direktorica Zavoda za turizem in okolje Občine Dobrovnik **Elizabeta Horvat**. Tekmovanja se je udeležil tudi župan Občine Gornja Radgona **Stanislav Rojko**, ki je član zelene bratovščine, in poprijel za lovsko puško. Vsi tekmovalci so na tekmovanju pokazali odlično streliško znanje in veščine ter pravilno ravnanje z lovsko puško. Znanje v streljanju na glinaste golobe jim bo v prihodnje še kako koristilo pri lovu. Projekt četrtega meddruštvenega tekmovanja v streljanju na glinaste golobe so podprli številni sponzorji.

Bojan Žerdin

Prvi Memorial Jordana Legiša

Lani spomladi nas je prerašno zapustil **Jordan Legiša**, naš pokrajinski odbornik sekcije EnalCaccia iz Trsta in starešina **Lovske družine (LD) Mavhinje**. Legiša je tiho odšel ravno v tistem obdobju, ko so veljale stroge omejitve zaradi prvega vala pandemije novega koronavirusa. Odšel je, ne da bi se lahko dostojno poslovili na njegovi zadnji poti. Tudi zato smo si v spomin nanj želeli nekaj storiti pozneje.

V soboto, 5., in nedeljo, 6. septembra 2020, smo organizirali prvi **Memorial Jordana Legiša**, ki je potekal na poligonu v Miljah. Prisotnih je bilo veliko lovcev, članov in prijateljev. To je bil prvi dogodek po nekajmesečnem zaprtju zaradi covid-19 v tržaški pokrajini in je potekal v skladu z upoštevanjem vseh takrat veljavnih predpisov glede novega koronavirusa.

Foto: Kristjan Kovačič

Posebna zahvala velja vsem, ki so se udeležili prvega Memoriala Jordana Legiša, in vsem prostovoljcem, ki so sodelovali pri prvi izvedbi turnirja.

Zmagovalec pokala prvega **Memoriala Jordana Legiša** je bil **Stojan Žužek**, član LD Mavhinje, ki si je prislužila tudi pokal za najštevilnejšo lovsko družino, prisotno na dogodku. Ravno to dokazuje spoštovanje

in nenadomestljiv osebni odnos, ki ga je vsak član naše lovske družine gojil z našim Jordanom. Posebna zahvala velja vsem, ki so se udeležili tega dogodka, in vsem prostovoljcem, ki so sodelovali pri prvi izvedbi streliškega tur-

nirja. Z ljubeznijo, predanostjo in požrtvovalnostjo smo se nadejali, da bi izpeljali dogodek; vrlinami, ki jih je navsezadnje Legiša gojil v svojem vsakdanu do vsakogar in do vsega.

Kristjan Kovačič

Ko se za nekatere lovce začne najlepši mesec v letu, ko je vse na novo zeleno in ko se začne čaroben lov na srnjaka, takrat naš član **Pavel Zagode** praznuje rojstni

dan: rodil se je 8. maja 1950 in je maja 2020 dopolnil 70 let.

Pavle, kot ga kličemo, se je v zeleno bratovščino podal leta 1985, nekateri bi rekli dokaj pozno, vendar je bilo to kar razumljivo, saj je bil za njim težak, predvsem pa dolg študij zobozdravstva. Ob napornem službovanju v zasebni ordinaciji, včasih celo pozno v noč, je spoznal, da mu moč, poleg družine, ki si jo je ustvaril, daje tudi mati Narava. V enem najlepših delov lovišča si je postavil počitniško hišo in tako se je začelo druženje z lovci Lovske družine (LD) Loka pri Zidanem Mostu.

Pavle je bil od vsega začetka zelo aktiven član naše lovske družine. V letu 1986 je bil tajnik, med letoma 1993 in 1998 pa je deloval kot član nadzornega odbora na posavski območju lovski zvezi. Pozneje je tam, med letoma 1998 in 2002, vodil disciplinsko komisijo. Zaradi svoje priljubljenosti med člani, poštenega in vestnega opravljanja svojega dela v društvu je bil izvoljen za predsednika LD Loka pri Zidanem Mostu v letih 2002 in 2006. Še vedno je aktiven v nadzornem odboru naše lovske družine.

V vseh letih se je redno udeleževal vseh pomembnih aktivnosti, ki so bile potrebne za nemoteno delovanje naše lovske družine, vedno je nesebično pomagal na vseh področjih. Pred leti je lovski družini podaril les iz svojega gozda za novo nadstrešnico, ki še vedno služi svojemu namenu in je v ponos slehernemu članu. S svojimi dejanji je postal spoštovan član in krajan. V tako lepo opevano njegovo Lokovsko dolino radi zaidemo vsi lovci in drugi krajanji ter njegovi znanci. Pavle nas s svojimi družinskimi člani vedno pričaka nasmejan pred svojo domačijo in tam po navadi povemo kakšno lepo pripoved in obudimo spomine na mlada leta. Prav rad pokaže svoje skrbno zbrane fotoalbume, ki pričajo predvsem o njegovi zanimivi delovni preteklosti.

Pavle je zaradi svojega znanja na področju stomatologije znan daleč okoli in verjetno tudi zunaj naših meja; malo je okoliških lovcev, ki jim ni pomagal in ne bi poznali notranjosti njegovih zdravniških prostorov v Sevnici. Kljub svoji dolgoletni karieri in zavirljivi starosti še vedno dela in pomaga ljudem v svoji ordinaciji. Njegova družabnost in vsesplošna razgledanost sta razlog, da se v njegovi bližini počutimo prijetno in sproščeno. Ob večerih, ko si le lahko vzame prost čas zase, pa odide na svojo prežo in tam včasih pričaka tudi jutro. Rad gre na lov za prašiči, ki mu poženejo kri po žilah. Ob obisku pri njem je kaj videti na steni, čeprav moramo poudariti, da ni lovec, ki bi iskal trofeje; kar pa jih ima, do njih goji veliko spoštovanje.

Za vsa nesebična dejanja je bil že večkrat deležen številnih priznanj in odlikovanj, tako od LD Loka pri Zidanem Mostu kot tudi od Lovske zveze Slovenije, prav tako pa tudi od drugih krajevnih organizacij.

Ni še tako dolgo, ko nas je povabil na lovsko mašo, ki jo je organiziral

na svoji domačiji ob svojem 60. letu. Res je, minilo je že deset let od tedaj. Zdaj, ob njegovi 70-letnici, smo se povsesili z njim po končanem obnem zboru pri lovskem domu LD Loka pri Zidanem Mostu. Spet je stekla prijetna beseda in treba je še enkrat poudariti, da je res lepo biti v njegovi družbi.

Pavle, naj te še naprej spremlja zdravje na vsakem koraku, oko naj bo ostro in še veliko lovskih užžitkov ti želimo. Zavedamo se, da boš še naprej aktiven, a hkrati ti želimo, da si čim več časa vzameš zase in za iskrene prijatelje, ki te obdajajo. Naj te narava še naprej nagraduje s svojimi lepotami in čari za vsa dobra dejanja, ki si jih naredil zanjo. Vse lepo ti želi domača zelena tovarišja.

Lovci LD Loka pri Zidanem Mostu

Jože Winkler, častni član in najstarejši lovec glede na članstvo v Lovski družini (LD) Čepovan, je 21. julija 2020 praznoval 80 let. Obiskali smo ga vodstvo lovske

družine in prijatelji lovci. Čestitali smo mu za jubilej in mu zaželeli še mnogo zdravih let med nami in v krogu svoje družine. Jože se je rodil 21. julija 1940 v Lokovcu na Banjski planoti nad Novo Gorico. Otroštvo je preživel v domačem kraju v strahu in pomanjkanju med drugo svetovno vojno. Osnovno šolo je končal v Lokovcu. Po končani osnovni šoli se je zaposlil v domačem Lokovškem kovaštvu. Z raznimi tečajji je pridobil kvalifikacijo kovača - ključavničarja. Jugoslovansko vojsko je služil v Nišu pri vojaški policiji. Po vrnitvi iz vojske se je najprej zaposlil v splošnem servisu Bilje, nato pri Grosistu Gorica. Leta 1970 se je spet zaposlil doma v Lokovškem kovaštvu, ki je bilo enota Vozil Gorica. Tod je bil zaposlen do bolezni - borelioze, za katero je zbolel leta 1991. Leto pozneje se je invalidsko upokojil.

Leta 1970 se je poročil z Olgo iz sosesčine. V zakonu sta se jima rodili hčerki Martina in Laura, sin prvorojenec je kmalu po rojstvu umrl. Leta 1977 so se preselili v novo hišo v Čepovanu in si tam uredili življenje.

Jože se je včlanil v LD Čepovan leta 1958, neuradno pa že leto prej, saj mu je oče s podpisom jamčil včlanitev, ker je bil še mladoleten. Jože izhaja iz družine z lovsko tradicijo, saj so bili lovci že oče in predniki. V LD Čepovan je opravljal razna dela in funkcije, saj je kot domačin dobro poznal lovišče. Kot mladenič se je hitro vključil v lovsko družbo, bil je marljiv in delaven, kar je veljalo tudi za vsa področja njegovega delovanja v lovski družini. V LD Čepovan je bil blagajnik (1963–1966), član izvršnega odbora (1968–1972), gospodar (1978–1985, 1988, 1993–1994, 1999–2001) in starešina (1999–2001). Bil je tudi dolgoletni preglednik in ocenjevalec škode po divjadi.

Za dolgoletno in marljivo delo v LD Čepovan je bil večkrat odlikovan: LD Čepovan ga je odlikovala s pisno pohvalo, zlato plaketo in častnim članstvom za 70 let, Zveza lovskih družin Gorica z znakom za zasluge in posebnim priznanjem, Lovska zveza Slovenije pa z znakom za zasluge,

redom za zasluge III. stopnje ter jubilejnimi znaki za 50 in 60 let članstva v lovski organizaciji.

Čeprav je star 80 let, še vedno opravlja delo usposobljene osebe za pregled uplenjene divjadi in spremlja

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Franc Bratina, LD Vipava
Anton Grafoner, LD Jakob
Dušan Štok, LD Senožeče

90 let

Pavel Krajnc, LD Kapla
Ivan Kramžar, LD Šmartno pri Litiji
Francišek Leber, LD Kungota
Božidar Rajčević, LD Rakek

85 let

Anton Gundel, LD Velka
Ernest Jagrič, LD Podsreda
Franc Jerman, LD Škocjan
Anton Obrul, LD Loče
Francišek Pavše, LD Jamnica
Aleksander Peršin, LD Mokrc
Stanko Pungertič, LD Krško
Leopold Rajk, LD Trdinov vrh
Franc Rant, LD Selca
Ivan Štukl, LD Cigonca
Ernest Zidanski, LD Loka pri Žusmu

80 let

Jože Antolič, LD Leskovec v Halozah
Franc Belšak, LD Videm ob Ščavnici
Jožef Bratina,
LD Križevci pri Ljutomeru
Jožef Bratušek, LD Pernica
Markoregar, LD Krka
Alojz Dovjak, LD Raka
Milan Gačnik, LD Juršinci
Anton Hliš, LD Podlehnik
Franc Hribar, LD Pšata
Anton Ilenič, LD Cerknica
Anton Indihar, LD Velike Lašče
Franc Kovač, LD Hrastnik
Janez Krajec, LD Velike Poljane
Anton Mavrič, LD Kanal
Vincenc Močnik, LD Porezen
Jožef Papež, LD Trnovski gozd
Jože Praznik, LD Dreta Nazarje
Leopold Rogelj, LD Jošt Kranj
Tivadar Šebok,
LD Križevci v Prekmurju
Vinko Štefok, LD Kungota
Franc Štehar, LD Jamnica
Marijan Valentinčič, LD Paljever
Rihard Vaupotič, LD Ormož
Franc Veberič, LD Negova

75 let

Milan Argenti, LD Videž - Kozina
Vladimir Gregor Bahč, LD Artič
Pavel Caserman, LD Vrhnika
Franc Gomboc,
LD Križevci v Prekmurju
Jožef Grace, LD Orlica
Viktor Klement, LD Grad - Kuzma
Jožef Kolar,
LD Lenart v Slovenskih goricah
Andrej Košir, LD Gorenja vas

mlajše lovce na lov oziroma jih seznanja z loviščem.

Jože, lovci LD Čepovan ti želimo še obilo zdravja in lovskih užžitkov ter da bi bil še dolgo v naši družbi!

LD Čepovan – L. S.

Miroslav Luci, LD Tomaž
Franc Nose,
LD Struge na Dolenjskem
Franc Orthaber, LD Polskava
Štefan Peršič,
LD Tabor Dornberk - Branik
Vinko Pintarič, LD Mokrc
Zvonko Premec, LD Višnja Gora
Ivan Pukl, LD Kamnica
Frenk Rogelj, LD Tuhinj
Stanislav Smrtnik, LD Vrhnika
Antonija Torkar, LD Jelovica - Ribno
Anton Evgen Urbančič, LD Trebnje

70 let

Rajmund Bajc, LD Dole nad Idrijo
Vincenc Bricman, LD Libelčice
Zdravko Brvar, LD Trojane - Ožbolt
Herman Hajdič, LD Grad - Kuzma
Ivan Horvat, LD Rače
Francišek Hvalec,
LD Leskovec v Halozah
Franc Imperl, LD Zabukovje
Franc Jakob, LD Škale
Mateja Janjevak, LD Kresnice
Jože Jarm, LD Ivančna Gorica
Edi Jelen, LD Polzela
Zvonko Jenko, LD Trnovo
Ivan Jordan, LD Škofljica
Janez Kermc, LD Otočec
Franci Koščak, LD Škofljica
Franc Kovačič, LD Žilce
Andrej Kovačič, LD Kungota
Tomislav Kunaj, LD Vojnik
Rafko Lah, LD Rečica pri Laškem
Pavel Lakner, LD Kočevje
Alojz Lovšin, LD Ribnica
Mihael Majerle, LD Predgrad
Marjan Malc, LD Koper
Oskar Mihalič, LD Videž - Kozina
Janko Muha, LD Bukovca
Mirko Novak, LD Radlje
Vincenc Obid, LD Kobari
Danijel Pahor, LD Dekani
Jože Plut, LD Pugalj
Ludvik Podlesek, LD Mlajtinci
Ernest Podlesnik, LD Kozje
Avguštin Pristušek, LD Kozje
Aldo Prodan, LD Koper
Vili Rakovec, LD Šenčur
Franc Slabe, LD Hotedršica
Anton Soklič, LD Stara Fužina
Rajko Starovašnik, LD Toško Čelo
Anton Šink, LD Križna gora
Franc Špec, LD Zabukovje
Marijo Špeh, LD Šmarje
Tomislav Tamše, LD Gozdnik - Griže
Janez Tekavčič, LD Toplice
Milan Tomažinčič, LD Tomišelj
Mijo Trgovčević, LD Bled
Stanislav Vogrin, LD Negova
Ernest Vršič, LD Trnovska vas
Mirko Žefran, LD Veliki Gaber

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema *Lisjak*

NOVA POUČNA KNJIŽICA ZA MLADE

Miha Marenče: Podobe živali naših gozdov

V prvi lanske številki *Lovca* smo na strani 52 predstavili knjigo gozdarskega strokovnjaka in lovca **Mihe Marenče** z naslovom *Podobe živali naših gora*, katere vsebino je avtor prilagodil za potrebe izobraževanja naših mlajših bralcev. Priporočili smo jo tudi kot pripomoček tistim med nami, ki v lovstvu sodelujejo s šolsko in predšolsko mladino. Verjetno so uspeh in pohvale, ki sta jih bila deležna vsebina knjige in avtor, botrovala odločitvi **Založbe Narava, d.o.o.**, iz Kranja, da je že po enem letu in v sodelovanju z istim avtorjem izdala podobno novo knjigo, nekakšno nadaljevalko prejšnje, z naslovom *Podobe živali naših gozdov*. Izšla je oktobra 2020 v nakladi 200 izvodov.

Naslovnica knjige *Podobe živali naših gozdov*

Avtor tudi v tej knjigi mladim predstavlja, podobno kot v prvi, glavne predstavnike gozdnega ekosistema (od nekaterih žuželk, dvoživk, plazilcev, ptičev, sesalcev in rastlin) ter opisuje glavne značilnosti. Na poljuden način razkriva tudi ekološke odnose in odvisnosti v gozdu. Marenče je celotno vsebino spet povezal v deset osnovnih pripovedi, v katerih odrasli otrokom na skupnem pohodu po gozdu razkazujejo in razlagajo življenje živali, ki jih srečujejo. Najpogostejše je naslov vsake pripovedi povezan z eno od osnovnih značilnosti glavnih gozdnih živali, ob kateri pa v podobnem okolju otroci spoznajo tudi poglobitvene značilnosti

drugih soživečih organizmov v neki značilni življenjski gozdni združbi ali habitatnem tipu. Med vsebino je vtkanih tudi nekaj avtorjevih liričnih dodatkov. Tako na primer spoznavajo žabo sekuljo, medveda, volka, gozdnega jereba, šojo, muho grabežnico, metulje, strige, hrošče, gozdne mravlje, srno, ujede, sovo kozačo, gozdno

stilo našim zanamcem in kakšno težko breme smo naprtili na hrbet najmlajšim med nami, če bodo v prihodnje želeli ohranjati zdrave življenjske habitate in zagotavljati biotsko pestrost v njih. Nad tem se je vredno zamisliti in potruditi, da bi se naš odnos do gozda in živali vseh prostoživečih vrst spremenil v njihovo dobro. Opozarja tudi, da

knjiga, v trdi vezavi (format 135 x 215 mm), obsega 144 strani in je spet eden primernih in dragocenih učnih pripomočkov za izobraževanje naših najmlajših. Zato sem prepričan, da jo bodo zagotovo z odprtimi rokami sprejeli tudi v lovskih vrstah za namene seznanjanja in ozaveščanja mladine z bogastvom naše naravne dedišči-

Miha Marenče je celotno vsebino povezal v deset osnovnih pripovedi, v katerih odrasli otrokom na skupnem pohodu po gozdu razkazujejo in razlagajo življenje živali, ki jih srečujejo.

miš in voluharico, kuno zlatico, veverico, gada, male gozdne ptice; spoznavajo njihove prilagoditve na gozdno življenje in vlogo v celotnem ekosistemu. Vse je opisano v pripovedi; razumljivo in poučno. Besedilo spremljajo izjemne glavne fotografije naravoslovnega fotografa **Jureta Kočana**, nekaj fotografij živali (ali rastlin) pa so prispevali tudi drugi fotografi: **Janez Konečnik**, **Pavel Majerle**, **Janez Papež** in avtor besedila.

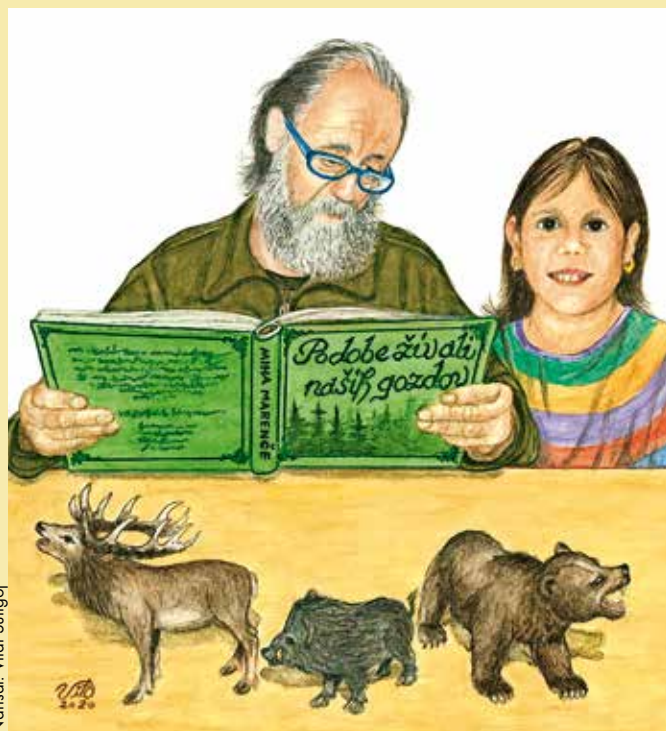
Marenče najmlajšim tako na privlačen in prijeten način razkriva izjemno vrstno pestrost v gozdu, povezanost in usklajenost procesov med živim in neživim svetom, razlaga o prehranjevalnih navadah nekaterih živali, včasih tudi o plenilstvu, pri nekaterih na kratko opiše način razmnoževanja ali katero drugo posebnost. Na preprost način razloži pomen razgradnje organskih snovi v naravi in soodvisnosti vseh sestavin ekosistema. Ni pozabil poudariti tudi potrebe po varstvu gozdnega prostora in domorodnih vrst drevja, ki ga je človek doslej marsikje pretirano in enostransko izkoriščal ali vanj vnašal in gojil tujevrstne vrste. Sprašuje se, kaj bomo zdaj živeče generacije pu-

je le etično odgovorna pot tista, ki bo prav tako omogočala preživetje ljudem.

Slikovno bogato opremljena

ne, ki jo je treba dobro poznati, če jo nato želimo tudi učinkovito varovati.

Boris Leskovic

Narisal: Vital Šuligoj

VELIKA PODLASICA ALI HERMELIN (*Mustela erminea*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Katera trditev je pravilna?

- a) Hermelin je znan po tem, da si rove za svoje skrivališče najraje izkoplje sam.
- b) Hermelin je znan po tem, da si za svoje skrivališče preuredi rove drugih glodavcev.

Kakšno ležišče ima najraje?

- a) Čim trše, tem bolje.
- b) Obloženo s suhim listjem, mahovi, perjem in dlako.

Hermelin je izredno gibčen.

- a) Res je.
- b) Ni res.

Kakšne barve je hermelin poleti in kakšne pozimi?

- a) Poleti je bel, pozimi pa rjav.
- b) Poleti je rjav, pozimi pa bel.

Kakšne barve je čop na koncu njegovega repa?

- a) Sive.
- b) Črne.

Pravilni odgovori: b, b, a, b, b, b

SPOZNAJ ME.

POBARVAJ ME.

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

Narisi! Martin Fujon

Črke z oštevilčenih polj prenesite na spodnje številke. Tu boste prebrali končno rešitev.

1 2 3 4
5 6 7 8

EKSPEDICIJA		NAŠE GOROVJE	VIBRI- RANJE	PRISTAŠ FILOZOF- SKE SMERI	BESEDILA	KRIŽANKE SO ANTI- SKLEROTIK
SKUPINA OSMIH PEVCEV	4					KRALJ MAČHOV (IZ ČRK TARA)
MLADENIČ, OBLEČEN V ČRNO						
KRAJ PRI MEDVODAH	5					
SOVRAŽNIK DRUGIH RAS						
STARI PERZUSKI VERSKI SPISI						

ZDRAVNIŠKA SLUŠALKA	PREBIVALCI ŠPANSKE POKRAJINE	SKELET	EKSPERT ZA RUDE IN RUDAR- STVO	IRIDIJ	BALKON PRI KMEČKI HIŠI	TV EMISJA	IT. VERSKI PISATELJ (IZ: TIVAN) RIMSKA 6	SESTAVIL JOŽE PETELIN	
GIBANJE RAMEN GORI IN DOL						2		MISEL, DA JE KAJ VERJETNO	OBSEŽEN VOJAŠKI NAPAD
VELIKA GANSKA LUKA							JAPONSKI ŠPORT KRAJ NA TIROLSKEM		
ANGLEŠKI KOLIDŽ		6		NIKA DOLINAR			SELEN ZMEDE- NOST	OKRAS PRI KAPI	
ŽENIN OČE				VOĐJA V LAGERJU VRSTA ŽAB			JO BOSTE REŠILI DO KONCA?	IN PRIIMEK MURSKA SOBOTA	
DEL CERKVE					REFORMA- TOR HUS PISATELJ (KARL)		NEMŠKI PISATELJ (THOMAS)		
NEMŠKI POLITIK LEOPOLD							ZDRAVILNA TRAJNICA ŠVEDSKO SMUČIŠČE		3
KULTURNA DOBRINA	1			7		IGRALKA FINA		IVANA PO DOMAČE ANTON NANUT	
IRSKI PISATELJ ("PLUG IN ZVEZDE")					RUSKI KOŠARKAR (IZ ČRK: SEVARKA)				
PRIPADNIK STAREGA ŠKOTSKEGA PLEMENA				POVPREČNA DOLŽINA BESED V KRIŽANKI JE 5,60 ČRKE		TRGOVSKA POTNICA	8		

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična ugananka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s števíli od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 . V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

5 4 1 8 2 9 6 7
2 9 7 6 5 4 1 8
6 8 1 7 9 2 4 5
7 8 4 5 2 1 9 6
9 5 6 4 1 8 7 2
1 2 7 9 6 5 8 4
4 1 9 8 5 6 7 2
8 7 5 2 6 1 4 9
6 2 3 9 4 7 8 1

		8	4	7		3		
6					2		4	
	4	9						
7		5			4			1
	2	4		1		9	5	
			3			7		4
	7					8	9	
8			7					2
		6		8	3	1		

Rešitev križanke:

V K L N E G V L K I P
A E S V R V K X E S V C O
I A I V L I V G I J N K
Z E T S N N V M E N N S
N V W N V J R V L T O
E W I O A V K L S V L
F O C E S D N N O L E
O D N E K I D V R O K V L
E J N V A O G I M O K S
I L N V A
V L S E L V
L S I S V R
V K S E R F
R K E R V D
L E L K O

Foto: lojzi Aysenik

Prepariran koroški gozdni trubadur »vrnjen« v gozd

Že debelo stoletje je med lovci in nelovci bolj ali manj znano, da slovenskega lovstva tradicionalno ne povezujejo in delajo prepoznavnega samo številni miti in legende, mnoge že zbledele stare fotografije nekdanjih »jagrov« in slike lovskih motivov, ampak še kako tudi na tisoče in tisoče lovskih trofej. Dejstvo je, da je vse naštetu zelo pomembna slovenska lovška dediščina, ki je noben, še tako obvezujoč zakon in dogovor ne more povsem zaščititi in obvarovati pred pozabo! Očitno se vsi skupaj premalo zavedamo, da lovske trofeje niso samo neka zbirka uspešnega lova, da so še kako tudi dediščina lepih dogodkov na lovu in spominov na druženjih, ki vedno znova kličejo v spomin tudi lovske prijatelje, ki jih ni več med nami.

Zato mnoge lovce, zlasti starejše, vedno bolj begajo ugotovitve, ki se neusmiljeno zažirajo v njihova lovška življenja, da je naša dediščina zadnja leta na precejšnji preizkušnji. Sploh radi poudarimo, da tako načeta še nikoli ni bila, saj je prevečkrat mačehovsko obravnavana, zapostavljena, da je mnogo premalo pomembna tudi med premalo (ne)ozaveščenimi lovci. A kar starejše lovce še najbolj skrbi, je, da je tako stanje tudi zaradi ne preveč dobrih medsebojnih odnosov v nekaterih lovskih organizacijah, ki načenjajo pravo lovsko tovarišijo. Zal je le-ta prevečkrat na udaru tudi zaradi lovske »fovšije«, ki prevečkrat privre na dan, ko nekdo

Foto: Jure Pavlin

Zavrženega prepariranega koroškega gozdnega trubadurja je nad železarskimi Ravnami v nekoč priljubljenem grofovskem lovišču našel revirni vodja LD Prežihovo - Kotlje Jure Pavlin.

pridobi kapitalno lovsko trofejo. »Fovšija« je, roko na srce, že od nekdaj tudi sestavni del vsakdanjega lovskega življenja. Torej tudi naše večstoletne lovske dediščine. Pa je to vsem všeč ali ne!

Če kdo, potem so starejši lovci tisti, ki zagnano in uspešno najdlje pletejo lovsko tradicijo, šege in navade ter tako ohranjajo tudi našo dediščino. Brez dlake na jeziku lahko kritično povedo in opozorijo, kakšen odnos do lovskih trofej sploh imamo slovenski lovci. Medtem ko ima večina spoštljivega in odgovornega, saj njihove urejene lovske sobe, hodnike kmečkih hiš in tudi stene v poslovnih prostorih krasijo številne trofeje, pa je veliko takih, ki jim lovske trofeje ne pomenijo veliko. Mnogi jih imajo kar (ne) shranjene v škatlah na podstrešju hiš, saj jih očitno s časom ne

sebe postavlja vprašanje, kaj se z njihovimi lovskimi trofejami dogaja po njihovem odhodu v večna lovišča.

Kam s trofejami umrlega lovca, ki nima svojega naslednika v zeleni bratovščini? Domači nekaj časa še prenašajo »bele kosti« v hiši, ki jih spominjajo na neko obdobje, ki ni bilo vedno prijetno. Ker lovske družine nimajo dovolj prostora za shrambo raznih vrhunskih trofej, ki izhajajo iz njihovih lovišč, se pač dogaja, da jih veliko žalostno konča med smetmi na odlagališčih ali pa jih prodajajo na raznih sejmih. Med njimi so tudi vrhunske lovske trofeje, za katere so uplenitelji morali odšteti veliko denarja. Se pa tudi zgodi, kot se je lani jeseni, ko je koroški lovec Jure Pavlin v revir-

Foto: Franc Bobar

Za lovske trofeje zgledno skrbijo tudi Kotnikovi – Lubasovi »jagri« (od leve): Janez, Beno in Bojan.

spominjajo več na uspešen lov in lovsko druženje po njem. Če je tak odnos do trofej še v času življenja upleniteljev, se samo od

ju Navrški vrh (Lovska družina Prežihovo - Kotlje) nad Ravnami na Koroškem našel in fotografiral še kar ohranjen preparat divjega

petelina, ki ga je neki »jager«, kot so kazala dejstva, uplenil davnega leta 1952. Kdo ga je tako (ne) odgovorno odložil na kar vidno mesto v gozdu, predvidevamo ob znanem reku »vzemi, gozd, kar je tvojega«, nam ni uspelo izvedeti, kot tudi ne, kdo je bil uplenitelj divjega petelina.

Koteljskega »jagra« in dolgoletnega lovskega in kmečkega funkcionarja, 88-letnega **Bena**

Kotnika, ki je lovec tamkajšnje lovske družine od leta 1949 ter ima s sinom **Bojanom**, koroškim in štajerskim lovskim inšpektorjem, in vnukom **Janezom** z gledno urejeno lovsko sobo, sem vprašal, kdo bi bil lahko uplenitelj divjega petelina. »V tistih letih so divjega petelina lovili v skoraj vseh loviščih v Mežiški dolini. Tudi v naših rastiščih na Uršlji gori. Kot tudi v sosednjih

LD Strojna - Ravne, LD Jamnica - Prevalje, LD Pogorevc - Žerjav in še kje. Ker so na Ravnah živeli tudi lovci iz drugih okoliških lovske družin, bo težko ugotoviti uplenitelja. Tudi sam sem uplenil divjega petelina, ki mi je poleg ruševca najbolj cenjena lovska trofeja. Zato me čudi, da je nekdo lahko kar tako odvrget tako cenjeno lovsko trofejo v gozd,« je bil kritičen Kotnik.

Da mnoge lovske trofeje niso kar tako zavržene, prodane na sejmi in pozabljene, pač pa bodo še leta ostale del slovenske lovske dediščine, k sreči poskrbijo nekateri veliki podporniki zelene bratovščine, med njimi celo nelovci. Naj bo več takih, ki se zavedajo edinstvenega zaklada iz slovenskih lovišč.

Franč Rotar

Lanski ruški lov

Nezadržna širitev nove koronavirusne bolezni (covid-19) je večino leta 2020 zelo krojila tudi tradicionalno dejavnost slovenskih lovcev od začetka marca do izteka glavne lovne sezone. Če so lovske družine ob upoštevanju priporočil **Lovske zveze Slovenije** in **Nacionalnega inštituta za javno zdravje** za preprečitev širjenja covid-19 nekako še opravile lanski načrtovani odstrel divjadi, pa med lovci tako priljubljenih skupnih jesenskih lovov niso tvegale organizirati. Le nekatere so jih morale, seveda v manjših skupinah (šest lovcev), dokler je bilo to mogoče, da so lahko opravile načrtovani odstrel.

Še pred enim letom so bile razmere bistveno drugačne. Štajerska **Lovska družina (LD) Ruše**, ki upravlja z divjadjo v skoraj 4.500 ha velikem lovišču, je na prvo januarsko soboto v letu 2020 organizirala največji lov na divje prašiče v tamkajšnjem delu severovzhodne Slovenije. Takrat je bil covid-19 še daleč. Lova se je udeležilo kar 120 lovcev. Med gosti je bil tudi predsednik Lovske zveze Maribor **Marjan Gselman**. Poudariti velja, da omenjeni lov nikoli doslej ni bil namenjen zgolj samo lovu, ponovnemu snidenju starih lovske prijateljev, druženju in povezovanju, ampak tudi spominu. Tako je bilo tudi lani januarja. Na Osankarici na Pohorju Pri treh žeblih sta hkrati potekala vsakoletna spominska prireditve ob 77. obletnici zadnjega boja Pohorskega bataljona, na Ruškem Pohorju pa pohod v spomin na

Obujamo spomine: Kako je bilo januarja leta 2020? Na fotografiji utrinek s spominskega ruškega lova, ki je bil tradicionalno prvo januarsko soboto in je zagotovo utrdil dolgoletne prijateljske vezi.

pokojnega ruškega lovca **Huberta Marina**.

»V spomin na prehitro preminulega našega člana je organiziran tudi spominski pohod, ki se ga radi udeležijo njegovi sorodniki, krajanji in lovci. Spomin na Huberta, ki je bil delaven, dober in pošten lovec, ohranjamo tudi tako, da se vsakoletni skupinski lovi izvajajo tudi na površini, ki jo je imel v lasti in kjer je bil vodja lovskega revirja,« je povedal **Ivan Žižek**, starešina LD Ruše. Poudaril je tudi, da je prav, da se spomnimo pohorskih borcev, ki so med drugo

svetovno vojno vsi do zadnjega izpričali svojo nacionalno zavest, ki je v zdajšnjem času, ko smo prednost dali kapitalu in zavisti, žal vse premalo prisotna pri nas Slovencih. »S ponosom lahko trdim, da je ta nacionalna zavest pri slovenskih lovskih in lovcih bila in je prisotna, kar so naši predhodniki pred več kot 110 leti tudi izkazali z ustanovitvijo slovenske lovske organizacije,« je še dodal Žižek.

Lov sta s pomočniki odgovorno vodila starešina Žižek in gospodar **Stanislav Podlesnik**. Več kot 20

gonjačev se je z lovskimi psi trudilo in vztrajalo na strmih in težko dostopnih pobočjih pohorskih globač, ki so bile povsem brez snega, da bi le našli trope divjih prašičev. Lov se je žal končal brez pozdrava uplenjeni divjadi. Zato pa je bil mnogo uspešnejši zadnji pogon v Gostišču Vodni stolp na obrobju Ruš ob dobri lovski malici in s štajerskim vinom. Ja, to so bili časi, ko smo se še lahko brezskrbno družili z lovec ob rami. Upajmo, da se bomo lahko kmalu spet.

Franč Rotar

BREZPLAČNA OBJAVA:

Udeležba v presejalnem Programu Svit lahko reši življenje

V Sloveniji je rak velik zdravstveni, družbeni in ekonomski problem. Podatki kažejo, da je

v Sloveniji rak debelega črevesa in danke med petimi najpogostejšimi raki pri obeh spolih skupaj. Za rakom debelega črevesa in danke povprečno vsako leto zbolijo več kot 1300 ljudi. S presejalnim Programom Svit zmanjšujemo

število na novo zbolelih ljudi, saj lahko z odkritjem in odstranitvijo predrakavih sprememb preprečimo razvoj raka na debelem črevesu in danki. Opuščanje udeležbe v Programu Svit lahko povzroči resne posledice za zdravje posameznika.

Od leta 2011 v Registru Raka Republike Slovenije beležijo občuten padec novih primerov raka

debelega črevesa in danke. Med vsemi novo odkritimi raki v Sloveniji se je med letoma 2007 in 2017 rak debelega črevesa in danke po pogostosti pomaknil z drugega na peto mesto, k čemur pomembno prispeva odstranjevanje predrakavih sprememb na kolonoskopijah v Programu Svit. Prekinitev trenda naraščanja novih primerov raka debe-

lega črevesa in danke ter celo manj novih primerov raka med vsemi prebivalci Slovenije, ne le med udeleženci presejanja, je ključni cilj presejalnega programa.

Program Svit vključuje moške in ženske v starosti od 50 do 74 let, ki so v program vabljeni po vnaprej določenem načrtu v obdobju dveh let. Sodelovanje v Programu Svit je za tiste prebivalce Slovenije, ki so v ciljni populaciji in imajo urejeno obvezno zdravstveno zavarovanje, brezplačno, saj stroške programa nosi **Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije**. Mnogi, ki imajo zgodnjo obliko te bolezni, se je sploh ne zavedajo, ker se bolezen dolgo razvija brez očitnih bolezenskih znakov. Rak na debelem črevesu in danki se večinoma razvije iz predrakavih sprememb na steni črevesa – polipov. Če jih odkrijemo in odstranimo pravočasno, lahko to obliko raka preprečimo. Bolezen je namreč v začetni fazi povsem ozdravljiva, človek pa ohrani kakovost življenja.

Kot osnovno metodo odkrivanja sprememb debelega črevesa in danke v Programu Svit uporabljamo test na prikrito krvavitev, s katerim ugotavljamo prisotnost krvi v blatu, ki s

Foto: NIJZ

Od leta 2011 v Registru Raka Republike Slovenije beležijo občuten padec novih primerov raka debelega črevesa in danke. Med vsemi novo odkritimi raki v Sloveniji se je med letoma 2007 in 2017 rak debelega črevesa in danke po pogostosti pomaknil z drugega na peto mesto, k čemur pomembno prispeva odstranjevanje predrakavih sprememb na kolonoskopijah v Programu Svit. Prekinitev trenda naraščanja novih primerov raka debelega črevesa in danke ter celo manj novih primerov raka med vsemi prebivalci Slovenije, ne le med udeleženci presejanja, je ključni cilj presejalnega programa.

prostim očesom (še) ni vidna. Po podpisani Izjavi o prostovoljnem sodelovanju boste na dom prejeli komplet za odvzem vzorcev blata. Oba uporabljena tulca z odvzetima vzorcema boste poslali na že natisnjeni naslov centralnega laboratorija Programa Svit. Če ja izvid pozitiven, vas bodo napotili na kolonoskopijo, ki je najzanesljivejša metoda za odkrivanje bo-

lezenskih sprememb na debelem črevesu in danki.

Program Svit kljub spreminjajoči se epidemiološki situaciji zaradi covid-19 deluje še naprej. Sodelovanje v programu je varno za vse, ki so vključeni v njegovo izvajanje. Pri vabljenju in oddaji vzorcev blata posamezniki nimajo stika z drugimi osebami. Če je oseba nato vabljen na kolonosko-

pijo, se pregleda lahko udeleži zgolj, če nima povišane temperature ali znakov okužbe zgornjih dihal. Pri pregledu se uporablja vsa potrebna varovalna oprema.

V letu 2019 je bila odzivnost v zdravstveni regiji Maribor 62,82 %, kar je pod republiškim povprečjem, ki je 65,59 %. Pri tem je bila odzivnost večja pri ženskah (68,27 %) kot pri moških (57,09 %). Celo pod regijskim povprečjem izstopa **Mestna občina Maribor** z odzivnostjo, ki znaša samo 60,81 %.

Z udeležbo v Programu Svit naredimo veliko za svoje zdravje in kakovost življenja, obenem pa posredno pripomoremo k vzdržnosti in racionalizaciji stroškov zdravstvenega sistema. Zato vse, ki prejmete vabilo v program, zelo spodbujamo, da se nanj tudi odzovete.

O vseh morebitnih spremembah in novostih/dogodkih glede delovanja Programa Svit je na voljo spletna stran Programa Svit: <https://www.program-svit.si/za-uporabnike/aktualno/obvestila-in-dogodki/>.

Pripravili: Milan Stojanović, Marija Hanželj, Aljaž Brlek (NIJZ – Območna enota Maribor)

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK:
Optics-Trade, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: Pulsar Axion XQ38 in XQ38 LRF

Čeprav je že kar nekaj časa termovizija nepogrešljiv člen prihodnosti lova, si pred kakšnim desetletjem še nihče ni mislil, da bo v razmeroma kratkem času tovrstno napravo mogoče dobiti zelo ugodno. Belorusko podjetje Pulsar, ki se že vrsto let trudi narediti termovizijske naprave dostopne širšemu krogu uporabnikov, je svoje poslanstvo udejanjilo s serijo Axion. Od predstavitve v začetku leta 2019 do danes so se monokularji Axion izkazali za odlične naprave z mehanskega in optičnega vidika. Nedavno so pri Pulsarju predstavili dva nova modela v tej seriji: XQ38 in XQ38 LRF.

Modela XQ imata vgrajen nov, izboljššan senzor z ločljivostjo 384 x 288 pikslov, ki lahko zazna izjemno majhne temperaturne razlike (< 40 mK). To se izkaže predvsem v dežju, megli in ob nizkih temperaturah, napredek pa je viden tudi pri opazovanju

rogovja. Območje zaznavanja je nekje do 1300 m, žival velikosti srne pa bomo lahko v dobrih vremenskih razmerah opazili do 400 m stran. Osnovna povečava obeh naprav je 3,5-kratna, sliko pa

ugodnejša tovrstna naprava na trgu. Valovna dolžina laserja je 905 nm, kar pomeni, da ga divjad ne zazna. Z napravo Axion XQ38 LRF ni mogoče zajemati slik in snemati, poleg tega nima wi-fi

Foto: Optics Trade, d. o. o.

Termovizijska monokularja Pulsar Axion XQ38 (levo) in Axion XQ38 LRF (desno)

lahko približamo z 2- ali 4-kratnim digitalnim zoomom.

Model z oznako LRF se ponša z laserskim daljinomerom, s katerim lahko izmerite razdaljo vse do 1000 m z natančnostjo +/- 1 m. Trenutno je to naj-

povezljivosti, tako da je ni mogoče povezati z aplikacijo Stream Vision za pametne telefone – te funkcije ima Axion XQ38, ki nima laserskega daljinomera.

Nova modela imata vse odlične lastnosti, ki jih ponujajo drugi

modeli Axion. Posebno velja omeniti magnezijevo ohišje, zaradi katerega je naprava trpežna, a obenem elegantna na pogled. Zaslon AMOLED, ločljivosti 1024 x 768 pikslov, omogoča, da naprava nemoteno deluje tudi pri izjemno nizkih temperaturah (-25 °C). Na voljo je osem barvnih načinov, način »slika in slika«, še najbolj pa se bodo uporabniki razveselili funkcije »Image Detail Boost – Ojačitev podrobnosti na sliki«, ki ob vklopu pripomore k ostrejši sliki, na kateri je vidnih več podrobnosti. Obe napravi sta vodoodporni.

Nova, obetavna monokularja serije Axion sta na voljo po konkurenčnih cenah. Model XQ38 je na voljo za 1990 evrov, model XQ38 LRF pa za 2290 evrov. Pred nakupom je dobro razmisliti, kaj bolj potrebujete: laserski daljinomer ali kombinacijo wi-fi povezljivosti in zmožnosti zajemanja slik/snemanja, ter se na podlagi tega odločiti za ustrezen model. Ob nakupu katerekoli naprave prejmete triletno jamstvo.

Nakup je mogoč na spletni strani www.optics-trade.eu in v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas pokličite na 031/770-520 (Optics-Trade).

LOVSKE OSEBNOSTI JAKOB ALJAŽ (1845–1927)

*Narodnjak, duhovnik, skladatelj,
planinec in srčni lovec*

Jakob Aljaž se je rodil v vasi Zavrh pod Šmarno goro. Osnovno šolo je obiskoval v Smledniku, gimnazijo pa v Ljubljani. Nato se je odločil za študij filozofije na Dunaju, vendar se je po dveh letih vrnil v domovino in vstopil v ljubljansko semenišče. Novo mašo je imel 31. julija 1870 v Smledniku, prvo službo pa je kot kaplan opravljal v Trzinu. Bil je mnogostranska osebnost: duhovnik, planinec, glasbenik - skladatelj, graditelj planinskih koč in poti v Julijcih¹.

Že kot otrok je rad zahajal v gore, še bolj pa se je nanje navezal v času službovanja v Trzinu, na Dobravi pri Kropi in na Dovjem. Ko je začel službovati na Dovjem, je opazil, da so Nemci posegali tudi po naših planinah. Močna ljubezen do gora in domovine ga je pripeljala do odločitve, da Triglav iztrga iz rok tujcev, pri izvedbi načrta pa so mu pomagali domačini. Načrt je vseboval postavitev stolpa na vrhu Triglava, zgraditev koče na Kredarici in v Vratih ter ureditev planinskih poti. 17. julija 1895 je kupil 5 m² zemljišča na vrhu Triglava. Šentviški klepar Belec je zbil posamezne dele stolpa, pomočnika Požganc in Kobar pa sta poskrbela za prenos na vrh očaka. Na stolp je Aljaž zapisal naslednje besede: »Pozdravljen, popotnik! Blagovoli zapisati v to knjigo svoje ime in kako misel, če ti je prav ... Ta stolpič s panoramo sem postavil po svojem načrtu in na svoje stroške ter na svojem svetu dne 7. VIII. 1896 v občo korist ... Jakob Aljaž na Dovjem.« Aljažev stolp je postal za večino Slovencev pravi nacionalni simbol in državni kulturni spomenik Republike Slovenije².

Širši lovski javnosti je manj znano, da je bil Aljaž med najbolj srčnimi in plemenitimi lovci. Lovske pripadnosti ni obešal na veliki zvon, čeprav se je zeleni bratovščini zapisal že kot kaplan v Trzinu. Sam je zabeležil: »Ker sem rad lazil po planinah, sem se že kot kaplan zapisal tudi med zeleno bratovščino. Nekoč smo šli na lov skupaj s Trzinčani: dvajset Trzinčanov in jaz. Rezultat je bil nenavadno ugoden zame: bil sem edini, ki je na Begunjsčici ustrelil gamsa«³. Se je pa ohranilo nekaj njegove lovsko obarvane literarne zapuščine. Za to rubriko smo izbrali zanimiv krajši odlomek za ponazoritev Aljaževega pogleda na lovstvo, iz katerega vejeta iskrena ljubezen in spoštovanje do živega stvarstva. Aljaž je takole popisal pogovor z enim od trziških lovcev, ki ga je tudi vodil na lov: »Med vsemi lovci v Trzinu me je najbolj cenil spretni lovec Krvin, velik ljubitelj narave. Vi, turisti, delate reklamo za hribe zaradi zdravja, mi, lovci, pa na tak način tudi v resnici živimo, se je rad postavil pred mano, kadar se je oglašil – večinoma brez trofeje – pri nas v župnišču. No, ampak oboji skušamo zdravo živeti ... Sicer pa sem iz dneva v dan bolj tudi sam pravi lovec ... sem mu skušal ugovarjati. Nič nisem rekel, da si nisimo bratje: razlika je samo v tem, da mi, pravi lovci, hodimo zmeraj po različnih poteh, vam, turistom, pa je samo do tega, da bi prišli na vrh gore, to pa je tudi vse ... Z naravo pa ne utesnete živeti ... Imel je prav, zato je tudi mene vse globlje vlekel med zeleno bratovščino, toda kaj, ko na samih vrhovih ni bilo veliko divjadi. Jutri pojdite z menoj na velikega petelina. V dolini pod Storžičem, tam gori nad Lomom, dobro vem za enega, ki poje že tri dni zapored na istem mestu ...«

Duhovnik, planinec, domoljub in lovec Jakob Aljaž

Aljaž je v nadaljevanju zapisal, da sta z lovцем prenočila v borni lovski koči nad Lomom: »Bilo je ravno toliko prostora, da sva v njej na sredini zakurila ogenj, sama pa sva polegla na tla okoli njega, kajpada tako, da nisva molila glav v dim. Prekajena sva kljub temu bila prav dobro, kar pa po Krvinovih besedah ni nič slabega, kajti samo prekajeno meso se ne pokvari – niti v vročini. Pa ni bilo v koči prav nič vroče, posebno proti jutru ne. Velikega petelina še niste ustrelili, kajne?« so se s prvim svitom zasvetile oči lovcu. Ravno sem sanjal, da me hoče požreti medved, zato sem mu bil toliko bolj hvaležen, da je ležal pred mano samo Krvin. Danes ga boste! Dam vam častno besedo. Preveč ne hitite z izjavami! sem ga opozoril. Zarečenega kruha se največ poje.«⁴

Na omenjenem lovu Aljaž ni uplenil divjega petelina, zato pa je zanamcem zapustil imenito pisanje, vredno branja in – razmisleka!

Pripravi: dr. Marjan Toš

¹ www.zupnija-dovje.si z dne 26. 10. 2020

² Peter Mikša, Jakob Aljaž in njegovo planinsko delovanje v Triglavskem pogorju, v: Zgodovinski časopis, letnik 69, številka 1–2, Ljubljana 2015, 112–123.

³ Ivan Sivec, Triglavski kralj, Družina, Ljubljana 2018 (ponatis). Roglje svojega prvega gamsa je Aljaž hranil v župnišču na Dovjem in je bil nanje zelo ponosen. Dobro je poznal tudi lovske običaje in šege ter bil spreten v lovski latovščini oz. t. i. latinščini.

⁴ Integralno besedilo zapisa mi je posredoval prijatelj France Ekar iz Kranja, lovec in starešina Lovske družine Jezerski in dober poznavalec gorenskega lovstva. Za gradivo se mu najlepše zahvaljujem.

OKUSI NARAVE

Divjačinska pita

Za šest oseb potrebujemo:

- ☑ 650 g zmletega mesa divjega prašiča
- ☑ žlico olivnega olja
- ☑ 2 manjši čebuli
- ☑ 70 g gomoljne zelene
- ☑ žličko česna v prahu
- ☑ žličko sladke paprike
- ☑ 40 g bele moke
- ☑ 2 dl rdečega vina
- ☑ 2 dl goveje juhe ali vode
- ☑ 1,5 žlice omake Worcester
- ☑ 1,5 žlice rjavega – trsnega sladkorja
- ☑ žlico timijana
- ☑ 500 g gob
- ☑ 1 kg krompirja
- ☑ 100 ml smetane za kuhanje
- ☑ 100 g sira
- ☑ sol in mlet poper

V kozici na vročem olju popražimo sesekljano čebulo, da postekleni, in dodamo mleto meso. Zeleno narežemo na majhne kocke in jo dodamo mesu. Začnimo s česnom v prahu in žlico sladke paprike, lahko tudi dimljene.

V skledo vlijemo vino in vanj vmešamo moko, da nastane gladka zmes, dodamo juho, omako Worcester, sladkor in timijan. Tako pripravljeno omako vlijemo na meso, premešamo in počakamo, da zavre. Potem dodamo gobe, solimo in popramo, posodo pokrijemo in pustimo kuhati, da se meso zmehča (30–40 minut).

Krompir olupimo in ga zrežemo na tanjše rezine. V vreli slani vodi ga kuhamo pet minut, da se zmehča, nato ga precedimo.

Pečico segrejemo na 220 oziroma 200 stopinj Celzija, če je ventilatorska. Zmehčano meso z gobami in nastalo omako preložimo v večjo plitkejšo posodo za pečenje. Po vrhu mesa zložimo prvo plast krompirja, ga prelijemo s smetano za kuhanje, dodamo še drugo plast, ki jo tudi prelijemo oziroma premešamo s smetano, po vrhu pa potresemo nariban sir. V ogreti peči dobroto pečemo od 30 do 40 minut.

Poznamo več vrst zelene: stebelno, gomoljno in listno. Vsebuje veliko vitaminov in mineralov, ki zelo ugodno vplivajo na naše zdravje. Poznali so jo že stari Grki kot afrodiziak in za zdravljenje alkoholnega mačka. Je slanejša okusa, zato jedi, pripravljene z zeleno, manj solimo. Največ zdravih snovi bomo dobili, če jo bomo uživali surovo.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!
Žan in Eva

Naš lovski tovariš **Ljubo Klemenčič**, sicer član Lovske družine (LD) Velika Nedelja, se je poslovil od tega sveta 31. oktobra 2020.

Rodil se je 4. avgusta 1957, v lovške vrste pa je vstopil leta 1980. Kot član se je že zelo hitro vključil v aktivno delovanje. Od leta 1989 do leta 1998 je bil član nadzornega odbora, pozneje še v letih 2005 in 2006. Od leta 2002 do leta 2005 je bil predsednik nadzornega odbora. Več mandatov je bil kinološki referent, in sicer vse od leta 1989 pa do leta 2005. Predsednik disciplinske komisije je bil v obdobju 1998–2002. V zadnjih dveh mandatih je bil v lovski družini lovski čuvaj (tečaj za lovskega čuvaja je opravil leta 2000 in to znanje pozneje še obnovil). Kratak čas je opravljal tudi funkcijo gospodarja. Aktivno je bil vključen še v Komisijo za lovsko kinologijo na Lovski zvezi Slovenije. V lovski družini je bil preglednik divjačine in mentor več mladim lovcem, ki jim je nesebično predajal svoje bogato znanje. Prav tako se je tudi aktivno izobraževal. Leta 2005 je opravil tečaj za usposobljeno osebo za pregled uplenjene divjadi, ki ga je obnovil leta 2011 in nato še leta 2016.

Za svoje delo je pridobil kar nekaj odlikovanj. Leta 1995 je prejel znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III. stopnje je prejel leta 2005, leta 2019 pa še red za lovske zasluge II. stopnje. Kot kinolog je prejel tudi srebrni znak za kinološke zasluge leta 2001, leta 2018 pa zlati znak za kinološke zasluge.

Ljubo je bil človek, ki je živel za lovstvo, še posebno pa za lovsko kinologijo. Njegovi štirinožni prijatelji so ga spremljali na vsakem koraku v domači lovski družini in tudi drugod po Sloveniji ali celo zunaj nje. Redno se je udeleževal skupnih jesenskih lovov in različnih tekmovanj, kjer je posegal po najvišjih mestih. V svet kinologije je popeljal tudi marsikatero mladega lovca.

Novembra 2018 ga je nepričakovani srčni infarkt na kinološki preizkušnji prikoval na invalidski voziček. Kljub vsem težkim preizkušnjam, ki mu jih je zadalo življenje, se ni nikoli odrekel lovstvu. Še vedno je bil pripravljen pomagati, kolikor je bilo v njegovi moči, in se je udeleževal vseh aktivnosti ter druženj v lovski družini, v katerih je neizmerno užival.

Ljubo, hvala za ves tvoj trud in znanje, ki si ju vložil v lovstvo. Predvsem pa hvala za vse skupne trenutke v nam vsem ljubi naravi. Naj ti zavetniki lovcev namenijo najboljše stojišče, kjer boš užival v večnem lovu s svojimi zvestimi štirinožnimi prijatelji.

LD Velika Nedelja – K. K.

Kot strela z jasnega se je 4. novembra 2020 med lovskimi tovariši Lovske družine (LD) Udenboršt razširila žalostna vest, ki jo je v imenu družine pokojnika s težkim srcem sporočil naš starišina Milan Karba: »Ža vedno je zemeljska lovišča zapustil častni član naše lovske družine, lovski tovariš **Franc Šarabon**!« Prvi med našimi lovski-

mi tovariši, za katerega je bila usodna bolezen covid-19.

V začetku junija, natančneje 4. junija 2020, je naš Franc zakorakal v 92. leto svojega življenja. Še dobro se spominjamo lanskega poletja, ko smo mu lovski tovariši ob lovski koči Sava radostno zapeli in mu izrekli priložnostne napitnice ob njegovem visokem življenjskem jubileju. Nihče izmed prisotnih ni pomislil, da ga bo, malo več kot leto po prijetnem dogodku, neznana zahrbtna bolezen za vedno iztrgala iz zelene bratovščine.

Življenje, ki ga je živel naš Franc, ni bilo prav nič lahko. Rodil se je v delavski družini v Trzinu. Po osnovni šoli je obiskoval meščansko šolo, ki so jo zaradi vojne vihrje zaprli. Nadobuden Franc je, da bi prišel do poklica, izobraževanje nadaljeval kot mizarški vajenec. Po drugi svetovni vojni je uspešno zaključil delovno šolo in se zaposlil v tovarni pohištva v Trzinu, ki se je pozneje preimenovala v ZILIT Trzin. Temu delodajalcu je, kot je bilo v tistih časih v navadi, ostal zvest od začetka do upokojitve. Kot je bil vseskozi zvest isti »fabriki«, tako je bil zvest tudi Trzinu. Z ženo, ki mu je rodila tri hčerke, si je prav v Trzinu leta 1956 zgradil topel dom. Družinska harmonija ni trajala dolgo. Po letu 1978, ko mu je umrla žena, je najzahtevnejše delo v življenju – vzgoja otrok – ostalo le na njegovih ramenih. To nalogo je opravil z odliko! Tako kot tudi mnogo drugih, ki si jih je v življenju naložil sam ali so mu jih dodelili drugi.

Strast do lova in divjadi, skrb za naravno okolje in vse, kar je odvisno od harmonije v njem, se je Francu pod kožo zalezalo tiho in počasi, a zelo temeljito. Očetov prijatelj, lovski čuvaj predvojnega lastnika Bombažne predilnice in tkalnice Trzin, je v mladem Francu že v zgodnjih najstniških letih zasejal seme prihodnjega lovca. Zato ne preseneča dejstvo, da je Franc že leta 1956, skoraj hkrati s porajanjem svoje družine, vstopil še v eno – LD Udenboršt. Naslednje leto je pred takratnimi funkcionarji Zveze lovskih družin (ZLD) Gorenjske opravil lovski izpit in bil nato po starih lovskih šegah in navadah sprejet v zeleno bratovščino. Lovski izpit je bila le vstopnica v svet, ki mu je, poleg njegove družine, dajal vsakodnevni navdih in tolažbo pri lajšanju težav, ki jih je povzročalo redno obiskovanje dialize. Kot da bi želel to na nek način poplačati, se je v vseh letih zelo razdaljal v LD Udenboršt. Vsakega dela, predvsem tistega, ki je bilo povezano z lesom, se je lotil brez pomisleka. In to brez kakršnegakoli finančnega nadomestila. Prostovoljno delo, ki krasi večino lovske tovarišije še danes, je bilo njegovo življenjsko vodilo. »Plačilo za prostovoljno delo je bilo, je in bo samo v iskrenem lovskem tovarištvu!« je Franc rad poudaril v pogovoru z vsakim, ki ga je le hotel in želel poslušati.

Njegova zagnanost pri delu ni ostala neopažena. Kmalu so ga lovski tovariši izvolili v upravni odbor lovske družine in mu leta 1976, zaradi njegove pregovorne poštenosti in natančnosti, dodelili funkcijo blagajnika. Devet mandatov, polnih 36 let, do leta 2012, je Franc opravljal to, velikokrat mukotrpno delo. Zato ni čudno, da si je po napornem delu v tovarni, kot skrbnik družine ali po premetavanju števil v blagajniškem dnevniku mnogokrat svoje misli »urejal« v zavetju Kriške gore. Pri tem sta ga večkrat kot puška spremljala štirinožni prijatelji in daljnogled okoli vratu. Mnogi lovski

tovariši so od njega prejeli namig, kje se pase postaven srnjak, kje se potika gamsji samotar z vrhunskimi rogovi, kje ruka jelen z zavidljivimi rogi. Sam je malokrat ukrivil prst. Kot ljubitelja rastlinstva in živalstva ter zaradi njegovega pozitivnega odnosa do vsega, kar je v naravi, so ga cenili mnogi ljudje v Trzinu in okolici.

In kot je v lovskih vrstah v navadi, so po določenem času Francetovega trdega dela z lovskimi tovariši in za lovske tovariše začela »deževati« priznanja in raznorazna odlikovanja. Najprej v matični lovski družini v obliki različnih pisnih pohval in priznanj ter plaketa lovske družine leta 1989. Sledilo je priznanje Lovsko-kinološkega društva Gorenjske in priznanji ZLD Gorenjske v letih 1989 in 2019. Lovska zveza Slovenije (LZS) mu je leta 1985 podelila znak za lovske zasluge, v letu 1996 red za lovske zasluge III. stopnje in leta 2012 red za lovske zasluge II. stopnje. Bil je tudi prejemnik jubilejnih znakov LZS za 50 in 60 let članstva v lovski organizaciji. Od vseh pohval, priznanj, odlikovanj, različnih znakov in plaket, ki jih je prejel v svojem dolgem in ustvarjalnem življenju in so krasili stene njegovega doma v Trzinu, pa je bil Franc najbolj ponosen in hvaležen za priznanje, ki ga stanovska organizacija podeli samo tistim, ki so najzaslužnejši za prejem takšnega priznanja. Lovski tovariši LD Udenboršt smo se leta 2008 soglasno odločili, da Francu Šarabonu podelimo naziv častni član LD Udenboršt. Če je kdo, ki si je res zaslužil to najvišje priznanje za neutrudno, strokovno in požrtvovalno delo, je bil to prav gotovo naš lovski tovariš Franc Šarabon!

Ko smo smeli našega lovskega tovariša Franca v torek, 10. novembra, zaradi epidemije covid-19 le v mislih spremljati na poti do kraja njegovega zadnjega, večnega počitka, se je mnogim izmed nas prikazala pred očmi podoba Franca, ko nas je, svoje lovske tovariše, zadnjič obiskal. Kot da bi se prišel posloviti od nas, nam pomahat v slovo, se je v nedeljo, 13. septembra letos, udeležil slavnostnega odprtja prenovljene lovske kočice na Vetrnem, ki leži tik ob poti na »njegovo« Kriško goro. Le kdo je takrat vedel, da je Franc zadnjič med nami?

Spoštovani lovski tovariš Franc! Nevidni zbor slovenskih lovcev, neslišni poki pušk na tvoji zadnji zemeljski brakadi, neizpete lovske pesmi in nemi zvok lovskega roga ob tvojem grobu naj sporočajo, da boš za vedno ostal v našem spominu in mislih. Tako kot smo z zelenimi smrekovimi vejicami prekrili tvoj grob. V mislih!

LD Udenboršt – V. T. in M. K.

Življenjska pot našega rednega in častnega člana **Adolfa Mikložiča** se je končala 28. oktobra 2020.

Rodil se je 31. maja 1936 v Mariboru v delavski družini še z dvema bratoma. Osnovno šolo je obiskoval v Radvanju in s štirinajstimi leti začel šolanje za puškarja v Obrtni zadrugi Maribor, kjer so poučevali tudi puškarski mojstri iz Borovelj. Bil je tudi zelo dober smučar in tekmoval v Smučarskem klubu Branik ter športni strellec in tekmoval v Klubu Avgusta Majerčiča v Mariboru. V Obrtni zadrugi Maribor je služboval do leta 1966. S svojo marljivostjo in prizadevnostjo si je

nabral dovolj izkušenj in se odločil za samostojno pot obrtnika puškarja (Puškarstvo Mikložič), ki pa v tistih letih ni bila lahka. Adolf je bil eden redkih puškarjev, ki je obvladal vse tri večine v puškarstvu – bil je kopitar, puškar in graver. Bil je zelo znan in priznan puškar daleč okoli, tudi v zamejstvu.

V dveh zakonih so se mu rodili trije otroci: hčerki Alenka in Zlatka ter sin Gigi. Leta 1980 se je preselil v Slovenj Gradec in pozneje na Sveti Duh nad Dravogradom, kjer si je zgradil hiško v osrčju lovišča Lovske družine (LD) Dravograd pod vrhom Košenjaka, le streljal od rastišč divjega petelina in ruševca. Tam je spoznal tudi novo življenjsko sopotnico Marico Obrul in z njo preživel vsa leta vse do prehitre in nepričakovane smrti.

Dolfe, tako smo ga klicali vsi, se je zeleni bratovščini zapisal pred več kot 65 leti. Leta 1953 je postal lovski pripravnik v LD Cirkovci in leta 1955 opravil lovski izpit. Žal se mu je na enem izmed skupnih lovov z italijanskimi gosti zgodila nesreča, zaradi katere je izgubil eno oko. To ga je pri njegovem delu zelo oviralo. V LD Cirkovci je bil član vse do leta 1972, ko se je zaradi selitve v Slovenj Gradec včlanil v LD Dravograd. V slovenskem lovstvu je doživel praktično vse vzpone in padce našega lovstva.

Kot puškar je bil tudi zelo dober strellec tako v ekipi LD Dravograd kot v ekipi veteranov Koroške lovske zveze (LZ). V lovski družini je bil zelo spoštovan, saj je večino svojega prostega časa namenil delovanju lovske družine, divjadi in lovišču. V lovski družini je opravljal mnogo funkcij: več mandatov je bil član upravnega in nadzornega odbora, predsednik komisije za strelstvo, vodja lovskega okoliša, mentor mladim lovcem, deset let je vodil tudi streljanje z zračno puško na srečanjih lovcev s kmeti in krajani.

Njegovo delo v lovstvu ni ostalo neopaženo, zato je prejel več priznanj lovske družine in odlikovanje II. stopnje, ki mu ga je podelila Koroška LZ. Od Lovske zveze Slovenije je prejel znak za lovske zasluge, zlati znak za lovske zasluge, red za lovske zasluge III. stopnje in jubilejni znak za 60 let članstva v lovski organizaciji. LD Dravograd mu je ob njegovem visokem jubileju, 80-letnici, podelila naziv častnega člana.

Dragi Dolfe, izpolnjena ti je bila tudi tvoja zadnja želja, da želiš počivati pod samim vrhom Košenjaka, v svojem lovišču, kamor smo lovci odnesli žaro s posmrtnimi ostanki in jih raztrosili ob zadnjem zvoku lovskega roga in puku puške, upoštevajoč takrat veljavne ukrepe za zaježitev epidemije covid-19.

Za vse, kar si naredil za našo lovsko družino, za vse nepozabne trenutke, ki smo jih doživeli s tabo, smo ti zelo hvaležni. V naših srcih boš zapisan kot prijatelj in dober lovski tovariš, ljubitelj narave.

LD Dravograd – B. R.

Ko se je 16. oktobra 2020 ob mlajju narava obarvala v mavrico jesenskih barv in ko je zlato rumeno listje začelo počasi utrudeno odpadati, nas je presenetila žalostna novica, da nas je po nenadni bolezni mnogo prezgodaj zapustil **Bogomir Tramšek**, za nas Čuj.

Kot dolgoletni član LD Šmarna gora je v vsakem izmed članov zapustil praznino, ki jo bodo zapolnjevali le še spomini nanj.

Bogo se je kot najmlajši od petih otrok rodil 18. novembra 1954 v Mariboru. Z družino so živeli v Slovenski Bistrici, leta 1979 pa je prišel v Ljubljano. Po poklicni šoli za ključavničarja je najprej delal v tovarni Impol, v obratu Montal Slovenska Bistrica, nato pa se je zaposlil v podjetju IMP Šentvid. Ker je bil njegov oče član Lovske družine (LD) Slovenska Bistrica, sam pa je že kot otrok z očetom hodil na lov kot gonjač, mu je lovstvo prišlo k srcu. Tako je leta 1982 vstopil v LD Slovenska Bistrica, leto pozneje opravil lovski izpit na mariborski območni lovski zvezi, leta 1985 pa je postal član LD Šmarna gora.

Bil je aktiven lovec in se je izpolnjeval na različnih področjih. Tako je leta 1986 uspešno opravil izpit za lovskega tehnika, dve leti pozneje izpit za lovskega čuvaja, leta 2002 izpit za preglednika sodnika, leta 2007 izpit za preglednika divjačine, leta 2015 tečaj za lovovodjo in v letu 2017 tečaj za sodnika lovskega strelstva z licenco. Bil je na posvetu za sodelovanje med območno lovsko zvezo in policijsko upravo.

Bogo je bil aktiven tudi v različnih organih lovске družine. Bil je gospodar lovske koč (1988–1990), strelski referent (1994–1997), preglednik divjačine (od leta 2011 naprej), kinološki referent (2011–2019), lovovodja (od 2007 naprej), predsednik nadzornega odbora (2007–2011), vodja revirja (2004–2019) in lovski čuvaj (od 2006 dalje). V tem času je bil še član disciplinske komisije in kot zagovornik čiste okolice tudi dolgo obdobje predsednik ekološke komisije. Velikokrat je bil vodja čistilnih akcij, ki so bile organizirane med krajevnimi skupnostmi, društvi in našo lovsko družino. Večkrat se je udeležil tudi dobrodelnega lovskega plesa, ki ga je organizirala Lovska zveza Slovenije (LZS). Na nivoju Zveze lovskih družin (ZLD) Ljubljana je bil član Komisije za strelstvo (2003–2006), predsednik Komisije za strelstvo pri ZLD Ljubljana (2007–2019) in član Komisije za lovsko strelstvo in orožje pri LZS (2007–2008).

Za svoje aktivnosti je od LZS prejel znak za lovske zasluge (1999), red za lovske zasluge III. stopnje (2005), red za lovske zasluge II. stopnje (2015) in priznanje območne lovske zveze II (2019). Ob okroglih jubilejih lovske družine je prejel več držinskih priznanj.

Kot lovcu mu je največ pomenilo opazovanje živali in spremljanje dogajanja v lovišču lovske družine, predvsem v revirju Gameljski prod, ki ga je čuval kot zaklad. Zelo vestno je opozarjal na nepravilnosti v lovišču in na novo nastala črna smetišča, za katera je po navadi našel kršitelje in jih preganjal. Veliko mu je pomenilo tudi druženje z lovci ob skupnih lovih in ohranjanje lovske tradicije. Pri lovskem krstu je imel zelo rad vlogo sodnika. Rad je bil mentor mladim lovcem in svoje znanje je nesebično prenašal na pripravnike. Kot predsednik Strelske sekcije ZLD Ljubljana je vodil tudi tečaje za pripravnike o ravnanju z orožjem. Veliko časa je namenil strelstvu v lovski družini – sam se je udeleževal različnih strelskih tekmovanj po vsej državi in ni bilo tekme, na kateri Čuj ne bi bil aktiven. Skupaj s pomočjo žene Leonide in

sina Lovra je strelsko tekmovanje v LD Šmarna gora in še kje vedno potekalo brez težav.

Z leti je vse bolj kot v streljanju neizmerno užival v opazovanju narave, kamor so ga zvesto spremljali štirinožni prijatelji, najprej koker španjelka Bistra, na koncu pa koker španjelka Tena. Bogo je sodil med lovce z velikim srcem, ki je vedno želel vse dobro lovskemu tovarišu, naravi in predvsem divjadi. Zato smo ga cenili ne samo kot poštenega lovca, temveč tudi kot varuha narave in divjadi. Žal se na njegovi zadnji poti zaradi ukrepov ob epidemiji covid-19 nismo mogli posloviti od njega, kot je primerno za lovskega tovariša takega kova. Prepričani smo, da bi to razumel in brez premisleka sprejel. Vsekakor pa se mu bomo za vse njegovo delo zahvalili ob koncu epidemije.

Dragi Čuj, počivaj v miru v domači zemlji ob pogledu na Šmarno goro in vedi, da te pogrešamo vsi člani zelene bratovščine, še posebno pa tvoji domači. Le kdo nam bo sedaj v sredini novembra ob koncu jesenskega skupnega lova pripravil toplo malico, tako kot si vsako leto obeležil svoj osebni praznik? Kdo bo vodil strelska tekmovanja, lovski krst, kdo se bo z nami iskreno nasmejal in nam stal ob strani, ko smo te najbolj potrebovali? Počasi se bomo morali sprijazniti, da te ni več med nami, a v naših srcih je ostala rana, ki jo bo zacelil le čas.

Dragi Čuj, naj ti boginja Diana tudi v večnih loviščih nakloni le najboljša stojišča. Želimo ti dober pogled, kjerkoli že si.

LD Šmarna gora – B. F.

28. avgusta.

Vili se je rodil 5. aprila 1951 na Dobrovcah skrbnim delavnim staršem na večjem posestvu. Skupaj z mlajšim bratom Milanom je pomagal očetu pri delu na zemlji, pasel krave in oral. Nobeno opravilo mu ni bilo neznan ali pretežko. Ob očetu in mami se je učil spoštovanja ter povezanosti z naravo in odvisnosti od nje ter že mlad spoznal, da si pošten človek z delom sam služi svoj kruh. Osnovno šolo je obiskoval na Dobrovcah in v Slivnici pri Mariboru. Vedno mu je zaigralo srce, ko je domačim pripovedoval o številnih dogodivščinah, ki jih je kot šolar doživel na poti čez polje v šolo in iz nje. Koliko možnosti je omogočal visok novozapadli sneg, ko so se v mraku zgodnjega jutra skupaj z vrstniki gazili belino zametov. Skozi čas človek veliko pozabi, a prešeren smeh in igrivost sta ostala v njegovem srcu za vsa prihodnja leta.

Kot poklicni šofer je 40 let delal pri prvem delodajalcu Interevropi in ostal zvest prvi službi vse do upokojitve. Toda na dolgih poteh ni bil vedno sam; med počitnicami sta se mu pridružila in z njim potovala otroka Brigita in Aleš. Takrat sta skupaj z očetom odkrivala svet pred domačim pragom in daljave, o katerih sta se učila v šoli. Med njimi so se pletle še trdnje vezi, dogodivščine bodo za vedno ostale kot trajen spomin na skupni čas. Njegov dar je bilo risanje, pri katerem je bil natančen, pozoren. Na stenah doma

in pri vnukih bodo ostale njegove risbe; vsakemu je narisal tisto, kar si je zaželel.

Vili je v Lovsko družino (LD) Rače vstopil leta 1977 in leto pozneje opravil lovski izpit, za tem pa se je tudi redno izobraževal. Z znanjem, ki si ga je pridobil, je opravljal vse vloge v LD Rače: bil je predsednik disciplinskega razsodišča, gospodar lovske družine, vršilec dolžnosti starešine, član upravnega odbora, lovski čuvaj, preglednik divjačine, informatik, lovovodja in še bi lahko naštevali.

V starem lovskem domu na naslovu Cesta talcev 103 je z drugimi lovskimi tovariši počasi, a strpno gradil objekt za objektom. Nobene delovne akcije ni izpustil. Spominjamo se ga kot zelo delavnega, prijaznega in pripravljenega pomagati vsakomur, ki je bil potreben pomoči. Vso svojo mehanizacijo je dal na voljo lovski družini, od traktorja s prikolico do raznega orodja. Tudi odpadni material je odvažal na za to določeno odlagališče. Leta 2006, ko nihče ni bil pripravljen sprejeti vloge gospodarja lovske družine, je to vlogo v kritičnem času, ko so potekale priprave na gradnjo novega lovskega doma in sama gradnja, sprejel prav on. Zato menimo, da je precešen del svojih moči pustil prav v pripravi in gradnji novega lovskega doma v Podvsi 79. Ponovno kot pri starem lovskem domu je dal na voljo vso svojo mehanizacijo za pomoč pri gradnji. S traktorjem je dovažal vodo, ki je je pri izgradnji primanjkovalo. Bil je na voljo gradbenemu odboru ter je skupaj z Albertom Peskom in pokojnim lovskim tovarišem Josipom Adamom vsak dan nadzoroval potek gradnje. Njegove izkušnje, lovsko tovarištvo, njegovi doslednost in strpnost so nas pripeljali do tega, kar imamo danes: nov lovski dom, za katerega je trdil, da je njegov ponos in ni mu bilo žal nobene ure, ki jo je namenil gradnji.

Njegova beseda je v lovski družini nekaj pomenila: spoštovali smo jo vsi lovci. Za svoje vestno in prizadevno delo ter trud, ki ga je vložil v dobro lovstva, predvsem v LD Rače, ga je leta 1997 Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge, leta 2010 z redom za lovske zasluge III. stopnje, leta 2008 je prejel županovo priznanje Občine Rače - Fram, v letih 2009, 2010 in 2018 je prejel priznanje LD Rače, leta 2018 pa še jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Spoštovani lovski tovariš Vili, tvoja lovska puška je utihnila za vedno, ne bomo se več srečevali na skupnih lovih, na lovskih posvetih, kamor si tako rad prihajal. Hvala ti za vse, kar si na svoji dolgi lovski poti prispeval k ohranjanju narave in divjadi. Hvala ti za lepe trenutke, ki smo jih preživeli skupaj. Hvala ti, Vili, za vse, kar si dobrega storil za LD Rače. Mirno počivaj v domači zemlji, boginja Diana pa naj ti nameni najboljša stojišča.

LD Rače – F. K.

Po težki in hudi bolezni nas je 12. avgusta 2020 za vedno zapustil lovec **Stojan Vončina** iz Lokovca na Banjski planoti pri Novi Gorici. Lovci Lovske družine (LD) Čepovan smo se od njega za vedno poslovili na lokovškem pokopališču po lovskem običaju in z lovskimi častmi.

Stojan se je rodil 15. novembra 1950 v Lokovcu. Kraj je znan po kovačih. Stojan je že kot otrok pomagal očetu pri kovanju in kovačiji in kovaštvo ga je spremljalo vse življenje. Osnovno šolo je končal v domačem kraju. Po končani šoli se je zaposlil v Lokovškem kovaštvu in koval skupaj z očetom. Jugoslovansko vojsko je služil v Srbiji v Kovinu in Nišu ter tam tudi napravil šoferski izpit. Po vrnitvi iz vojske se je zaposlil v Pohistvu Čepovan. Ob delu je opravil triletno poklicno šofersko šolo. Nato se je zaposlil pri Avtoprometu Nova Gorica in Vodnogospodarskem podjetju (VGP) Soča kot kovalnik tovornjaka in avtobusa, pozneje pa še pri Mivaksu, kjer je prevažal izletnike in šolske otroke. Upokojil se je konec leta 2007.

Leta 1974 se je poročil z Ireno iz Vrat pri Čepovanu. Življenje sta si uredila na njegovem domu. V zakonu se jima je rodil sin Martin. Ko je šel delat, se je v prostem času posvečal mladostnemu veselju – kovaštvu, s čimer je nadaljeval tudi, ko se je upokojil. Izdeloval je lovski in druge nože ter spominske krivce, »fauček«, po katerih je bil Lokovec znan daleč naokrog.

V LD Čepovan se je včlanil leta 1976 v skupini šestih mladih fantov z območja lovišča. Kmalu je opravil lovski izpit ter nato še tečaj in izpit za lovskega čuvaja. Bil je vester, energičen in delaven, opravljal je razna dela v lovišču in funkcije pri vodenju LD Čepovan. Kar nekaj let je vodil lovskočuvajsko službo, bil vodja delovne skupine v domačem kraju in ocenjevalec lovskih trofejev. Kratak čas je bil starešina (1989–1990), član izvršnega odbora pa je bil kar 14 let (1978–1985, 1988, 1993–1994 in 1999–2001).

Za aktivnosti in delavnost je prejel več odlikovanj: od LD Čepovan bronasto, srebrno in zlato plaketo; od Zveze lovskih družin Gorica znak za zasluge, od Lovske zveze Slovenije pa prav tako znak za zasluge.

Stojanu usoda življenja ni bila naklonjena, pa tudi boginja smrti Morana ga je prehitro poklicala k sebi. Še vedno je bil poln življenjske moči in energije ter zelo delaven. Nanj bodo spominjali nekateri objekti v lovišču; med zadnjimi trdno zgrajena visoka preža pod Bunikom, krmišče za divjad v Koprivniku, vedno obdelana krmlna njiva v Brloščku in drugo.

Dragi Stojan, hvala ti za vsa dobra dela, ki si jih napravil za LD Čepovan in za nas lovce!

Nate bo ostal večer spomin na delavnega lovca in dobrega prijatelja!

Lovci LD Čepovan – L. S.

V avgustu 2020 se je za vedno poslovil **Tone Kržanič**, veliki lovec in dolgoletni član Lovske družine (LD) Cigonca. 10. avgusta 2020 je odkrila nova, da je za posledicami srčnega infarkta preminil v mariborskem kliničnem centru, kjer se je zdravil že od leta 2004.

Tone se je rodil v Prlekiji, v kraju Veržej, 17. maja 1943. Njegov oče je dobil delo v Kmetijskem kombinatu v Slovenski Bistrici, zato se je leta 1953 družina preselila v Slovensko Bistrico. Tone je bil takrat star deset let in je nadaljeval šolanje v Slovenski Bistrici, kjer je tudi končal osnovno

šolo. Pozneje se je izučil za mizarja in šolanje nadaljeval na Srednji lesarski šoli v Ljubljani. Po šolanju se je zaposlil v Lesnem industrijskem podjetju LIP Slovenske Konjice. Tam je opravljal različna strokovna dela, zadnjih trideset let pa je kot direktor vodil podjetje LIP Poljčane. Po dopolnitvi delovne dobe se je v letu 2005 upokojil.

Mladi Tone se je spoprijateljil z znano družino Štukl, družino priznanih lovcev, pri kateri je pridobil ogromno lovskega znanja. Se kot otrok je bil vedno na voljo pri delovnih akcijah, skrbi za divjad in skupnih lovih, ki se jih je z veseljem udeleževal kot gonjač in nosač uplenjene divjadi. Njegova radovednost, veselje do narave in opazovanje divjadi je bilo zelo veliko in lovci so se čudili njegovim sposobnostim. Spoprijateljil se je tudi s takratnim starešino LD Cigonca Franjem Ledinekom, ki mu je stal ob strani in mu pomagal pri šolanju ter pozneje tudi pri zaposlitvi.

Tone je bil na nek način član lovske družine od desetega leta starosti, polnopraven član pa je postal, ko je dopolnil 18 let in je opravil lovski izpit. Po odsluženju obveznega vojaškega roka je bil izvoljen v Upravni odbor LD Cigonca in postal tajnik omenjene družine. To delo je opravljal polnih 12 let. V tem času je bil izvoljen v Upravni odbor Lovske zveze (LZ) Maribor, kjer je bil zadolžen za strelstvo in je te naloge opravljal 12 let. Usposobil se je za strelskega sodnika. Bil je član strelske ekipe LZ Maribor in Lovske zveze Slovenije, kjer je dosegal vidne rezultate. V LD Cigonca je bil strelski referent v obdobju 1968–1978. Zatem je bil izvoljen za gospodarja LD Cigonca (1988–1992).

Za navedene aktivnosti je bil odlikovan z redom za lovske zasluge III. stopnje. Bil je tudi član Kinološkega društva Maribor in je za dobro opravljeno delo prejel odlikovanje – srebrni in zlati znak Kinološkega društva Maribor.

V lovski družini je področje kinologije vodil od leta 2000 do leta 2004. Vsa leta članstva v LD Cigonca je bil gojitelj lovskih psov, ki jih je odlično vzgajal. Ko se je LD Cigonca pripravljala za gradnjo lovskega doma, je bil imenovan v gradbeni odbor. Njegovo delo pri izgradnji lovskega doma je neoprečljivo. V vasi Cigonca, po kateri lovska družina nosi ime, si je ustvaril prijeten dom. V njegovi družini so prav tako veliki ljubitelji lovskih psov.

V njegovem stanovanju razstavljene lovske trofeje dokazujejo njegove lovske sposobnosti in so zadnji spomin na Toneta, velikega in spoštovanega vrednega lovca. Zadnja leta je bilo pri Tonetu zaznati utrujenost in upočasnen korak, kar je kazalo na napredovanje bolezni. Njegova zaznana in dokazana bolezen se je stopnjevala do usodnega 10. avgusta 2020. Lovci LD Cigonca ne moremo sprejeti izgube našega zvestega, vztrajnega in delavnega člana Toneta. Zelo ga pogrešamo in vedno nam bo manjkalo. Počiva na slovenskobistriškem pokopališču. Njegovoga dela, prijateljstva in druženja z njim ne bomo nikoli pozabili.

Tone, za tvoje delo, ki si ga opravil v naši lovski družini, ter za tvoj prispevek pri ohranjanju narave in varstva divjadi se ti lovci LD Cigonca iskreno zahvaljujemo. V našem spominu boš živel večno!

LD Cigonca – J. Š.

V večna lovišča je odšel **Franc Leskovšek**, dolgoletni član Lovske družine (LD) Dobrova, potem ko je 5. avgusta 2020 izgubil boj s hudo boleznijo. Z vsemi lovskimi

častmi smo se poslovili od moža, očeta, dedka, pradedka, prijatelja in lovskega tovariša.

Franci se je rodil 16. marca 1934 v Ljubljani. Svojo željo, da bi postal lovec, je podedoval po očetu in dveh stricah, ki so bili vsi strastni lovci. V zeleno bratovščino je kot pripravnik vstopil marca 1960, leto pozneje pa je opravil lovski izpit in bil aktiven član naše lovske družine vse do svoje smrti.

Območje LD Dobrova je v prelepem svetu Polhograjskih Dolomitov. Ni grape, slemena in steze, s katero se Franci ni srečal; bile so del njega. Njegova skromnost mu ni dopuščala, da bi rinit v ospredje, vedno je hotel biti enak med enakimi, a se hkrati ni izogibal nalogam in dolžnostim, ki so mu bile zaupane. Vestno jih je izpolnjeval. V naši lovski družini je kot član zapustil veliko sled, saj je bil kar 20 let naš gospodar. Bil je tudi mentor, cenilec škode po divjadi, strelski referent, predsednik komisije za kategorizacijo in član našega nadzornega odbora.

Narisi: Milen Samar

Sodil je med tiste lovce, ki se zavedajo, da v zdajšnjem času neusmiljeno ravnamo z naravo in vsem živim v njej, zato ga je tudi Lovska zveza Slovenije za vse delo, ki ga je namenil lovstvu, divjadi in naravi, odlikovala z najvišjimi odlikovanji. Prejel je znak za lovske zasluge, podelila mu je red za lovske zasluge III. stopnje in red za lovske zasluge II. stopnje ter jubilejni znak za 50 let članstva v lovski organizaciji. Na preži in skupnih lovih bo njegovo mesto ostalo prazno.

Toda ko se bomo zbirali, lovili, delali, upravljali z divjadjo v lovišču, se bomo spomnili na njegov delež, prisotna bosta njegov nasmeh in volja,

po čemer se lahko vsi njegovi zeleni bratje, ki še ostajamo, zgledujemo. Ostal bo med nami kot iskren prijatelj in tovariš. Naj mu boginja Diana dodeli najboljša stojišča v večnem lovišču, mirno naj počiva v slovenski zemlji.

LD Dobrova – M. V.

Lovsko družino (LD) Radeče je 24. maja 2020 za vedno zapustil naš lovski tovariš in prijatelj **Boris Bervar**.

Boris se je rodil 1. decembra 1958 in je živel v

kraju Svibno v bližini Radeč. V LD Radeče je vstopil 16. marca 1983 in izhaja iz ene izmed najmočnejših tradicionalnih slovenskih lovskih družin v Radečah. V lovstvu, naravovarstvu ter skrivnosti lova in narave ga je vpeljal oče Darko, on pa je v lovstvo vpeljal tudi svojega sina Darjana, ki ga je že od malih nog učil lepoto, skrivnosti in zakonitosti narave, kinologije in življenja ter obnašanja in navad divjadi.

Posebno doživljajo se bili skupni lovi, brakade, ki se jih je Boris redno udeleževal s svojimi štirinožnimi prijatelji. Aktivno se je ukvarjal s kinologijo, bil je član disciplinske komisije, teče pa peto leto, odkar je bil član Upravnega odbora LD Radeče. Kljub bolezni, ki ga je pestila v zadnjem času, in delu doma, je lovski organizaciji in LD Radeče prispeval največ, kar je lahko.

LD Radeče mu je za njegove zasluge, tovarištvo, prijateljstvo, trud ter za njegovo nesebično in trdo delo pri razvoju in napredku LD Radeče in slovenske lovske organizacije neizmerno hvaležna. Boris je prejemnik več lovskih odlikovanj. Lovska zveza Slovenije mu je za njegove zasluge podelila znak za lovske zasluge in zlati znak za lovske zasluge, je prejemnik srebrnega znaka za kinološke zasluge, ob 70-letnici LD Radeče pa smo mu podelili zlato plaketo naše lovske družine, ki pri nas velja za najvišje odlikovanje.

Boris, bil si nam svetel zgled, pravi lovski tovariš in prijatelj, priljubljen, pošten in spoštovan. Imel si pošten in korekten odnos do narave in do vsega živega pa tudi do ljudi v svoji lovski družini. Seme, ki si ga zasejal, se kaže v tem, da iz Bervarjeve družine raste rod mladih in spoštovanih lovcev, ki v sedanjih časih nadaljujejo lovsko tradicijo. Poudariti je treba tudi, da si bil Človek, v katerem se je skrivalo nežno, pošteno, zanesljivo in ljubeče slovensko srce. Za vedno boš ostal v naših mislih in v naših srcih.

LD Radeče – L. K.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Srečko Feliks Gojčič, LD Rače,
* 6. 4. 1932, † 19. 7. 2020.

Viljem Sagadin, LD Rače,
* 5. 4. 1951, † 28. 8. 2020.

Daniilo Papež, LD Rače,
* 23. 8. 1951, † 26. 10. 2020.

Branko Rosa, LD Vojkovo,
* 27. 11. 1951, † 30. 10. 2020.

Marjan Podržaj, LD Begunjsčica,
* 26. 1. 1928, † 6. 11. 2020.

Dušan Uran, LD Janžev Vrh,
* 9. 6. 1949, † 8. 11. 2020.

Martin Repolusk, LD Ruše,
* 16. 11. 1935, † 7. 11. 2020.

Anton Bučar, LD Laze,
* 24. 10. 1960, † 9. 11. 2020.

Radoslav Kasjak, LD Puščava,
* 1. 5. 1931, † 5. 11. 2020.

Miroslav Jurca, LD Šentjošt,
* 30. 5. 1951, † 25. 10. 2020.

Ljubo Klemenčič, LD Velika Nedelja,
* 4. 8. 1957, † 31. 10. 2020.

Florijan Pavlin, LD Lijak,
* 14. 11. 1935, † 7. 11. 2020.

Ivan Plohl, LD Juršinci,
* 30. 6. 1957, † 27. 6. 2020.

Jožef Potokar, LD Grosuplje,
* 26. 10. 1937, † 5. 3. 2020.

Ivan Ahlin, LD Grosuplje,
* 2. 12. 1930, † 26. 8. 2020.

Janez Javornik, LD Grosuplje,
* 27. 1. 1933, † 14. 10. 2020.

Janez Sternad, LD Braslovče,
* 28. 6. 1941, † 15. 10. 2020.

Anton Škoberne, LD Vitanje,
* 5. 6. 1942, † 1. 11. 2020.

Stanislav Kotnik, LD Vitanje,
* 23. 1. 1961, † 16. 11. 2020.

Ivan Vervega, LD Hum Celje,
* 1. 7. 1938, † 10. 11. 2020.

Darko Sebanec, LD Škale,
* 23. 5. 1954, † 15. 11. 2020.

Anton Vidic, LD Jurklošter,
* 19. 2. 1946, † 26. 11. 2020.

Umrlim časten spomin!

Julij Gregorič,
LD Struge na Dolenjskem,
* 21. 1. 1946, † 8. 11. 2020.

Alessandro Biekar, DSL Doberdob,
* 10. 4. 1944, † 8. 10. 2020.

Marino Luxa, DSL Doberdob,
* 11. 4. 1941, † 30. 11. 2020.

Hubert Simetinger, LD Peca Mežica,
* 6. 3. 1937, † 10. 11. 2020.

Peter Letonja, LD Tomaž,
* 17. 8. 1937, † 19. 11. 2020.

Franc Stajanko, LD Tomaž,
* 16. 8. 1933, † 6. 7. 2019.

Ivan Rus, LD Pobrežje Miklavž,
* 19. 11. 1936, † 21. 11. 2020.

Milan Ferš, LD Pobrežje Miklavž,
* 26. 12. 1946, † 22. 11. 2020.

Anton Pribožič, LD Veliki Kamen,
* 2. 6. 1965, † 22. 8. 2020.

Janez Anžič, LD Pugled,
* 18. 5. 1954, † 12. 6. 2020.

Jože Prepeluh, LD Pugled,
* 8. 12. 1926, † 13. 8. 2020.

Adolf Potrč, LD Kungota,
* 18. 5. 1941, † 5. 12. 2020.

Jožef Prša, LD Velika Polana,
* 26. 10. 1921, † 26. 11. 2020.

Lado Dobravec, LD Litija,
* 2. 7. 1953, † 24. 11. 2020.

Avguštin Končan, LD Horjul,
* 27. 8. 1936, † 4. 12. 2020.

Franc Lončner, LD Podbrdo,
* 28. 5. 1938, † 24. 11. 2020.

Marjan Štimec, LD Laporje,
* 3. 4. 1951, † 11. 11. 2020.

Jožef Povše, LD Polšnik,
* 5. 9. 1942, † 18. 11. 2020.

Alojzij Erjavec, LD Polšnik,
* 2. 6. 1940, † 21. 11. 2020.

Jože Ferlič ml., LD Polšnik,
* 11. 9. 1954, † 24. 11. 2020.

Klemen Močnik, LD Otavnik,
* 10. 11. 1976, † 2. 4. 2020.

Predvidena legla lovskih psov

Nemški prepeličar (SLRPr):

O: 5/I, m: 4/II, 6. 1. 2021.

Janez Petrič,

Laze pri Borovnici 31 a,
1353 Borovnica.

Tel.: 031/376-621.

O: 5/II, m: 5/I, 15. 1. 2021.

Iztok Pušavec,

Tenetiše 16, 4204 Golnik.

Tel.: 041/267-245.

O: 5/I, m: 5/I, 18. 1. 2021.

Rok Gaberšek,

Pod klancem 8,

1235 Radomlje.

Tel.: 070/817-267.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovška optika

Prodajam strelna daljnogleda:
novega GAMO 3-7 x 28 TV in
rabljenega AMA 4 x 15. Tel.: 041/
724-031 (Branko).

Prodajam repetirno risanico Steyr
Mannlicher CL, kal. 8 x 68 s, in

polavtomatsko risanico Benelli
Argo, kal. .30-06, z optično piko
Docter. Tel.: 041/610-478.

**Prodajam odlično ohranjeno kom-
binirano puško** Sabatti, kal. 7
x 65 R/20 Mag., s strelnim dalj-
nogledom Swarovski, 6 x 42, in

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov:
lovec@lovsko-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako
nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto
nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. d.,
št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBSI2X.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.
Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

KINOLOŠKA ZVEZA SLOVENIJE

OPRAVIČILO

Kinološka zveza Slovenije je s sklepom UO, številka 6/33-2018, ki se glasi: »Upravni odbor KZS na osnovi sklepa KSV 23-30/2018, v skladu z 41. členom, 4. alineja 1. točke, LKD Gorica Nova Gorica odvzame organizacijo vseh prireditev za leto 2018. LKD Gorica Nova Gorica naj v letu 2018 izobrazi zadostno število strokovnega kadra. Sklep stopi v veljavo takoj,«

odvzela organizacijo vseh kinoloških prireditev za leto 2018.

Upravni odbor je po proučitvi dokumentov ocenil, da je bil ukrep Kinološke zveze Slovenije oziroma takratne Komisije za strokovna vprašanja in Upravnega odbora pod vodstvom Egona Dolenca neupravičen.

Kinološka zveza Slovenije se Lovsko kinološkemu društvu Gorica Nova Gorica iskreno opravičuje.

Štefan Šinko,
predsednik Kinološke zveze Slovenije

Znebite se stresnih stanj virusne pandemije.

Takoj, ko bo mogoče, gremo:

na divje prašiče na lov s pogonom na Hrvaško. Lovili bomo 16. in 23. januarja v 4.150 ha veliki obori pri Slavonkem Brodu. Cena lova je 299 €/lovca/dan. Neomejen odstrel vseh kategorij divjih prašičev,

Tunizija, 25.-31. januar: 1.990 € za 5 dni lova s pogonom na divje prašiče,

Turčija: lov na merjasce z nočnim zalazom; 4 noči lova za 1.590 €. Odstrel prvega merjasca je le 200 €. Termin lova po dogovoru,

štiri dni lova na volka s preže v Bolgariji za 1.790 € v januarju in februarju. Odstrelna taksa za volka je 890 €,

safari v Južni Afriki: lov z odstrelom leva 4.500 €, levinja 2.500 €. Odstrel sable antilope (črne grivaste antilope) 3.900 €, bivola 7.900 €; vključno s 6 dnevi lova,

Južna Afrika: 10-dnevni safari in odstrel 7 vrst divjadi, z vsemi prevozi, tudi letalskim, za 3.990 €. Prva skupina bo potovala 24. aprila, druga 12. julija,

divji petelin (Rusija, 180 km od Moskve): 5 dni lova v aprilu za 1.990 € za uplenitev

1 petelina, 1 ruševca in 5 kljunačev.

Z nami lahko lovite tudi kozoroga, leoparda, afriške antilope, Marco Polo argali ovna, tara, vso evropsko divjad, vapičija, karibuja ...

Pasat, d. o. o., Ulica Gubčeve brigade 35, 1000 Ljubljana
GSM: 041 728 143 > tel.: 01 428 37 40 > www.pasat.si > info@pasat.si

ZVEZA LOVSKIH DRUŽIN GORICA – NOVA GORICA
Prešernova 17, p. p. 98, 5000 Nova Gorica

E-pošta: info@zldgorica.si
Tel: (05) 333 21 82; **GSM:** 031/701-901; **D. Š.:** 22270043

organizira

TEČAJ OSNOVNEGA ŠOLANJA LOVSKIH PSOVP-1 in VP-2 z zaključnim izpitom

Tečaj je namenjen šolanju mladih psov. Tečaj bo po dogovoru tečajnikov potekal dvakrat na teden v večernem času.

Za člane lovskih družin, ki so članice Zveze lovskih družin (ZLD) Gorica, bo tečaj brezplačen, za druge udeležence je cena za udeležbo 130 evrov.

Tečaj se bo začel s teoretičnim delom v soboto, 30. januarja 2021, ob 10. uri v Novi Gorici na Prešernovi 17.

Za dodatne informacije pokličite tajništvo zveze na telefonsko številko 031/701-901.

Komisija za lovsko kinologijo pri ZLD Gorica

repetirno risanico Blaser R 93, kal. 8 x 68 S. Tel.: 041/614-625.

Prodaj dvogled Swarovski, 7 x 42, negumiran, nov in neuporabljen, še zapakiran. Cena: 750 €. Tel.: 041/210-287 (Kristina) ali 051/355-237 (Anton).

Lovski psi

Prodaj nemškega kratkodlakega ptičarja (samca, rjavega serca). Poležen je bil 25. 11. 2020 in je potomec odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/285-939.

Drugo

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Zaradi preprečevanja okužbe z novim koronavirusom poskrbite za varno prodajo/nakup.

Obvestilo

Zaradi negotovih razmer, povezanih s COVID-19, vas prosimo, da se glede ažurnega stanja izvedbe dogodkov obračate neposredno na organizatorja dogodka. Uredništvo ne bo imelo podatkov o izvedljivosti organizacije dogodka zaradi morebitnih poostrenih ukrepov v povezavi s COVID-19. V reviji zaradi natančno načrtovanega umika oddaje gradiva v tiskarno tudi ni mogoče objaviti zadnjih informacij. Mogoče je, da bodo dogodki odpovedani. Na dogodkih poskrbite za svojo varnost in varnost drugih udeležencev. Ostanite zdravi.

Uredništvo

TERMOSKORNJI

IZREDNO TOPLI, LAHKI IN POVSEM NEPREMOČLJIVI ŠKORNJI, KI SEGajo DO KOLEN. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

Sestava škornja:

- OVČJA VOLNA
- EVNA MATERIJA Z MEHURČKI
- FILC
- TOPLOTNO IZOLACIJSKA FOLIJA

DO -50°C

58,50 €

Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA: info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNIJEV SE NISTE IMELI

JANUAR							
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)	vzide	zaide	vzide	zaide
1. Pe	18:47	9:40	7:44	16:27	6:32	17:40	
2. So	19:59	10:15	7:44	16:28	6:32	17:41	
3. Ne	21:13	10:44	7:44	16:29	6:32	17:42	
4. Po	22:26	11:10	7:44	16:30	6:32	17:42	
5. To	23:41	11:34	7:44	16:31	6:32	17:43	
6. Sr	—	11:56	7:44	16:32	6:32	17:44	●
7. Če	0:56	12:20	7:44	16:33	6:31	17:45	
8. Pe	2:13	12:46	7:43	16:34	6:31	17:46	
9. So	3:32	13:18	7:43	16:36	6:31	17:47	
10. Ne	4:51	13:56	7:43	16:37	6:31	17:48	
11. Po	6:06	14:44	7:42	16:38	6:31	17:50	
12. To	7:14	15:43	7:42	16:39	6:30	17:51	
13. Sr	8:09	16:50	7:41	16:40	6:30	17:52	●
14. Če	8:54	18:01	7:41	16:42	6:30	17:53	
15. Pe	9:29	19:13	7:40	16:43	6:29	17:54	
16. So	9:57	20:23	7:40	16:44	6:29	17:55	
17. Ne	10:20	21:31	7:39	16:46	6:28	17:56	
18. Po	10:40	22:35	7:38	16:47	6:28	17:57	
19. To	11:00	23:39	7:38	16:48	6:27	17:59	
20. Sr	11:19	—	7:37	16:50	6:26	18:00	●
21. Če	11:39	0:41	7:36	16:51	6:26	18:01	
22. Pe	12:01	1:45	7:35	16:53	6:25	18:02	
23. So	12:27	2:48	7:34	16:54	6:24	18:03	
24. Ne	12:59	3:53	7:33	16:56	6:24	18:05	
25. Po	13:38	4:56	7:32	16:57	6:23	18:06	
26. To	14:26	5:56	7:31	16:58	6:22	18:07	
27. Sr	15:25	6:49	7:30	17:00	6:21	18:08	
28. Če	16:32	7:36	7:29	17:01	6:20	18:10	○
29. Pe	17:45	8:14	7:28	17:03	6:19	18:11	
30. So	19:00	8:46	7:27	17:04	6:18	18:12	
31. Ne	20:15	9:14	7:26	17:06	6:17	18:14	

LOVSKA OBLAČILA
IZDELANA PO MERI

KROJSTVO ROZMAN, izdelava oblačil d.o.o.
Trjavčeva ulica 5, 8250 Brežice

031 544 808, 041 436 417
info@krojstvo-rozman.si
www.krojstvo-rozman.si

fotostudioMIT

D.O.G. TRACE

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa ovratnice proti lajanju nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET, d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

1 Piščalka za privabljanje predatorjev NORDIK PREDATOR 33,20 €
2 Piščalka za privabljanje lisic NORDIK FOX HEAT 26,50 €
3 Piščalka za privabljanje lisic NORDIK PLAIN PAIN 16,50 €

Švedske piščalke za srnjaka in predatorje

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

Do -30°C
Narejeno v EU

Termo čevlji

Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gojzarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47.
Cena: 63,50 €

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/726 011

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodarjeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Aksijska cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Aksijska cena: **319,00 €**

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

DDoptics
Swarovski OPTIK
MAUSER
Niggeloh
RÖWA Röhler | AUSTRIA
TITAN 6
J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751
GRS
ZEISS
STRASSER
Aimpoint
STEEL ACTION
KKC of Norway
TIKKA
STEINER GERMANY
HAWKE
Blaser
sako
Seeland
ShooterKing
HÄRKILÄ
TRUST YOUR INSTINCT
Verney-Carron
REX delta
LIEMKE
THERMAL OPTICS
ŠIROK IZBOR NOČNE OPTIKE IN TERMORIZIJE
MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE

MERKEL
Markel Helix
Najhitrejša premovlečna puška
Blaser
Blaser R8
Heym SR30
Premovlečna puška z možnostjo naprožila ("šnelarja") in brez doplačila levo kopito in zaklep!
HAENEL
Haenel Jaeger 10
Na zalogi nočni nastavki PARD!

Prodaja vrhunskih izdelkov

- Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard
- Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier & Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- Oplačila: Chevalier

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664 email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

<http://guns-spendal.com/shop/>

VUTE
PUŠKARSTVO
Krepkova ulica 2, 2000 Maribor
lovskaoprema.si info@lovskaoprema.si
Tel: 059 108 495
Obnovljena OUTLET ponudba!
Poglejte si redno osveženo ponudbo razprodajnih artiklov po najnižjih cenah v spletni trgovini
WWW.LOVSKAOPREMA.SI
Vrhunska oprema za lovce
POSKENIRAJ KODO ZA HITER DOSTOP!